

ŽELEZAR

JESENICE, DNE 19. AVGUSTA 1982

ŠTEVILKA: 32 • LETO: XXXI

Naš kovinar, svobodno glasilo delavcev KTD, je kot predhodnik Železarnja začel izhajati 26. januarja 1937. Železarnja izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajst-dnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glasilo je ob 25-letnici predsednik Tito odlikoval z redom zaslug za narod s srebrno zvezdo. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarnja, SŽ — Železarna Jesenice. Številke internih telefonov: urednik 2618, administracija 2619 in 2621. Tisk: TK Gorenjski tisk, Kranj. Oproščan prometnega davka po pristojnem mnenju stav: 421/1-72.

MESEČNI OSEBNI DOHODEK PRVIČ NA PLANIRANI VIŠINI

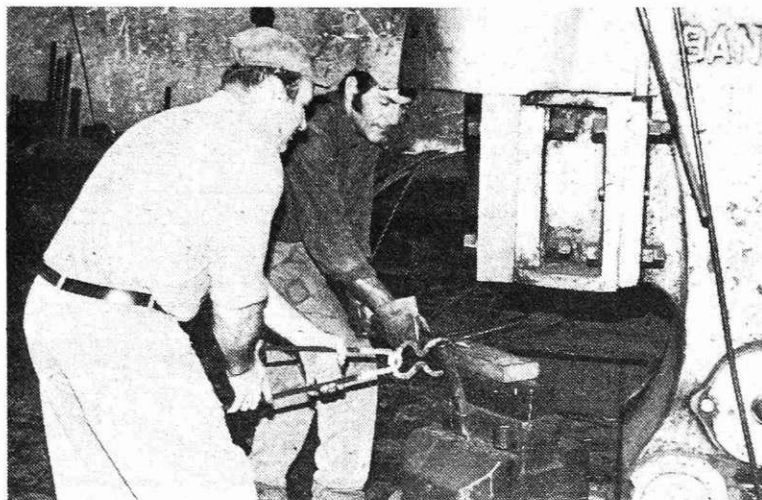
Značaj proizvodnje določa nekatere zakonitosti v gibanju osebnega dohodka, ki jih lahko presežejo le izjemni rezultati. Prevladujoč vpliv na razliko osebnega dohodka v primerjavi z junijem ima tokrat število delovnih dni in praznično delo v temeljnih organizacijah z neprekinjeno proizvodnjo.

Juljski proizvodni rezultati niso gotova proizvodnja sta bili manjši presenetili. Njihova smer je enaka kot v juniju. Istočasno pa lahko kot v večini preteklih let: skupna in ugotovljamo rekordni obseg dopu-

stov, tako da na ravni Železarne količinska produktivnost ni nižja niti v primerjavi z junijem niti v primerjavi s tremi predhodnimi meseci. Polovica proizvodnih temeljnih organizacij je ob boljši produktivnosti povečala delež osebnega dohodka iz učinkovitosti, vendar je bilo zaostajanje pri ostalih večje, tako da je povprečna učinkovitost nižja za en odstotek. K zmanjšanju so poleg TOZD Jeklarna in Valjarna bluming-štekel največ »prispevale« delovne skupnosti. Višina osebnega dohodka iz učinkovitosti v delovnih skupnostih je pretežno odvisna od doseženega izkupička od prodaje naših izdelkov, le-ta pa je bil slabši kot v juniju.

Stimulacija za rast produktivnosti, ki vključuje tudi spodbude za

(Nadaljevanje na 7. strani)

Naša kovača (Foto S. Kokalj)

ZA BOLJ ODGOVORNO IN UČINKOVITO DELO DELEGACIJ IN DELEGATOV

V stališčih in sklepih, ki jih je Skupščina SR Slovenije sprejela lanskega julija po obravnavi uresničevanja družbenega plana SR Slovenije za obdobje 1981—1985 ter resolucije o družbenoekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1981, je poudarjeno, da delegacije in delegati skupščin družbenopolitičnih skupnosti in samoupravnih interesnih skupnosti še niso v zadostni meri uveljavili svojih pravic, dolžnosti in odgovornosti zlasti pri spremljanju uresničevanja z družbenimi plani določenih skupnih interesov in razvojnih ciljev, pri spodbujanju samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja zaradi usklajevanja posebnih interesov s planskimi cilji in pri hitrem in učinkovitem ukrepanju, ko je treba odpravljati nesorazmerja in motnje v gospodarskih gibanjih in pri uresničevanju temeljnih razvojnih nalog. Isto velja tudi za delavske svete in druge njim ustrezne organe upravljanja v organizacijah združenega dela. Zato, je rečeno v stališčih in sklepih, je potrebno v temeljnih samoupravnih organizacijah in skupnostih hitreje ustvarjati in izpolnjevati možnosti in pogoje za bolj odgovorno in učinkovito delo delegacij in delegatov ter doseči, da bodo delavski sveti in drugi organi upravljanja stalno organsko povezani z delegacijami in delegati.

Take ugotovitve in stališča so poudarjena tudi v resoluciji tretjega kongresa samoupravljalcev Jugoslavije in v dokumentih kongresov zveze komunistov, pa vendarle smo tako v Železarni, kakor tudi v občinskem prostoru, zelo malo naredili, da bi delegatskemu sistemu in delegatskim razmerjem dali tako vsebino. To nalogo smo sicer zelo konkretno opredelili lanskega januarja v dokumentu o nadaljnjem razvoju družbenoekonomskih in samoupravnih odnosov v Železarni, imenovali nosilko naloge in komisijo, pa je ves ta čas ostalo le pri tem, čeprav so bili med tem, kakor že rečeno, sprejeti navedeni dokumenti, ki v ospredje postavljajo hitrejšo in doslednejšo uresničevanje družbenoekonomskih odnosov oziroma ustave in zakona o združenem delu, kot sestavine stabilizacijskih prizadevanj.

Da je delegatski sistem v naši železarni na dokaj majavih nogah, je več kot očitno, pa vendar ni nikogar, ki bi to postavil v ospredje stabilizacijskih prizadevanj. Med nalogami, ki so opredeljene v navedenem dokumentu v poglavju »dograjevanje delegatskega sistema«, je poudarjeno:

- proučiti in dopolniti delegatski sistem v TOZD, konference delegacij in njihovo organiziranost v delovni organizaciji ter SOZD Slovenske železarnice,
- dopolniti oblike dela delegacij, usklajevanje stališč in organiziranega nastopa,
- opredeliti vlogo in naloge strokovnih služb pri razlagi in pripravi gradiv predvsem na tistih področjih, kjer se zahteva večja strokovnost.

Rok za izvršitev naloge je bil konec prvega četrtletja letos, to je do volitev novih delegatov, toda do danes ni bilo narejenega popolnoma ničesar, zelo malo pa tudi v zvezi z ostalimi nalogami, ki izhajajo iz tega dokumenta, čeprav je poslovodni odbor Železarne konkretno imenoval nosilce vseh nalog in določil roke izvršitve. Ker gre pri vsem tem za neke vrste veržno odgovornost, bomo verjetno ostali kar pri ugotovitvah, čeprav gre v vseh teh primerih za hujšo kršitev delovne obveznosti, oziroma za neizpolnjevanje delovnih obveznosti, za kar imamo v samoupravnem aktu opredeljene tudi sankcije, razen tega pa gre pri vsem tem tudi za veliko politično in moralno odgovornost.

Tako kongres samoupravljalcev, kakor kongresi zveze komunistov so v svojih dokumentih poudarjali, da je odločen boj za večjo odgovornost življenjska potreba naše družbe in da je potreben stalen in konkreten boj za odkrivanje posamične in kolektivne odgovornosti v vseh okoljih. Mi pa zaradi oportunitizma ne naredimo ničesar.

Tovariš Tito je že na enajstem kongresu Zveze komunistov Jugoslavije dejal, da je naše najmočnejše orožje proti različnim odstopanjem in slabostim dosledno uresničevanje vseh oblik in vsebine naše socialistične samoupravne demokracije, ki jo uresničujemo predvsem z delegatskim sistemom, ki je pot in sredstvo za uresničevanje naših ciljev in odstranjevanje slabosti. To je poudarjeno tudi v vseh listinah, ki opredeljujejo naloge pri uresničevanju politike gospodarske in družbene stabilizacije. Vse to le potrjuje našo neodgovornost pri nadaljnji krepitvi in razvoju bolj odgovornega, in učinkovitega dela delegacij in delegatov, ki prav gotovo ne prizadeva samo nosilke naloge, temveč tudi vse zavestne socialistične sile v TOZD in delovnih skupnostih oziroma v Železarni kot celoti. Odgovornost pa se razširja tudi na občinsko organizacijo socialistične zveze, ki bi kot frontna organizacija morala delovati znotraj delegatskega sistema kot ustvarjalna organizirana socialistična sila.

ŽELEZARNI IN STANETU TORKARJU PRIZNANJE ZIATI JUGOSLAVIJE

Okrog 100 članov društev izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav iz vse Slovenije se je v soboto, 14. avgusta, zbralo na tovarišnem srečanju z namenom, da se sproščeno pogovorijo o svojih problemih in ob tej priliki podelijo priznanja, ki so jih dobili avtorji od Zveze izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav Jugoslavije v letu 1980 in 1981.

Uvodno besedo je imel profesor Gerl, starosta slovenskih izumiteljev, ki kljub visoki starosti še vedno aktivno dela na tem področju. V svojem nagovoru je dejal:

»Med številnimi lastnostmi vrste odlikujejo človeka posebno tri zasnove: delo, medsebojno ubijanje in strah! Obravnavanje ubijanja in strahu prepustimo biologom in filozofom. Predmet našega interesa je področje dela. Intelektualne sposobnosti omogočajo človeku, da prodira v zakonitosti materije in prirodnih pojavov, da jih lahko izkorišča in do gotove meje tudi spreminja in s tem ustvarja možnosti za svojo eksistenco in razvoj. V

ustvarjalno delo povezuje človek štiri osnovne elemente: svojo inteligenco, predmet dela, ki ga iz nekoristne materije pretvarja v koristne, sredstva dela (orodje, stroje itd.) in energijo.

Vsi štirje elementi, medseboj povezani, se v delovnem procesu stalno bogatijo in izpopolnjujejo. Zaradi eksplozivnega razvoja populacije v našem stoletju, ko se predvideva povečanje števila prebivalstva za eno milijardo v petih 15 do 20 letih, je postalo intenziviranje proizvodnega procesa v svetu eksistenčna nujnost. V prav tako hitrem tempu se morajo množiti vse ustvarjalne sile, predvsem novi izumi in tehnične

izboljšave. V prejšnjih časih so bili nosilci tega ustvarjanja posamezniki, predvsem s področja proizvodnje in raziskovanja. Danes si ne moremo predstavljati, da bi bilo le omenjeno število ljudi sposobnih, da zajamči eksistenčne pogoje za ljudi, pomnoženih kar naenkrat za milijardo prebivalcev. V ustvarjalno delo se mora vključiti sleherni posameznik v sredini, na katero je življenjsko vezan.

Pojavlja se široko organizirano gibanje inovatorjev, v katerem prevzemajo vodilne vloge udeleženci v proizvodnji in raziskovalne institucije, ki morajo biti vezane na proizvodnjo, za katero poglabljajo znanje o prirodnih zakonitostih.

Tudi za Jugoslavijo so bili pred leti postavljeni temelji za našo organizacijo, ki se je posebno uspešno razvila v Sloveniji, ki je razpolagala s pomembnimi tradicijami v delovni kulturi in pro-

(Nadaljevanje na 7. strani)

SAMOUPRAVLJANJE NE GRE BREZ MORALE

Opraviti imamo s tremi ali celo več različnimi ocenami načina investiranja v obnovo in izgradnjo Triglavskega doma na Kredarici: z oceno naše strokovne službe (FRS), uvodničarja v Železarni, mojo, z oceno Gregorja Klančnika in oceno izvršnega odbora TB Gorenjske (po Glasu Gorenjske z dne 6. avgusta) ter s široko razvejano propagandno akcijo preko javnih občil in RTV, ki pa se temu vprašanju po stari navadi izogiba. Poudarjam: ocene načina investiranja, ne ocene potrebnosti razširitve doma.

1. Informacija FRS oziroma ocena je izrazito domoljubno-propagandnega značaja (gre za »način financiranja tako pomembnega slovenskega objekta«, da o pravilnosti načina, kot je razvidno iz v celoti in dobesedno prepisane informacije, sploh ne kaže dvomiti, pa tudi vsako globlje utemeljevanje načina financiranja je nepotrebno. Gre za samemu sebi zadosten domoljubni mit, čeprav je situacija povsem drugačna kot v Aljaževih časih, ko so naše gore »ogrožali« nemški gorniki.

Glasi se takole:

ZDRUŽEVANJE SREDSTEV ZA IZGRADNJO »TRIGLAVSKEGA DOMA« NA KREDARICI

»Planinsko društvo Ljubljana-matica predlaga organizacijam združenega dela sklenitev samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev za skupno zadovoljevanje pogojev rekreacije v triglavskem pogorju. Podpisniki tega sporazuma sprejemajo obveznost vlaganj v sklad za izgradnjo Triglavskega doma in to brez obveznosti povračila.

(Nadaljevanje na 8. strani)

V JULIJU NOVATORJI USTVARILI 237.583 DIN PRIHRANKOV

V mesecu avgustu so odbori za gospodarstvo v TOZD obravnavali sedem v proizvodnjo uvedenih tehničnih izboljšav oziroma koristnih predlogov, pri katerih je sodelovalo petnajst avtorjev. Odbori za gospodarstvo so štiri predloge pozitivno ocenili in odobrili, tri predloge pa odložili za obravnavo na prihodnjih sejah. Novatorji so s svojimi predlogi ustvarili 237.583,00 din prihrankov in prejeli 21.897,00 din posebnih nadomestil ali 10,85 % od ugotovljenih koristi.

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Avtorju Francu Zupanu iz TOZD Strojne delavnice je bilo za uspešno izveden nov način izdelave stranskih odbijačev za valjčne vstavke odobreno izplačilo prvega posebnega nadomestila. Stranske odbijače so pred uvedbo izboljšave izdelovali na razkalnem stroju. Postopek dela je bil dokaj zamuden in povezan z nizko storilnostjo, poleg tega pa površina iz-

delanega odbijača ni bila kvalitetna. Prijavitelj izboljšave je izdelal posebno vpenjalno napravo, ki omogoča izdelavo odbijačev na strojni. Poenostavil je tehnologijo, povečal storilnost, zboljšal kvaliteto in odpravil dodatno ročno delo pri vgrajevanju v valjčni vstavek. Prednost obdelave na strojni je tudi v tem, da delavec ni neposredno izpostavljen prahu, ki nastaja med obdelavo.

(Nadaljevanje na 2. strani)

SINDIKATI IN MNOŽIČNA INVENTIVNA DEJAVNOST

»Sindikati bo ustvarjal družbene pogoje, v katerih se bo lahko množično razvijala inventivna dejavnost. Vztrajal bo, da se bo uveljavilo ustrezno vrednotenje inovacijskih dosežkov skladno z načeli delitve po delu in rezultatih dela. Delavci morajo biti pri obravnavanju rezultatov gospodarjenja posebej seznanjeni z učinki inovacij. Tako bomo spodbujali delavce v organizacijah združenega dela, da bomo bolj kot doslej reševali tekoče in razvojne probleme z lastnim znanjem in lastnimi tehnološkimi rešitvami.«

(Nadaljevanje na 2. strani)

BOLJ BO POTREBNO PLJUNITI V ROKE

Po šestnajstih dneh izvrševanja delovnih nalog v proizvodnih temeljnih organizacijah rezultati niso nič kaj obetavni, razen v TOZD Plavž, kjer so že precej nad planom.

Kot že rečeno, so delavci v TOZD Plavž do 16. avgusta izdelali 7.916,3 tone groblja, kar je 58,2 % mesečnega družbenega plana, oziroma 52,8 % povečane operativnega programa in so v vseh primerih nad planom, v prvem za dobrih šest, v drugem pa za en odstotek.

V obeh jeklarnah so delavci TOZD Jeklarna v tem času izdelali 18.430 ton surovega jekla in s tem dosegli 46,2 % mesečnega družbenega načrta, ki je enak operativnemu programu. S tem za slabih šest odstotkov zaostajajo za mesečno obveznostjo.

Skupna proizvodnja je bila v tem času dosežena v količini 55.739,9 ton, kar je 43,4 % mesečnega družbenega načrta oziroma 46 % operativnega programa. Po linearno razdeljenem planu ta čas skupna proizvodnja zaostaja za dobrih osem oziroma slabih šest odstotkov.

Za prodajo je bilo izdelano 13.130,8 tone, kar je glede na družbeni načrt 37,3 %, na operativni program pa 40,2 %. Zaostanek za mesečnim linearnim planom je tako v prvem primeru skoraj 15 %, v drugem pa dobrih deset odstotkov.

SPLOŠNA GOSPODARSKA GIBANJA V SRS IN NA GORENJSKEM

Polletni rezultati gospodarjenja v državi kažejo, da ne izpolnjujemo resolucijskih nalog. Tako ne dosegamo izvoznih obveznosti, vse oblike porabe so nad dogovorjenimi okviri, inflacija je že skoraj dosegla predvideno rast za to leto, izgube v gospodarstvu so preskrbi z reprodukcijskim materialom večje težave, kot je bilo pričakovati.

Proizvodne cene industrijskega blaga so samo v juniju letos glede na maj porasle za 2,4%, v prvem polletju so višje za 12,4%, glede na cene lanskega junija pa kar za 24,3%. Še bolj so se povečale cene na drobno, in sicer glede na maj za 2,6%, v prvem polletju za 14,6% in v primerjavi z lanskim junijem za 27,5%. Rast življenjskih stroškov je bila 1,9% glede na maj, 17,2% v letošnjem prvem polletju in 30,5% v primerjavi z lanskim junijem.

Za primerjavo objavljamo tudi, kako se je v tem času gibal tečaj dinarja, ki v znatni meri odloča o tem, ali je donosneje prodajati doma ali v tujini. Od konca decembra lani se je najbolj povečal tečaj ameriškega dolarja (za 15,2%), nemške marke za 5,8%, avstrijskega šilinga za 4,9%, italijanske lire pa le za 0,2%, medtem ko se je tečaj švicarskega franka celo znižal za 2,2%. Ker na gibanje tečajev vpliva tudi letni čas, je primerjava tečajev nekaterih važnejših valut konec letošnjega in lanskega junija naslednja: ameriški dolar je dražji za 41,9%, nemška marka za 23,7%, avstrijski šiling za 24,3%, švicarski frank za 30,9% in italijanska lira za 8,4%. Pocenil se je le irski dinar.

V prvem polletju letos je slovenska industrija izdelala za 2% več kot v enakem obdobju lani. Največji porast je zabeležen pri sredstvih za delo (investicijska oprema), medtem ko je proizvodnja blaga za široko potrošnjo manjša, kot je bila v prvem polletju lani. Proizvodnja reprodukcijskega materiala, ki predstavlja polovico slovenske industrijske proizvodnje, je letos v primerjavi s prvim polletjem lani porasla za 2,5%. Kljub temu je oskrbljenost z domačimi, še zlasti pa z uvoženimi surovinami in reprodukcijskimi materiali zelo slaba.

Maja letos sprejeti ukrepi, ki kot prioriteto nalogo zahtevajo poravnano zapadlih obveznosti do tujine, so hkrati z že prej sprejetimi ukrepi glede zunanjetrgovinske menjave vplivali na nadaljnje povečanje izvoza. Tako je bil v SR Sloveniji v prvem polletju letos glede na enako obdobje lani izvoz večji za 10%, uvoz pa se je zmanjšal za 11%. Samo v mesecu juniju, v primerjavi z majem letos, se je izvoz povečal za 33%, a hkrati se je povečal tudi uvoz za 17,5%. Ob tem velja opozoriti, da je bil v šestih mesecih letos obseg zunanjetrgovinske menjave za 2,3% manjši kot v enakem obdobju lani. Čeprav je slovenska zunanjetrgovinska bilanca izravnana bolj kot v

Gorenjskem v prvem polletju letos glede na enako obdobje lani je nekoliko nad republiškim povprečjem, saj znaša 2,6%. Zadovoljiva je na Gorenjskem tudi pokritost uvoza z izvozom, ki je v prvem polletju letos za 24,7 strukturnih točk večja kot v enakem obdobju lani. V primerjavi s stanjem konec leta 1981 pa se je zmanjšala v vseh gorenjskih občinah, izjema je bila le občina Jesenice.

Zunanjetrgovinska menjava s konvertibilnimi valutami plačila v prvem polletju 1982 je bila realizirana:

Občina (v milij. din)	IZVOZ I.-VI. 1982	Indeks I.-VI. 82 I.-VI. 81	UVOZ I.-VI. 1982	Indeks I.-VI. 82 I.-VI. 81	Pokriva- nje uvoza z izvozom v %
Kranj	1.772	137,7	2.114	89,5	83,8
Jesenice	479	237,1	605	115,6	79,1
Radovljica	352	98,3	412	131,2	85,4
Škofja Loka	780	128,3	724	100,8	107,7
Trzin	257	129,0	203	121,3	126,4
Gorenjska	3.640	137,2	4.058	99,4	89,7

(Iz Biltena LB TB Gorenjske, Kranj)

SINDIKATI IN MNOŽIČNA INVENTIVNA DEJAVNOST

(Nadaljevanje s 1. strani)

Tako je poudarjeno v osnutku resolucije, ki jo bo sprejel deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije. V teh prizadevanjih in sploh pri opredeljevanju pomena množične inventivne dejavnosti bo sindikalnim aktivistom v veliko pomoč drobna knjižica, ki jo je izdala Delavska enotnost v svoji knjižnici Sindikati pod številko 47. V predgovoru te knjižice je rečeno, da naj bo ena od pripomočkov za trajnejšo politično akcijo sindikatov v organizacijah združenega dela od sindikalnih skupin, prek osnovnih organizacij in koordinacijskih odborov v sestavljenih organizacijah združenega dela.

V knjižici so posamezni avtorji prispevali naslednje sestavke:

— Erik Vrenko: Raziskovalna dejavnost — kakovostni dejavnosti družbenega razvoja. V svojem prispevku razumljivo opredeljuje vlogo in naloge raziskovalne dejavnosti v našem razvoju, pomen znanja na splošno in inovacijsko dejavnost. V sedanjih stabilizacijskih naporih opredeljuje naslednje naloge raziskovalne dejavnosti:

1. Proizvodni program gospodarstva je treba preoblikovati po asorti-

mentu, tehniki in kakovosti tako, da bo konkurenčen na svetovnem trgu.

2. Tehnologijo proizvodnje je treba spremeniti, da se bodo bistveno zmanjšale potrebe po uvozu surovin in sestavnih delov.

3. Proizvodne kapacitete temeljnih organizacij in njihovih integracij je treba preusmeriti tehnološko in po zmogljivosti na tisti sestav družbenega proizvoda, ki zadošča domačim potrebam in hkrati daje z izvozom tak devizni priliv, da lahko pokrivamo devizne kreditne obveznosti in tekoče uvozne potrebe, energetske surovine, material in osnovna sredstva.

— Drago Očepek v sestavku Samoupravna organiziranost raziskovalne dejavnosti obravnava in pojasnjuje pomen raziskovalne dejavnosti in njeno samoupravno organiziranost.

— Miha Japelj: Raziskovalna, razvojna in inovacijska dejavnost v delovni organizaciji Krka Novo mesto. V sestavku predstavlja razvito lastno raziskovalno dejavnost, ki jo je pogojevala njihova hitra in dinamična rast.

— Božo Hribnik: Družbeni dogovor o razvoju raziskovalni in množični inventivni dejavnosti v Podravju.

— Zoran Tratnik: Problematika množične inventivne dejavnosti in naloge sindikata na tem področju.

— Gabrijel Devetak: Delo koordinacijskega odbora podpisnikov družbenega dogovora o inovacijah. Ta dogovor so leta 1976 podpisali: republiška konferenca SZDL Slovenije, republiški svet sindikatov Slovenije, Izvršni svet Skupščine SR Slovenije, Izobraževalna in Raziskovalna skupnost Slovenije ter Gospodarska zbornica Slovenije.

— Janez Falešič: Predstavitev društva izumiteljev in avtorjev tehničnih izboljšav z Jesenic.

Razen teh prispevkov je v knjižnici objavljeno sporočilo s sklepniimi usmeritvami posveta o vlogi in nalogah sindikatov na področju raziskovalne in inventivne dejavnosti — 19. in 20. novembra 1981, poročilo o delovanju sindikatov pri razvijanju množične inventivne dejavnosti in za zaključek sklepi in usmeritve za nadaljnje delo sindikatov na področju množične inventivne dejavnosti, ki jih je sprejelo predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije 29. aprila letos.

Seveda bo knjižica postala eden od pripomočkov za trajnejšo politično akcijo organizacij in organov zveze sindikatov na tem področju le, če jo bodo sindikalni aktivisti vzeli v roke in jo dobro preštudirali in se k njeni vsebini tudi večkrat vračali, ne pa jo samo registrirali in odložili v sindikalno knjižnico, kar se rado dogaja. Namenoma smo poudarili sindikalni aktivisti, kajti kaj radi pozabljamo, da so to ljudje, ki morajo veliko vedeti in se odreči tudi kakšni prosti uri v prid lastnega usposabljanja za aktivistično delo.

I. P.

INOVATORJI O NOVATORSTVU

»Inovatorji so posebneži, črne ovce in včasih prav neprijetni ljudje. Vedno jim nekaj ni prav, nekaj iščejo, želijo spreminjati že utečene stvari in zato so velikokrat tudi nepriljubljeni pri sodelavcih,« pravi JANEZ FALEŠIČ, eden prizadevnejših inovatorjev v Železarni, ki je mnogo naredil tudi na področju razvoja inovatorske dejavnosti v Železarni, pa tudi v vsej jeseniški občini. V letih 1975 do 1981 je bil predsednik društva inovatorjev in avtorjev tehničnih izboljšav, sedaj pa je podpredsednik in član upravnega odbora,

Zalotil sem ga, ko je pisal dodatek k brošuri o delovanju društva v preteklih 20 letih. »Ob 20-letnici društva smo to brošuro dolžni izdati, ker pa smo v veliki zamudi, bo izšla ob njegovi 21-letnici,« je povedal. »Leti 1975 in 1976 sta bili proglašeni za leti inovacij. To obdobje je prineslo veliko pozitivnega v razvoju inovacijske dejavnosti v Jugoslaviji in tako tudi našemu društvu. Družbena klima se je spremenila. Naši politiki so prišli do spoznanja, da so v iznajditeljski dejavnosti še velike rezerve za povečanje narodnega dohodka. Že Kidrič je omenil inovatorje kot avantgarde naše družbe. Sedaj se je to končno premaknilo na bolje. Miselnost ljudi se počasi spreminja in čeprav se inovatorska dejavnost še ni razmahnila tako, kot bi se lahko, so rezultati vseeno vidni.

Bili smo pionirji na tem področju, sedaj nismo več. Ponekod v Jugoslaviji pa tudi v Sloveniji so nas že prehiteli. Mislim, da so najdlje prišli v Bosni. Primer za to je Energo-invest, v Srbiji pa borski bazen. Mariborska podjetja so tudi daleč pred nami. Znano se bolje organizirati, prodornejši so, čeprav vsi skupaj priznavajo, da smo jim bili za zgled.

V Železarni je treba pohvaliti TOZD Žičarna in TOZD Valjarna debele pločevine. Tam so uvedli sistem zbiranja idej in organiziranega inoviranja. Po tej poti bi morali vsi naprej.

Tudi v okviru SOZD SŽ bi se morali inovatorji bolje organizirati. Naše društvo je že na problemski konferenci o inovatorstvu v Ravnah leta 1977 predlagalo mesečno izmenjavo poročil o inovatorstvu in tehničnih izboljšavah, toda ostalo je le pri tem, tako da včasih »odkrivaš Ameriko«, pa ne veš, da so to ljudje že prej pogruntali. Tako prihaja do podvajanja inovacij, torej do nepotrebnega zapravljanja energije.

Na ravni SOZD imamo tudi samoupravni sporazum o inovacijah v Slovenskih železarnah, toda v praksi se ga držimo le še v naši Železarni, druge imajo svoje lestvice za nagradjevanje. V Venigi sedaj ustvarjajo celo nov samoupravni sporazum s tega področja.

Janez pravi, da je status društva sedaj urejen, vendar v praksi ni vse tako, kot bi moralo biti. Že po tem, kakšne so razlike v uspehih na tem področju pri posameznih temeljnih organizacijah, je moč sklepati, da je nekaj narobe. V TOZD Žičarna je vodja tudi sam inovator in tudi sam zainteresiran za inovatorsko dejavnost, zato so tudi rezultati vidni. Ponekod se po pojavljajo odpori. Ti sicer niso odkriti, saj se tega danes nihče več ne bi upal. Mogoče ti odpori niso niti zavestni, toda kako si razlagati zapiranje predlogov po predalih. Zelo se pozna, če je v temeljni organizaciji kdo, ki se zavzema za inovacijsko dejavnost in jo vzpodbuja. V vsaki temeljni organizaciji bi moral biti vsaj eden, ki bi bil motor na tem področju, kot pravi Janez.

»Že 1975. leta sta takratni direktor delovne organizacije in sindikalna organizacija Železarne na pobudo društva poslala temeljnimi organizacijam poziv za vzpodbujanje inovacijske dejavnosti, ki je ponekod naletel na pozitiven odmev, druge pa na odpor, ker smo se po njihovem mnenju vmešavali v zadeve, ki se nas ne tičejo.«

Člani DIATI si že dolgo prizadevajo, da bi v železarskem muzeju odprli poseben prostor, kjer bi uredili prikaz inovatorskih dosežkov v Železarni, kar bi bilo zelo zanimivo, pa tudi koristno. »Hodimo po razstavah, pobiramo nagrade, naša dejavnost pa ni nikjer prikazana. Sicer pa nas otvoritev tega prostora mogoče še čaka,« je povedal.

Janez je avtor ali soavtor številnih inovacij in izboljšav, od katerih je le za 13 uveljavljal avtorstvo. »Za tehnike je značilen odpor do administracije. Raje delaš kaj drugega, kot da bi dokazoval, da je nekaj, kar že deluje, koristno,« pravi. »Največkrat sem pri inovacijah udeležen kot soavtor. Tudi če sam pridem od kakšne ideje, si počem sodelavce za realizacijo. Zagovarjam sistem skupinskega dela, ker se posamezniku težje posreči izvedba, skupina pa tudi lažje prodir. Lahko rečem, da popolnoma sam nisem naredil še ničesar. Vedno potrebujem še kakšen vzgib, pa čeprav le to, da ti kdo reče, da je pravilno kar počneš.«

Janez že 17 let dela v Železarni. V Iskri se je izučil za ključavničarja, nato pa naredil sprejemne izpite za višjo tehnično šolo v Mariboru. V zadnjem letniku je bil študent Železarne. Ko je prišel delat v Železarno, je bil najprej montažni nadzornik pri gradnji valjarne Bela. Po odsluženju vojaščini je prišel na Javornik III. Bil je pomočnik obratovodje. Tu se je lahko v svoji stroki še dodatno izpopolnil. »Zelo veliko sem se naučil od starih vzdrževalcev,« je povedal.

Leta 1967 je po eni od reorganizacij vzdrževanja postal vodja žerjavnega oddelka. Bil je še zelo mlad, 22 let je štel. »Od takrat delam na tem področju in lahko rečem, da zelo dobro poznam večino obratov v Železarni.« Meni tudi, da bi bilo težko najti boljše strokovnjake za žerjave, kot so vzdrževalci v Železarni, saj so povezali znanje projektantskih organizacij z znanjem uporabnikov žerjavov. Na tekočem so tudi z dosežki na tem področju v svetu. »Velikokrat sem že mislil oditi. Dajal sem odpovedi, ker sem bil slabe volje. Kljub vsemu pa sem ostal tukaj, preveč sem navezan na delo in sodelavce.«

»Na žerjavnem oddelku je bilo že od nekdaj dosti problemov in če hočeš reševati, se moraš ukvarjati tudi z inovatorstvom. Še danes sem prepričan, da se da vsak tehnični problem rešiti.«

Eden njegovih izumov so škarje za rezanje žičnih vrvi. »To je res dobra stvar,« pravi. »Bile so že na dveh razstavah. Marsikdo ne bi verjel, da lahko z enim samim zamahom presekaš jekleno vrv premera 30 mm. Bile so narejene popolnoma legalno z odobritvijo pristojnih, žal pa se je pri tem izkazalo, da je izdelava zelo draga. Če bi jih dali delati ilegalno, bi bile mnogo cenejše. Zelo koristno orodje, toda predrago. Prav smešno je, da je ilegalna pot pri nas vedno uspešnejša od tiste legalne.«

Sodeloval je tudi pri rekonstrukciji voznega pogona na polipnem žerjavu »Sava«. Tudi s to inovacijo je zelo zadovoljen. Tudi sam projektant jim je dal priznanje za izvedbo te rekonstrukcije, ker so z racionalnejšo postavitevjo elementov dosegli boljše delovanje žerjava. Prej so menjavali kolesa na mostu žerjava vsak mesec, sedaj pa le dvakrat letno. Eno tako kolo pa stane 70 do 80 tisočakov.

»Osebnost so mi najbolj všeč drobnarje,« je povedal. »Npr. izboljšava na vrtni hruski na portalnem žerjavu. Šlo je za čim hitrejšo menjavo grablica in bremenkega magneta. To je majhna sprememba, ima pa velik učinek. Življenjska doba je nekajkrat daljša, ker se ne lomi več pod kotom, pa tudi ključavničarji imajo manj dela zaradi enostavnejše menjave.«

Med uspešnejše izboljšave, ki jih ni prijavil, sodita montaža pomnožnega dviga na klesčem žerjavu II v valjarni na Beli, ki jo je izvedel s sodelavci in rekonstrukcija vseh voznih pogonov v TOZD Valjarna debele pločevine. To je bila tudi ena njegovih prvih izboljšav.

Janez je že od začetka, ko je deloval še v mladinski organizaciji, aktiven tudi v družbenopolitičnih organizacijah. Imel je tudi mnoge zadolžitve v samoupravnih organih. V inovatorstvu pa deluje od takrat, ko je bil izbran za predsednika odbora za izume in raziskovalno dejavnost pri delavskem svetu Železarne. To je bil tudi prvi mandat tega odbora. Pri tem mu je dosti pomagalo, ker je bil, kot pravi, precej na tekočem s procesi v družbi ter s stanjem in dogodki v Železarni. V prvih letih dela se je šel »jezega mladeniča«. Stalno se je oglašal v Železarni in kritiziral. Najbolj ga je jezilo, ker mu na članke ni nihče odgovarjal, tudi na najbolj provokativne ne. »Tudi če nisem imel namena provocirati, sem to počel že zato, da bi izsilil odgovor. Pri nas je ignoriranje in molk neka vrsta diskvalifikacije.

V JULIJU NOVATORJI USTVARILI 237.583 DIN PRIHRANKOV

(Nadaljevanje s 1. strani)

TOZD ENERGETIKA

Avtorju Bogomirju Rebolju je bilo za uvedbo dodatnega tesnenja malooljnega stikala HG 3/6 5 KV odobreno enkratno posebno nadomestilo. Avtor predloga je z lastno zamisljivo odpravil konstrukcijsko napako teh stikal. Z navedeno tesnitvijo se je zmanjšala poraba olja in onesnaževanja prostora, povečala pa obratovalna varnost stikal.

TOZD VALJARNA BLUMING ŠTEKEL

Avtorjema Marku Žmitku in Zdenku Cundu je bilo za uvedbo novega načina nabijanja gorilcev na globinskih pečeh odobreno izplačilo drugega posebnega nadomestila. Da bi skrajšala remont, sta avtorja

izboljšave gorilnika nabila z nabojno maso že pred remontom. Pri tem postopku odpade odrajanje peči, nabijanje mase, sušenje na zraku in izvlačevanje modelcv. Z uvedbo izboljšave sta avtorja dosegla skrajšanje remonta globinske peči, kar je za valjarno bluming zelo pomembno, saj jim primanjkuje ogrevalnih kapacitet.

Avtorjem Mitju Kersniku, Jožu Erlahu, Petru Papiču in Jožu Parte iz TOZD Remontne delavnice je bilo dodeljeno posebno nadomestilo za izdelavo novih priborov, predelave kotve elektromagneta in tesnenje le-teh na hidravličnih krmilnih ventilih na brusilnih strojih RAU I, II in III. Z uvedbo navedene tehnične izboljšave so se zmanjšali zastoji, hkrati pa je omogočeno bolj zanesljivo obratovanje brusilnih strojev.

Remont na SM peči (Foto S. Kokali)

Dopisujte

DELO RAZISKOVALNEGA SEKTORJA V PRVEM POLLETJU

V prvem polletju 1982 smo imeli v Železarni specifično kvaliteto problematiko, kakršna se doslej še ni pojavljala v tako težki obliki. Zabeležili smo občuten padec nivoja kvalitete večine jekel, ki smo jih izdelali v TOZD Jeklarna, ne glede na vrsto agregata. Razen nivoja kvalitete se je znižal tudi izkoristek, predvsem pri vroči predelavi blokov v polproizvodu. Obenem narašča delež napak na končnih izdelkih. Tako stanje, ki je pogojeno s slabo tehnološko disciplino in nizko strokovno usposobljenostjo in le delno z objektivnimi notranjimi in zunanji vplivi, je narekovalo maksimalno angažiranje raziskovalnega oddelka v proizvodnji.

V proizvodnjo grodlja so se sodelavci iz RO vključili z nalogo proučiti optimalne pogoje odžveplanja grodlja na plavžu in izven po postopku GALAC in PELAMAG. Naloga uporabe siderita v proizvodnji sintra je bila uspešno zaključena. Sintra ima dobre mehanske lastnosti in nizke žare izgube.

V TOZD Jeklarna so reševali probleme odžveplanja jekla zaradi potrebe po višji čistosti jekel, visokih vsebnostih žvepla v vložku, grodlju in mazutu. Rezultati so po dobrem metalurškem delu zelo spodbudni, stroški za nov način odžveplanja pa so minimalni.

Zaradi problematične livnosti jekel so ponovno začeli akcijo za unifikacijo optimalne tehnologije dezoksidacije jekel. V tem programu so predvsem ogledali jekla, ki jih vlivamo na kontinuirni livni napravi ali pa so namenjena za prevajanje v HVT. Z livnostjo je povezana čistota jekel, ki je že dosegla kritično mejo uporabnosti teh jekel za nadaljnjo predelavo.

V teku so raziskave optimalnega načina dodajanja in količinskega dodatka metaliziranih briketov v vložek. Zaradi visoke čistote surovine moramo v bodoče načrtovati večji delež tega čistega železa v skupnem vložku v TOZD Jeklarna (do 10%).

V tekmah za povečanje proizvodnje so jeklarji zanemarili izkoristek predelave svojih blokov v polizdelke. Poleg vseh drugih napak je največji problem velik delež lunkeja. Problem rešujejo z ugotavljanjem optimalnega načina dodajanja lunkeitnih praškov in njihovih karakteristik.

Z jeklarji so sodelovali pri uvažanju sekundarne obdelave jekla z vpihovanjem prašnatih dezoksidantov in modifikatorjev v ponev.

Tudi večina drugih raziskovalnih nalog iz njihovega letnega programa je v glavnem vezana na tekočo proizvodno problematiko v tem kriznem obdobju. Omeniti je potrebno zlasti naslednje:

- Raziskave vpliva vsebnosti kroma v jeklih za patentirane žice na mehanske in tehnološke lastnosti teh žic. Raziskali so vplive kroma na pogoje avstenitizacije, ki se odražajo v mikrostrukturi patentiranih žic.

- Preizkušali so nove možnosti izboljšanja obdelovalnosti avtomatnih jekel, da bi nadomestili Pb. Uporabljajo nove dodatke, ki so manj škodljivi za okolje.

- Izdelano je bilo novo jeklo KV 35 B za visokokvalitetne vijake.

- Osvojena je tehnologija hladne predelave HVT C. 4580 v debelini 0,25 mm za TIK Kobard (injekcijske ige).

- Osvojili so novo tehnologijo vlečenja VAC žic. Žice, izdelane po novi tehnologiji, imajo znatno boljše varilno tehnične lastnosti. Nova

tehnologija bo uporabljena pri povečanju proizvodnih zmogljivosti na vseh obstoječih kapacitetah.

- Osvojena je bila proizvodnja nove varilne žice za avtomatno varjenje pod praškom EPP 2 Ni 2. Žica je namenjena za varjenje finoznahtih jekel z mejo raztezanja min. 500 N% kv. mm in garantirano žilavostjo do -40 stop. C.

- Osvojena je bila izdelava elektrod Tenacito 100.

- Razvijajo novo oplašeno elektrodno za varjenje sive litine na osnovi legiranja iz plašča.

- Osvojena je bila proizvodnja elektrod Inox 21/9/7 Ti.

- Raziskali so vpliv granulacije FeSi v plašču elektrod na žilavost pri nizkih temperaturah za elektrode EVB 50 in EVB Ni.

- Osvojili so proizvodnjo nerjavnih trakov in tehnologijo navajenja na nelegirane konstrukcijske pločevine.

- Zaključili so vse preiskave v zvezi z osvajanjem novega jekla za

kriotehniko Ni 9. Osvojena je tehnologija na vsej tehnološki poti.

- Novi jekli Nicrodur 265 in Nicrodur 280 sta bili poskusno izdelani v obliki debele pločevine. Izvršene so bile vse potrebne preiskave. V teku so še preizkusi uporabnosti v eksploataciji.

- V okviru timskih nalog so izdelali več novih tehnoloških internih standardov za zagotavljanje planirane kvalitete izdelkov:

- Vroča in hladna predelava ter toplotna obdelava mehko magnetnega relejnega železa REMAG.

- Tehnologija hladne in toplotne obdelave jekla C. 1731 za »Filip Kljajič«.

- Vpliv silicija na razogljivevalno sposobnost elektro pločevin.

- Raziskovalni oddelki dela v več grupah, ki so zadolžene za izvajanje nalog tehnološko-organizacijske narave. Te so:

- grupa za spremljavo izplenov
- grupa za izdelavo optimalnih tehnoloških poti

- grupa za izdelavo novega jeklarskega kartona

- grupa za uvajanje tehnološke kontrole preko sistema OREN.

- Sodelujejo v strokovnih grupah za izdelavo in oceno projektov. To so projekti: brusilni stroj za gredice, povečanje proizvodnje VAC žice, rekonstrukcija CRNO linije, žarilna peč v ZVB, posebni program debele pločevine, linija za nerjavne žice.

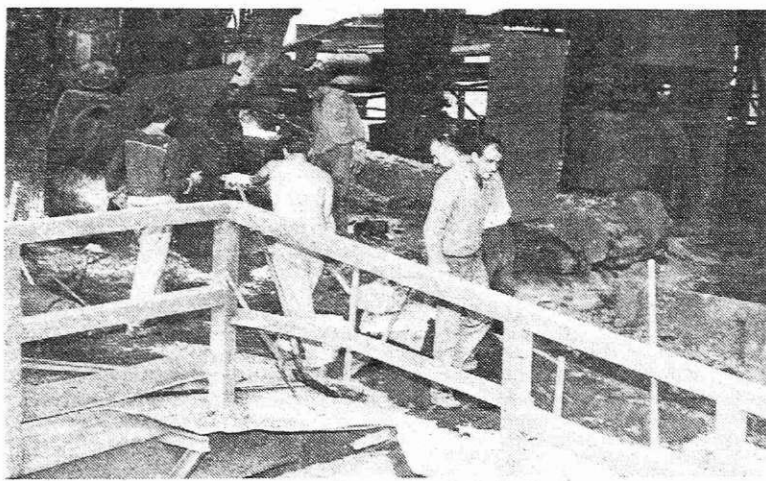
UDELEŽENCEM X. SREČANJA ŽELEZARJEV — BORCEV IN MLADINE V RAVNAH

Obveščamo vse prijavljene delavce-borce NOV, mladince in delegacije društev upokojencev, da je organiziran avtobusni prevoz na X. srečanje borcev NOV in mladine železarjev v Ravne na Koroškem

v s o b o t o, 21. avgusta, z odhodom avtobusov s parkirišča pred Železarno na Jesenicah ob 6. uri zjutraj. Avtobusi ne bodo imeli nobenih vmesnih postankov.

Prosimo vse udeležence srečanja, da pridejo pravočasno na mesto odhoda.

Predsednik akcija
ZB NOV ŽELEZARNE
Peter Zbontar

Zadnje priprave pred prebodom plavža (foto S. Kokalj)

HRUP KOMPRESORJEV — PRETEKLOST

Stanovalci, večinoma delavci Železarne, ki stanujejo v bližini naših obratov, so izpostavljeni najrazličnejšim ekološkim motnjam. Prah, hrup, vibracije, onesnažene vode in plini motijo počitek naših delavcev.

TOZD Energetika je ena tistih dejavnosti, ki s svojimi napravami povzroča prekomeren hrup in vibracije in ker so energetske naprave praviloma locirane ob Železarni, to je v bližini stanovanjskih naselij najbolj motijo prebivalce, čeprav so tudi naši delavci na delovnih mestih zdravstveno ogroženi.

Kompresorska postaja na Beli, v kateri so poleg črpalk montirani tudi batni kompresorji za komprimiranje zraka, so bili stalni vir hrupa in vibracij, katerih učinek se je prenašal celo do naselja Lipce. Enak problem se pojavlja tudi v naselju ob Cesti 1. maja, čeprav nekoliko manjši, saj batni kompresorji v kisikarni Sava obratujejo le en do dva meseca na leto.

Delavci TOZD Energetika — PIV energije se zavedamo neugodnega počutja stanovalcev v omenjenih naseljih, zato smo si stalno prizadevali problem hrupa in vibracij zmanjšati z različnimi ukrepi in predelavami. V kisikarni Sava smo pri batnih kompresorjih za komprimiranje zraka zamenjali vstopne filtre, rekonstruirali cevno povezavo in okolico kisikarne zasadili z iglastim drevjem. S temi ukrepi smo sicer uspeli zmanjšati hrup v naselju Podmežakla, nismo pa imeli uspeha pri odpravi vibracij oz. nihanju zračnih mas, ki povzročajo tresljaje na stanovanjskih hišah. Tudi na Beli smo predelali vstopne filtre batnih kompresorjev in izdelali zaščitno komoro, obloženo s ter-

volom, s čimer smo zmanjšali hrup v naseljih skoraj na dovoljen nivo, učinkov nihanja zračnih mas pa nam ni uspelo odpraviti. Uvedli smo tudi ukrep reducirane obratovanja kompresorjev v nočnem času.

V prizadevanju, da se problem hrupa in vibracij v teh stanovanjskih naseljih reši, je Janez Pikon iz sektorja novogradenj pridobil k sodelovanju priznanega strokovnjaka inž. Bošnjakovića — sodelavca Gradbeno projektivnega podjetja z Reke, ki je kot predavatelj leta 1981 sodeloval na »ekoloških dnevih« v Ljubljani. Če se je udeležba na simpozijih kdajkoli izplačala, se je to pot. S sodelovanjem sektorja novogradenj, komisije za varstvo okolja, oddelka za ekologijo in varstvo okolja ter TOZD Energetika je bilo z GPP z Reke sklenjena pogodba za projektiranje in dobavo dušilnikov zraka in vibracij za kompresorje na Beli. Dušilniki so bili montirani in dani v obratovanje 6. avgusta 1982.

Prve meritve kažejo na bistveno zmanjšanje hrupa in vibracij, saj je učinek vibracij v naseljih v celoti odpravljen, hrup pa zmanjšan na dovoljen nivo. Delo je bilo opravljeno v splošno zadovoljstvo okoljskih stanovalcev in delavcev Železarne. En problem je torej rešen, k reševanju drugega problema, to je k odpravi hrupa in vibracij v naselju Podmežakla pa bomo pristopili takoj.

Franc Bassanese

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

RAZPORED DEŽURNIH ŽELEZARNE OD 23. DO 29. AVGUSTA

- 23. avgusta, FRANC VIČAR, vodja invest. razvoja, Žirovnica, Rodine 51;
- 24. avgusta, VITO GRIČAR, vodja TOZD Valj. deb. ploč., Jesenice, Titova 2, št. 81-279;
- 25. avgusta, FRANC RAVNIHAR, vodja TOZD Valj. žice, Lipce št. 7a;
- 26. avgusta, EMIL AŽMAN, vodja sekt. novogradenj, Jesenice, Titova št. 3, št. 82-262;
- 27. avgusta, LADO ŠKETA, vodja TOZD Plavž, Bled, Alpska 1, št. 77-136;
- 28. avgusta, SAŠO KAVČIČ, vodja TOZD HV Jesenice, Jesenice, Titova 85, št. 81-413;
- 29. avgusta, JAKOB MEDJA, vodja OTK, Jesenice, Titova 1a, št. 81-117.

Dežurstvo je vsak delovni dan od 14. ure do 7. ure zjutraj naslednjega dne, in sicer tako, da je dežurni v tem času dosegljiv doma. Ob sobotah, nedeljah in praznikih traja dežurstvo od 7. ure do 7. ure naslednjega dne. V času dežurstva mora dežurni opraviti en obhod po Železarni, svoja opažanja vpisati v dežurno knjigo ter o tem poročati ob predaji dežurstva članu poslovnega odbora.

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 23. 8.	MARJAN ERMAN	MIROSLAV ZUPAN
TOREK — 24. 8.	VANDA ENIKO	MIHA ŠLIBAR
SREDA — 25. 8.	JOŽE RAVNIK	FRANC CERKOVNIK
ČETRTEK — 26. 8.	MARJAN DROLC	ANTON SITAR
PETEK — 27. 8.	BOŽIDAR ČERNE	ALOJZ SLIVNIK
SOBOTA — 28. 8.	MITJA BENEDIČIČ	MITJA KERSNIK
NEDELJA — 29. 8.	STANE MENCINGER	JANEZ KOVAČ

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 23. do 28. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:
DOPOLDNE: I. obratna ambulanta — dr. Branimir Čeh in IV. obratna ambulanta — dr. Marija Može-Kovačič.

Dispanzer za borce — dr. Marija Može-Kovačič.

POPOLDNE: II. obratna ambulanta — dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.

V soboto, 28. avgusta, samo dopoldne: II. obratna ambulanta — dr. Janez Resman in III. obratna ambulanta — dr. Želimir Cesarec.

ZOBNE AMBULANTE:

DOPOLDNE: II. zobna ambulanta — dr. Alojz Smolej in III. zobna ambulanta — dr. Bela Gazafi.

Za borce vsak dan od 11. do 12. ure II. zobna ambulanta.

POPOLDNE: I. zobna ambulanta — v. d. Viktor Stražisar.

V soboto 28. avgusta, samo dopoldne: I. zobna ambulanta — v. dent. Viktor Stražisar.

Na osnovi sklepa delavskega sveta delovne skupnosti KSI in v skladu z 92. in 93. členom statuta delovne organizacije objavljamo

RAZPIS

za prosta dela in naloge:

— vodja centra za proučevanje samoupravljanja in informiranje šifra 5590 U-5 1 oseba

Pogoji:

- visoka šola sociološke, politološke, novinarske ali pravne smeri,
- pet let delovnih izkušenj na področju samoupravljanja in informiranja,
- imeti mora moralno etične kvalifikate ter aktiven odnos do samoupravljanja.

Kandidati naj pošljejo prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev v roku 15 dni po objavljenem razpisu na kadrovski sektor železarne Jesenice, Jesenice, C. železarjev 8, oznako: »za razpisno komisijo DS KSI«.

KADROVSKO GIBANJE V JULIJU

SKLIFNILI DEL. RAZMERJE	PREKINILI DEL. RAZMERJE				iz JLA	skupaj	plan. št. del. za 1. 82	dejanski stanje 31. 7.
	iz JLA	skupaj	skupaj	skupaj				
FLAVŽ	1	2	3	1	1	2	220	226
JEKLARNA	2	7	9	4	7	6	19	693
LIVARNA	4	4	2	1	3	3	89	88
VALJ. BL. ST.	2	2	3	3	2	3	11	408
VALJ. ŽICE	1	1	2	1	1	2	185	171
VALJ. DEB. FL.						2	168	160
HL. VALJ. BELA	1	6	7	2	3	1	6	290
HL. VALJ. JES.	2	1	3	1	2	1	4	225
ŽIČARNA	1	2	3	1	2	1	3	283
PROFILARNA							80	72
VRAT. FODB.			1			1	70	63
JEKLOVLEZ	1	1	1	1	1	2	160	146
ELEKTRODE				1	1	2	260	244
ŽEBLJARNA	1	1	1	1	1	3	85	82
STROJ. DEL.	5	2	7	2		2	335	328
REMONTNE D.	3	3	5	1	2	8	515	494
VZDRŽEVANJE	3	2	5	4	1	5	548	553
ENERGETIKA	1	1	1			1	245	242
TRANSPORT	2	4	6	6	2	8	380	369
DS KO-FI					1	1	283	281
DS K S I + pripravnik	2	3	2	7	6	1	7	353
DS E T N					1	4	492	473
DRUŽB. FREER.		1	1				173	168
S K U F A J	5	26	34	65	41	21	20	98
							5567	5341

STAROSTNO SO BILI UPOKOJENI: Frančiška ČELIK, 1928 Željarna — 28 let v ŽJ; Gabrijel DIVJAK, 1927, OTK — 29 let v ŽJ; Ver. DOLENC, 1929, RO — 24 let v ŽJ; Stana KOPRIVEC, 1930, Remontni delavnice — 35 let v ŽJ; Janez MARKOVEC, 1926, Valjarna bluming-šteke — 27 let v ŽJ; Rudi MAROŠEVIČ, 1927, Jeklarna — 29 let v ŽJ; Marijar OVEN, 1930, Remontne delavnice — 32 let v ŽJ; Rade SREDANOVIC, 1926, Valjarna bluming-štekel — 27 let v ŽJ; Alojz STARE, 1922, OTK — 39 let v ŽJ; Angela ŠTERK, 1928, Livarna — 32 let v ŽJ; Rozalija TALAR, 1930, SEO — 35 let v ŽJ in Jožica VOVK, 1927, Valjarna bluming-štekel — 27 let v ŽJ.

INVALIDSKO SO BILI UPOKOJENI: Anton BOKŠA, 1930, Jeklarna — 32 let v ŽJ; Alojz KRIVIC, 1942, nabavni sektor — 9 let v ŽJ in Maks SOTLAR, 1923, Valjarna deb. pločevine — 36 let v ŽJ.

Upokojenim sodelavcem želimo, da bi še dolgo uživali težko zaslužen pokoj!

KONČNO USPELO ...

Batni kompresorji za komprimiranje zraka v energetski postaji Bela so bili v petek, 6. avgusta, ob 11. uri končno »premagan«. To smo takoj zaznali vsi prebivalci naselja Lipce, pa verjetno še kdo. Vibracije, ki so nastajale pri sesanju zraka in so se širile tudi prek jezu oziroma prek Save, so nas podnevi in ponoči spravljale »ob živce« in ob spanje. Kako smo bili prebivalci na Lipcah veselo preseščeni ob spoznanju, da je hrupa konec, vemo le vaščani sami.

Znano nam je, da je bilo opravljenih več poizkusov, da bi preprečili vibracije in ropot, vendar brez pravega učinka. Še pred kratkim smo bili skoraj prepričani, da prave rešitve ni. Toda vztrajnim in prizadevnim strokovnjakom v naši železarni je končno uspelo najti pravo rešitev. Pričakujemo, da bomo lahko strokovno oceno »novo vgrajene naprave« brali v drugem članku. Vsem, ki so kakorkoli sodelovali pri rešitvi problema, naša zahvala in čestitke. Prepričani smo, da to ni zadnji uspeh.

V imenu vaščanov Lipce Vladimir Podlipnik.

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Hladna valjarna Jesenice

12. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Tretjega avgusta je predsednik Kazimir Kotnik sklical 12. redno sejo delavskega sveta TOZD Hladna valjarna Jesenice. Delegati so bili seznanjeni z izvajanjem sklepov zadnje seje. Ugotovili so, da so vsi izvršeni.

Vodja TOZD je v nadaljevanju razložil polletno poslovno poročilo Železarne in TOZD. Vsi doseženi rezultati v tem času kažejo na dobro delo TOZD, kar pa je odraz stabilizacijskega obnašanja večine zaposlenih in uvedbe raznih ukrepov za boljše delo. Dosežene rezultate je bilo še toliko težje doseči, ker so v preteklih šestih mesecih nastopale težave s količino in kvaliteto vložka, zastoji zaradi težav z vzdrževanjem in odsotnostjo delavcev v zadnjih mesecih. Delavski svet je bil mnenja, da bo planske obveznosti vse težje izpolnjevati, če se ne bodo izvedle vsaj najnujnejše naložbe (nabava novih strojev, sanacija lužilnice, ...). Delavski svet je poslovno polletno poročilo potrdil brez bistvenih pripomb.

Delegati so bili seznanjeni z rezultati uresničevanja programa za preteklo šestmesečno obdobje, ki je bil kot priloga dodan polletnemu poslovnemu poročilu. Stabilizacijski program je bil izdelan že v l. 1980 z namenom, da se tekoče kontrolira rezultate dela tozd in da se v primeru negativnih rezultatov takoj ukrepa. Rezultati uresničevanja stabilizacijskega programa za prvih šest mesecev letošnjega leta so izredno dobri. Predvsem so znižali porabo delovnih valjev, porabo žveplene kisline v lužilnici, izboljšala sta se izplen in storilnost. Družbenopolitične organizacije in vodstvo TOZD so v preteklem obdobju uvedli poleg stabilizacijskega programa tudi druge ukrepe za izboljšanje tehnološke in delovne discipline, kar se je pozitivno odražalo v rezultatih.

Na predlog poslovnega odbora Železarne in na osnovi ocene poslovanja do konca leta je delavski svet potrdil povišanje obračunske osnove za osebne dohodke za 9% z veljavnostjo od 1. julija dalje.

Na seji so obravnavali še metodologijo družbenega planiranja v Železarni in SOZD Slovenske Železarne in jo sprejeli s pripombo, da je potrebno večjo pozornost posvetiti realnemu planiranju, predvsem pri nabavi potrebnega polizdelka.

Poleg tega je potrebno pri izdelavi planskih dokumentov bolj koristiti razpoložljive računalniške kapacitete.

Na zborih delavcev oziroma sestankih SDS, ki so potekali v dneh 26. in 27. julija, so obravnavali samoupravni sporazum posebne raziskovalne skupnosti za črno metalurgijo, energetiko in mineralne surovine. Delavski svet je ugotovil, da je bil sporazum veljavno sprejet.

Na zborih delavcev, na katerih je bilo prisotnih 191 delavcev, od katerih je bilo 179 za, 12 pa se jih je vzdržalo, so obravnavali tudi predlog povišanja cen izdelkov črne metalurgije. Glede na izide glasovanja so ugotovili, da je povišanje cen izdelkov črne metalurgije za 70% od predlaganih vrednosti sprejeto.

Delegati so obravnavali tudi samoupravni sporazum o organiziranju prehrani med delom, ki opredeljuje formiranje sredstev za orga-

nizirano prehrano upravičencev in višino teh sredstev. Sporazum so potrdili z nekaterimi pripombami.

14. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora Branko Strmole je 30. julija sklical in vodil 14. redno sejo odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Hladna valjarna Jesenice. Najprej so ugotovili, da so bili vsi sklepi predhodne seje izvršeni, razen ene točke (6), o kateri so govorili v nadaljevanju.

Operativni plan proizvodnje je bil v mesecu juniju presežen za dobrih 21 ton kljub težavam, ki se pojavljajo že daljši čas (pomanjkanje ustreznega vložka, zastoji na delovnih napravah, velika odsotnost...). Kvalitetni asortiment ni bil najbolje izvršen, saj je bil presežen le pri dinamo pločevini, za kar pa so vzroki v že omenjenih težavah.

Odbor je potrdil operativni plan za mesec avgust v višini 2380 ton, od tega 240 ton jekel in 500 ton dinamov. Zastavljeni plan bodo lahko izpolnili le, če bo dohod polizdelka realiziran, kot se predvideva.

Ugotovili so, da se je število opravljenih nadur glede na mesec maj v juniju povečalo, kar pa je glede na letne dopuste še v normalnih mejah.

Obravnavali so tudi uresničevanje stabilizacijskega programa za mesec junij. Večina zastavljenih ciljev je bila izvršena, predvsem se je glede na prejšnje leto zmanjšala poraba delovnih valjev, kar je občuten prihranek za TOZD.

Po pregledu polletnega poslovnega poročila Železarne in TOZD Hladna valjarna Jesenice so ugotovili, da so rezultati poslovanja TOZD izredno dobri kljub težki situaciji s polizdelkom. K tem rezultatom so z dobrim delom prispevali vsi zaposleni, svoj delež pa so dodali tudi stabilizacijski ukrepi, ki so bili uvedeni v preteklem obdobju (uvedba stabilizacijskega

Delegati so bili obveščeni, da v mesecu oktobru poteče mandat računovodju TOZD. Zato so sklenili, da se prične s postopkom razpisa.

Sklenili so tudi, da se pregledajo vsi sklepi samoupravnih organov in vodstva TOZD, ki so bili sprejeti za izboljšanje tehnološke in delovne discipline. Vse sprejete sklepe bo treba dosledno izvajati in v primeru neizpolnjevanja primerno ukrepati.

programa, boljše organizacija dela in drugo). Zadovoljni so, da je večina zaposlenih pravilno dojela stabilizacijske ukrepe.

Sektor za ekonomiko in organizacijo - oddelek za nagrajevanje je poslal odgovor na predlog odbora za uvedbo stimulacij za boljše delo v HVJ. Člani so se strinjali s pripombami in izhodiščni oddelka, ki jih je treba pri uvedbi premij upoštevati. Odbor je zadalži vodstvo TOZD, da izdela nov predlog, ki bi upošteval tudi stališča izvršnega odbora sindikata Železarne, za način stimuliranja delavcev za boljše delo (rok izdelave - prva polovica avgusta).

Odbor je pregledal izračun tretje rente za tehnično izboljšavo št. 2316 - »izboljšanje tehničnih pogojev pri žarjenju dinamov trakov« in ugotovil, da je izračun letnega prihranka pravičen. Pri izračunu posebnega nadomestila bo po mnenju članov odbora treba spremeniti faktor ustvarjalne sposobnosti z 0,4 na 0,8 z upoštevanjem 29. člena samoupravnega sporazuma o inovacijah v SOZD Slovenske železarne.

Glede na rezultate dela vodja TOZD in poslovanja TOZD je odbor potrdil Aleksandru Kavčiču osebno oceno za preteklo tromesečje v višini 24%.

Ob koncu seje je član odbora omenil, da v lužnici že dalj časa traja obnova vodovodne inštalacije, kar je treba zaradi varnega dela čimprej izvršiti.

ss

TOZD Žičarna

15. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMÉRJA

V četrtek, 12. avgusta, je bila 15. redna seja odbora za delovna razmerja pri DS TOZD Žičarna. Ugotovili so, da ni bil realiziran sklep prejšnje seje o zagotovitvi novih delavcev. Še vedno potrebujejo za delovne naloge patentirar dva delavca, žičar RF makro pa tri delavce.

Novosprejeta delavca sta bila razporejena na delovne naloge, in sicer Danilo Hlede za žičar RF in suho in Nijazija Šaljič za patentirar.

Dovoljenje za prestop sta dobila Ivica Marič v TOZD Plavž in Esad Mulačič v TOZD Hladna valjarna Bela s pogojem, da dobijo ustrezno zamenjavo. Odobrili so sprejem Milana Jezdiča v TOZD Žičarna, če izpolnjuje kriterije za delo v TOZD.

Neplačan dopust so dobili Meho Dinič, in sicer štiri dni ob smrti sorodnika, ker še nima rednega dopusta. Nihad Turkušič štiri dni zaradi ženitve, ker je svoj redni dopust že izkoristil in Jože Nučič pet dni za pomoč bolni teti na Dolenjskem.

Prošnjo Staneta Mraka za ugoditev študijskih ugodnosti in povrnitev stroškov za študij na ekonomski fakulteti so ugodno rešili pod pogojem, da se pogodbeno veže v Železarni in dobi razporeditev na ustrezne delovne naloge, ko bo v FRS pristo delovno mesto.

Skupna odsotnost v TOZD Žičarna v mesecu juliju je bila 28,33% in je narasla zaradi koriščenja dopustov.

Člani odbora so bili seznanjeni s poročilom zdravstvene službe o ugotovitvah preventivnih pregledov delavcev TOZD Žičarna.

A.S.

pridobili po dve ali tri kategorije več, zato zahtevajo ustrezno pojasnitev. V adjustaži štel IV so obravnavali delovno in tehnološko disciplino in ugotovili, da je vedno manjša, vzrok za to pa so tudi nepravilno koriščenje dopustov in neustrezna razporeditev delavcev.

V TOZD Valjarna žice in profilov so delavci SDS valjarne I-IV obravnavali spremembo obratovanja v avgustu. Delali naj bi na tri izmene, ena izmena pa bi imela pet dni dopusta.

V TOZD Valjarna debele pločevine delavci SDS adjustaža II menijo, da so osebni dohodki pre nizki in da niso oni krivi za zmanjšane osebne dohodke in izgubo temeljne organizacije. Pritožujejo se nad delom vzdrževalcev, saj za žerjave še sedaj ni rezervnih elektromagnetov.

V TOZD Hladna valjarna Bela delavci SDS žarilnica 4 opozarjajo, da so ročice oken na SAN izkrivljene, tako da se okna ne dajo niti zapirati niti odpirati. Do jeseni je treba ročice nujno popraviti. Delavci na izstopni in vstopni liniji CRNO se pritožujejo zaradi prepaha in menijo, da je treba na teh mestih postaviti pregradne stene. Delavci SDS adjustaža in strojna adjustaža II sprašujejo odgovorne vzdrževalce, kdaj bo popravljeno testno mesto na SSSL, ki so ga ob zadnjem remontu pokvarili in ne popravili.

V TOZD Žičarna so obravnavali vzroke za reklamacijo v Italijo izvožene pocinkane žice in predloge za boljše kvaliteto. Tako v pocinkovalnici predlagajo drugačne naviljave za žico in drug način mazanja, v adjustaži pa bi morali imeti večje kolobarje za žico, čistejši prostor in naprave za adjustiranje. Delavci SDS žičarna I-2 menijo, da reklamacije, ki ni stoddostno upravičena, ne bi smeli sprejeti, ker je izvozna cena žice že tako nizka, saj na maloprodaji stane 27 din. Če je reklamacija upravičena, je treba poiskati krivca. V žičarni I-3 menijo, da reklamacija ni nastala izključno po krivdi delavcev pri strojih, ampak tudi zaradi neustreznih naprav za pocinkovanje in adjustiranje žice. Zato zahtevajo, da strokovnjaki, ki so odgovorni za proizvodnjo pocinkane žice, naredijo analizo dela. Delavci vodilcarne pravijo, da so na zadnjih sestankih delovne skupine

TOZD Remontne delavnice

11. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Remontne delavnice Mitja Kersnik je 11. avgusta sklical 11. redno sejo. Kot vedno so bili tudi tokrat poleg članov odbora na seji prisotni vodja temeljne organizacije, računovodja, vodje obratov ter delegat odbora samoupravne delavske kontrole.

Pri poročilu o izvajanju sklepov prejšnje seje je odbor ugotovil, da so izvedeni, razen sklep 7. 1. Predlog sprememb organiziranosti samoupravnih delovnih skupin morata vodja TOZD in vodja obrata strojno remontne delavnice pripraviti do prihodnje seje.

Obravnavali so poročilo TOZD Remontne delavnice za mesec junij ter v zvezi z neupoštevanjem rokov remontov sprejeli naslednje sklepe:

- Absolutno prioriteto imajo remont, ki so planirani v mesečnem operativnem planu.
- Termižno izvajanje remontov morajo sproti spremljati vsi vodstveni delavci za svoje področje, posebej pa še na tedenskih delovnih sestankih.

- Delo na planiranih remontih se ne sme samovoljno prekinjati. Obratovodje so dolžni sproti in po potrebi tudi disciplinsko ukrepati.

Odbor za gospodarstvo je obravnaval tehnično in poslovno poročilo o delu TOZD Remontne delavnice v prvem polletju in predlagal delavskemu svetu, da ga potrdi.

Odbor je naročil, da se remont tirnega dvigala izvaja prioriteto po planu. Vodja obrata SRS mora dati pisno obrazložitev dosedanjega odlaganja del.

Člani so bili seznanjeni z informacijo, da bodo nadure v mesecu avgustu v vseh obratih izvedene v planiranem obsegu, in sicer: v SRS 2425 nadur, v ERD 646, v GRD 608, v RTA 725 in v TS 42 nadur.

Administratorsko tehnične službe bo v času dopusta nadomeščala tajnica TOZD in odbor je za povečan obseg dela odobril do 20 nadur.

Iz pregleda izvajanja nadurnega dela je bilo razvidno, da bo letni plan nadur presežen že v mesecu avgustu, kar kaže na pomanjkanje delavcev. V letošnjem letu manjka do plana poprečno 15 delavcev. Zato so naročili, da se nadure za leto 1983 planirajo realneje.

V juliju so mesečno kvoto nadur presegli v strojno remontnih delavnicah in v tehničnih službah, in sicer zaradi prestativite remontov in izvajanja del ob dela prostih dnevih.

Obravnavali so osnutek pravilnika premij za višjo produktivnost dela ter predlagali, da se uvede poizkusno za tri mesece. Pravilnik spodbuja in stimulira delavce remontnih delavnic za večji učinek pri delu, za kvaliteto dela, kar vodi k nižjim stroškom vzdrževanja in boljši usposobljenosti proizvodnih naprav.

Odbor je analiziral delo telefonistk in ugotovil, da gre v tem primeru za kolektivno normirano delo, kot ga opredeljuje 55. člen pravilnika o delitvi sredstev za osebne dohodke. Kadar od ekipe sedmih telefonistk manjkata dve ali več, je kolektivno delo ogroženo, zato se ostalim odobri ure za manjkajoče. Sklep velja od 1. avgusta dalje.

Odločili so, da se za vodje remontov, ki so po mesečnem planu remontov imenovani z odločbo, s 1. septembrom uvede za čas, ko dela na remontu po programu potekajo, dežurstvo na domu. Po 62. členu pravilnika o osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov in dela sklada skupne porabe jim pripada dodatek za dežurstvo na domu.

Na predlog vodstva obrata SRD je odbor odobril enkratno nagrado SLAVKU KOBLARJU, ki je sicer pogodbeno zaposlen, vendar je na planiranih remontih plavža števil. 1. valjarne debele pločevine in valjarne žice nadpoprečno prizadevno opravljal najzahtevnejša varjenja na strojnih napravah. Ob splošnem pomanjkanju kvalitetnih varilcev je bil njegov delovni prispevek za celotno delo še pomembnejši.

Na predlog vodstva obrata RTA je odbor odobril enkratno nagrado MILANU ŽELEZNIKU in SASU DOLŽANU, ki sta s stalnim opazovanjem in meritvami ugotovila napako na napajalnem delu računalnika Poreba. S svojim delom sta npravo usposobila za normalno obratovanje, skrajšala zastoj pri popravilu in prihranila devizna sredstva, ker bi v nasprotnem primeru to moral opraviti strokovnjak iz tujine.

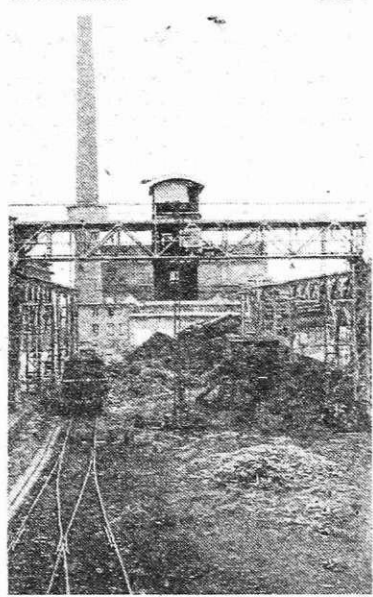
Obravnavali so tehnično izboljšavo števil. 2640 »izdelava naprave za preizkušanje telefonskih vodov in telefonskih aparatov« in sklenili, da se v skladu s 30. členom samoupravnega sporazuma o inovacijah v SOZD Slovenske železarne avtorjema BRANKU STARETU in VITU GRUMERCU izplača enkratno posebno nadomestilo.

Odbor je obravnaval vlogo Gasilskega društva Podhom za brezplačno odstopitev obrabljene gume od transportnih trakov. Če taki trakovi obstojajo in za Železarno niso več uporabni in so namenjeni prodaji, se vlogi ugodi, če vodstvo obrata gradbeno-remontne delavnice dobi soglasje vodstva TOZD Plavž.

Obravnavali so vlogo Planinskega društva Jesenice za pomoč pri gradnji koč na Golici s kakršnim koli materialom in drugo vlogo za odstop pocinkane cevi za izdelavo vodovodne napeljave v zavetišču pod Špičko.

Odbor za gospodarstvo ni pristojen za odločanje o teh vrstah pomoči z materialom, še posebej, ker prva vloga ni konkretna. Obe vlogi je odstopil odboru za kadre in družbeni standard, oziroma odboru za splošne zadeve pri delavskem svetu železarne Jesenice.

ZK

Priprava ostružkov (Foto S. Kokač)

PREGLED SESTANKOV SDS

V današnjem pregledu sestankov SDS smo največ pozornosti namenili problemu tehnološke in delovne discipline in reklamacijam. To so bile namreč najbolj pogoste teme razgovorov na sestankih samoupravnih delovnih skupin. V današnji pregled smo vključili pripombe iz zapisnikov, ki smo jih prejeli do 11. avgusta.

V TOZD Plavž je vodstvo obravnavalo izpad proizvodnje v mesecu juniju in juliju zaradi okvare. Sklenili so, da je treba strogo izpolnjevati ukrepe delovne in tehnološke discipline, kršilce pa bi morala skupna disciplinska komisija bolj tekoče in ostreje obravnavati.

V TOZD Jeklarna delavci SDS priprava vložka I in II menijo, da bi morali dobiti premije od SM peči in ne od elektro peči, saj pripravljajo vložek samo za SM peči in ne v razmerju 50:50.

V TOZD Valjarna bluming-štel so delavci SDS bluming II pritožujejo nad dotrajanimi garderobami, ki jih je treba obnoviti. Tudi delavci SDS bluming II se pritožujejo med neurejenimi garderobami, urediti pa je treba tudi sanitarije na slab škarijah. Delavci SDS bluming IV so obravnavali ocenjevanje delovnega prispevka in menijo, da je ocenjevanje nepotrebno, delo administracije v tem pogledu pa je odveč. Obravnavali so tudi delo vzdrževalcev, ker za škarijami pušča olje in preti nevarnost požara. Odpravevalne naprave bi bilo treba bolj vzdrževati, saj se že po kratkem delovanju kažejo prvi sledovi okvar. Delavci SDS adjustaža štel I, II in III sprašujejo, kaj je s kategorijami, saj so na RTA nekateri delavci

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje Lilijana Kos

GORENJSKE IGRE BREZ MEJA

Tito

Nadaljevanje

TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČNI FELJTON – TEHNIČ

V letošnjem letu so najprej predvideli investicije v višini 5,5 milijarde dolarjev, vendar bodo dejansko uporabljena sredstva znatno manjša. Po oceni strokovnjakov bi bilo v tem desetletju za modernizacijo in vzdrževanje potrebno vsako leto 4,9 milijarde dolarjev finančnih sredstev.

Zanimanje Japoncev za ameriške železarne poteka tudi vzporedno z razvojem v avtomobilski industriji, kajti japonske tovarne, kot Nissan in Honda, pripravljajo v ZDA svoje obrate. Japonske železarne imajo na tem področju veliko možnosti, da s svojo tehnično in finančno prednostjo ter kakovostnimi izdelki pridejo med glavne dobavitelje železarskih izdelkov za potrebe avtomobilske industrije. Zato je tudi razumljiva zaskrbljenost v ameriških železarskih krogih nad možnostjo takšnega bodočega razvoja.

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD Hladna valjarna Bela

13. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Odbor za gospodarstvo pri DS TOZD Hladna valjarna Bela je na svoji 13. seji 9. avgusta pod predsedstvom Janeza Pavlina obravnaval najprej pregled izvrševanja sklepov predhodne seje. Pri pregledu je ugotovil, da še vedno niso realizirani sklepi o dodelitvi plošč nerjavne pločevine društvom zaradi pomanjkanja ustreznega materiala. Realiziran je bil tudi sklep o obravnavi problematike izvoza na odboru za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarne in bodo sklepi posredovani na naslednji seji.

Sklep o informacijah nabavnega sektorja o sklenjenih pogodbah ni bil realiziran, vendar so dobili informacijo o sklenjenih pogodbah s CSSR, odbor za gospodarstvo pa je menil, da je ta sklep dolgoročnejšega značaja in se nanaša na vse sklenjene pogodbe o dobavi materiala in izvrševanju uslug.

V nadaljevanju je članom odbora pomočnik vodja TOZD Janez Jamar posredoval poslovno poročilo za prvo polletje. Odbor je ugotovil, da je TOZD v prvem polletju izdelala 42.754 ton oz. skupaj z uslugami pa 44.186 ton, kar je 92,8% družbenega plana ali 96,7% operativnega plana. Glavna ovira za nedoseganje planirane količine je bilo pomanjkanje polizdelka po količini in asortimentu.

Struktura proizvodnje kaže letos bistven padec asortimenta in zato dosegajo zelo nizke prodajne cene. Družbeni plan je bil izpolnjen s 107,5% pri ogljikovih jeklih, 80,4% pri dinamo jeklih in le 23,4% pri nerjavnih jeklih.

Polizdelka so dobili le 90,4% planirane količine, upoštevajo tudi TTV za usluge. Iz uvoza so dobili 149,9% planirane količine, slaba pa je oskrba iz TOZD Valjarna blum-ing-štel, saj je znašala 78,7% planirane. Realizacija pri nerjavnih jeklih je bila le 18,5%, pri dinamo jeklih 80,1%.

V prvem polletju so izvozili 5.149 ton, kar je manj kot lani. Vzrok je v pomanjkanju kvalitetnega polizdelka predvsem v drugem tromesečju. Neugodna je bila tudi struktura naročil, saj so se v glavnem nanašala le na nizkoogljikava jekla, medtem ko so v istem obdobju lani izvažali predvsem dinamo jekla.

Pomemben pozitiven rezultat ostaja izplen, saj so skupni planirani izplen hladne predelave presegli za 3,1%.

Storilnost je za okrog 21 kg na uro in moža višja kot v istem obdobju lani in znaša 182.031 kg na uro in moža, lahko pa bila še boljša, če bi bila oskrbljenost s polizdelkom boljša. Tudi skupni zastoji so nižji kot v istem obdobju lani.

Plan zaposlenosti je enak lanskoletnemu. Poprečni stalež je bil za 16 delavcev nižji od planiranega. Skupna odsotnost z dela se je povečala za 0,87% v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta.

TOZD Hladna valjarna Bela je prvo polletje zaključila z izgubo v višini 58,4 milij. dinarjev.

Vzroki za slab finančni rezultat so predvsem v nedoseganju planirane proizvodnje tako po količini kot po asortimentu, v visokih fiksnih stroških in ne nazadnje v slabem finančnem rezultatu celotne delovne organizacije.

Večji materialni stroški (za 11,1%), amortizacija (za 29,5%) in drugi poslovni stroški so vplivali, da so ustvarili 90,7 milij. dinarjev dohodka, kar je 54% načrtovanega in 69,2% lanskoletnega. Ustvarjeni dohodek ne zadošča za pokrivanje vseh obveznosti iz dohodka, ki znašajo 120 milij. dinarjev, kar je 2,3% več od načrtovanih. Tako je čisti dohodek že negativen, in sicer 29,3 milijonov dinarjev. S pokritjem že obračunane OD je nastala izguba 58,4 milij. dinarjev.

Na podlagi poslovnega rezultata odbor za gospodarstvo zahteva od

prodajnega oddelka in OPP Železarne preusmeritev na rentabilnejšo proizvodnjo, ki prinaša več dohodka.

Po poslovnem poročilu je odbor za gospodarstvo obravnaval še izvrševanje operativnega programa za mesec julij. V mesecu juliju je TOZD dosegla 7.149 ton skupne proizvodnje, vključno s sedem ton uslug, kar je 103,6% izpolnitve operativnega plana. Po asortimentu zastaja pri dinamo jeklih s 86,7% ter pri nerjavnih jeklih z 12% izpolnitvijo plana. Presežena pa je količina nizkoogljik-

nih jekel za 30%. Izvoz je bil realiziran v višini 1.346 ton, kar je 74,4% načrtovanega.

Člane odbora za gospodarstvo je pomočnik vodje TOZD seznanil o prihodnjih dobavah polizdelka za TOZD in o predvidenih uslugah.

V nadaljevanju je odbor obravnaval predlog programa skupne in blagovne proizvodnje za mesec avgust, ki ga je posredoval vodja OPD Mladen Azinovič. Iz predloga programa je razvidno, da znaša skupni operativni plan 6.230 ton plus 1.570 ton uslug, od tega 2.850 ton dinamo jekel, 200 ton nerjavnih jekel, 800 ton ostalih jekel, ter 2.380 ton nizkoogljiknih jekel. Predvideni izvoz za mesec avgust znaša 1.420 ton.

Odbor je potrdil predlog programa skupne in blagovne proizvodnje za mesec avgust in ugotovil, da bo glede na zagotovilo o dobavi polizdelka plan količinsko realiziran, realizacija plana po asortimentu pa je odvisna od ustreznosti kvalitete vložka.

N. K.

TOZD Elektrode

10. SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Odbor za gospodarstvo pri delavskem svetu TOZD Elektrode se je 11. avgusta sestal na redni seji, ki jo je vodil predsednik Srečo Zen. Pregledali so izvrševanje sklepov zadnje seje in ugotovili, da so sklepi delno izvršeni, nekateri pa se nanašajo na daljše obdobje.

V nadaljevanju so potrdili predlog norm za delo pri odpremi gotovih izdelkov in v oddelku izdelave elektrodnih mas, poizkusno za dobo treh mesecev.

Obravnavali so poslovne rezultate za prvo polletje in ugotovili, da je TOZD zaključila prvo. polletje z izgubo. Vzroki za to so objektivni in subjektivni. Izdelali bodo sanacijski program, katerega ukrepe bo treba tudi dejansko izvajati.

Sprejeli so samoupravni sporazum o organiziranju prehrani med delom s pogojem, da se v sporazumu popravi nekateri členi. Odklonili so sprejem predloga, da se prehrana med delom za nekatere delavce v administraciji TOZD financira iz sklada skupne porabe.

Obravnavali in sprejeli so predlog metodologije planiranja v SOZD Slovenske železarne in železarni Jesenice s pripombami, da je treba v dokumentu predvideti tudi ukrepe do odgovornih nosilcev v primeru prekoračitve terminov za izvedbo posameznih dejavnosti letnega načrta. Čimveč aktivnosti v zvezi s pripravo letnega gospodarskega načrta naj se izvaja s pomočjo računalniških obdelav.

Obravnavali so samoupravni sporazum o združevanju sredstev za pospeševanje izvoza v letu 1982 in podprli stališča poslovnega kolegija, da se iz 15% zbranih sredstev v SIS stimulira izvoz samo kot enkratni letošnji ukrep, sicer pa je potrebno ta sredstva vrniti neposredno gospodarstvu.

Ob obravnavi tega sporazuma je odbor menil, da bi morali sprejeti tak način financiranja SIS, ki bi onemogočal zbiranje tako velikih sredstev. Zato bi morali zbirati sredstva za SIS na osnovi ustvarjenega dohodka TOZD.

Razpravljali so o doseženih delovnih rezultatih v mesecu juliju. Skupni plan proizvodnje je bil dosežen le 88,9%. Plan je bil dosežen pri taljenih praških in ognjevarnem materialu. Največji izpad proizvodnje je bil pri oplasnjenih elektrodah, in sicer 261 ton. Vzroki so: izredno visoka odsotnost zaradi dopustov, okvare na oplasčevalni liniji 1 in 4 ter ozko grlo pri narezani žici profila 3,25 mm. Plan VP žice je bil dosežen le 56%. Osnovni razlog je nezadostna dobava.

Odbor je soglašal s predlogom, da se v drugi polovici septembra uvede delo v prostih sobotah, da bi vsaj delno nadoknadili velik izpad proizvodnje oplasnjenih elektrod v juniju in juliju.

Potrdili so predlog operativnega plana za mesec avgust v skupni količini 2010 ton.

Obravnavali in sprejeli so tudi analizo izvršenih nadur v juliju. Ugotovili so, da je bilo nekaj več ur opravljenih v oddelku ognjevarnih materialov zaradi dobave večjih količin gline in v oplasčevalnici zaradi nadomeščanja delavcev na ključnih delih. Predvideli so potrebno število nadur za mesec avgust.

Ob sklepu se je bilo postavljeno delegatsko vprašanje v zvezi s prestativno rezalnih in vlečnih strojev v nove prostore. Pri tem je bilo ugotovljeno, da ni bil vgrajen odtok vode, ki je potreben za obratovanje vlečno-rezalnih linij, kar je tudi vzrok, da stroji še niso prestavljeni. Za naknadno ureditev odtoka vode bomo morali temelje vrtati, kar bo povzročilo dodatne stroške. Postavljajo vprašanje, kdo bo nosil dodatne stroške za to delo in kdo je bil zadolžen za kontrolo izvedbe nove zgrajene hale in temeljev za montažo strojev.

S. M.

PRIPRAVE NA KONGRES SLOVENSKEH SINDIKATOV V JESENŠKI OBČINI

Kljub poletnim mesecem in dopustom v jeseniški občini nadaljujejo aktivnosti v pripravi na 10. kongres slovenskih sindikatov, ki bo od 11. do 13. oktobra. Občinski svet zveze sindikatov je razposlal v razpravo kongresne dokumente vsem osnovnim organizacijam zveze sindikatov v jeseniški občini, razprave pa morajo biti zaključene do 15. septembra.

Več kot očitno je, da je avgust še vedno dopustniški mesec, zato zaenkrat verjetno še ni pričakovati resnejših razprav o kongresnih dokumentih, sestanki osnovnih sindikalnih organizacij pa se bodo začeli vrstiti predvsem v začetku septembra. Vodstva osnovnih organizacij se morajo kljub dopustniškim dnem dobro pripraviti na izvedbo razprav. Dobro morajo proučiti dokumente, da jih bodo potem lahko v jasni in preprosti obliki razlagali delavcem. Zato bi bilo nedopustno, da bi kongresni dokumenti do septembra obležali v predalih, potem pa bi se izvedle le površne razprave.

Pri občinskem svetu zveze sindikatov se je tudi sestala statutarna komisija, ki bo v razpravi zbrala pripombe na osnutek statuta Zveze sindikatov Slovenije.

Kongres slovenskih sindikatov bodo v jeseniški občini počastili tudi z več prireditvami, razstavami in drugimi akcijami. Tehnični muzej železarne Jesenice bo ob tej priložnosti pripravil razstavo o štrajkih v delavskem središču pred drugo svetovno vojno do leta 1941. Razstava bo imela predvsem raziskovalni pomen, z njo pa bodo skušali

ugotoviti, koliko je bilo pravzaprav na Jesenicah delavskih stavk, kdo jih je organiziral in njihove posledice.

Likovni amaterji iz temeljne organizacije Remontne delavnice Železarne bodo pripravili razstavo svojih del, ki bo v dneh kongresa odprta najverjetneje v avli Skupščine občine Jesenice.

Klub samoupravljalcev Jesenice se bo v predkongresne aktivnosti vključil z izvedbo treh tematskih razprav v sodelovanju z lokalno radijsko postajo Triglav Jesenice. V okviru teh razprav bodo spregovorili o stanovanjskem in komunalnem gospodarstvu, o delitvi dohodka po delu in rezultatih dela ter o zadovoljevanju skupnih in splošno družbenih potreb.

V okviru priprav na 10. kongres bodo pri občinskem svetu zveze sindikatov Jesenice vso pozornost namenili tudi informiranju in propagandni dejavnosti. Komisija za informiranje bo redno spremljala potek razprav in druge akcije, vse zbrane informacije pa bo posredovala prek sredstev javnega obveščanja vsem delovnim ljudem in občanom v jeseniški občini.

J. R.

12. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Delavski svet TOZD Elektrode je imel 3. avgusta 12. redno sejo, ki jo je vodil predsednik Slavko Mavsar.

Pri pregledu izvrševanja sklepov zadnje seje so ugotovili, da je bila pritožba na republiško skupnost za cene glede povišanja cen elektrod delno ugodno rešena s pripombo, da bo ob koncu leta dovoljen tak dvig cen, da bodo dosežene cene ostalih proizvajalcev elektrod v Jugoslaviji. Montaža gorilnika na rotacijski peči v samotarni kljub večkratnim urgencam ni izvršena z izgovorom, da primanjkuje vzdrževalcev. Ostali sklepi so bili izvršeni ali pa so namenjeni za daljše obdobje.

Na osnovi ocene poslovanja do konca leta so potrdili predlog povečanja obračunske osnove za OD za 9% z veljavnostjo od 1. julija dalje. Delavski svet je soglašal s pripombo samoupravnih delovnih skupin, naj bi bil dvig OD v bodoče procentualno večji pri nižjih kategorijah kot pri višjih ali pa v enakem znesku, ker se življenjski stroški povečujejo vsem enako. S sprejetim predlogom se socialne razlike še povečujejo.

Obravnavali so poslovne rezultate za prvo polletje. Ugotovili so, da je TOZD zaključila prvo polletje z izgubo v višini 12.814.645,20 dinarjev. Vodja TOZD Miha Stojan je podal podrobno analizo vzrokov, ki so vplivali na negativni poslovni rezultat. Poudaril je, da bo potrebno veliko pozornost posvetiti predvsem izboljšanju izplesa, porabi repromateriala in boljše izkoriščanju delovnega časa. Nekaj pa je tudi zunanjih vplivov. V roku 45 dni bo sprejet program, v katerem bodo ugotovljeni vsi vzroki, zaradi katerih so nastale težave v poslovanju in določeni ukrepi za njihovo odstranitev.

Ob zaključku seje je bilo postavljeno delegatsko vprašanje glede prisotnosti dveh delavcev iz oddelka izdelave elektrodnih mas na nočni izmeni v mesecu juniju, ko je oplasčevalna linija 4 obratovala na tri izmene in vprašanje, zakaj se ne izvajajo sklepi odbora za delovna razmerja v TOZD.

S. M.

PRED KRVODAJALSKO AKCIJO

V času od 6. do vključno 13. septembra bo na Jesenicah potekala redna krvodajalska akcija, ki jo organizira občinski odbor RK Jesenice, izvaja pa Zavod za transfuzijo krvi iz Ljubljane.

Prav zaradi tekega načina zbiranja krvi je pri nas vedno več ljudi, ki so ostali pri življenju, zahvaljujoč transfuziji krvi, ki so jo darovali prostovoljni krvodajalci.

NORMALNA KOLIČINA IN SESTAVA KRVI PRI LJUDEH TER NJEN POMEN

Kri sestavljajo krvna plazma (50 do 60%) in krvne celice ali krvničke. Volumen krvi pri človeku znaša 8% telesne teže (78 ml/kg telesne teže), kar je v povprečju 4,5 do 6 litrov.

Če človek pri nagli krvavitvi izgubi okrog 50% krvnega volumna, je resno ogroženo njegovo življenje, kar velja tudi pri naglih izgubah krvi nad 30%. Vzrok za tako resno stanje posameznika je predvsem v premajhni preskrbi organov s kisikom.

Pri takih primerih najbolj nazorovno vidimo, da ravno kri neposredno rešuje življenje.

Poleg preskrbe organov s kisikom, je kri potrebna tudi zaradi normalnega delovanja srca (minutni volumen), krvnega pritiska, izmenjave plinov v pljučih in normalnega dela ledvic.

Poleg tega kri prenaša hranilne snovi na kraj njihove uporabe – do celic, od tod pa prenaša presnovke do izločilnih organov. V krvi krožijo hormoni, fermenti.

Kri povezuje organe in s tem omogoča funkcijsko enotnost organizma in končno, kri skrbi tudi za prenos toplote po telesu in njeno regulacijo.

Zelo pomemben sestavni del krvi so krvne celice, in sicer: rdeča krvna

telesca ali eritrociti, bela krvna telesca ali levkociti in krvne ploščice ali trombociti. Te celice so tvorijo v rdečem kostnem mozgu (lobanjske in medenične kosti, vretenca, rebra, prsna ipd.), v limfatičnem tkivu in retikuloendotelialnem sistemu (RES).

Največ je rdečih krvničk ali eritrocitov. Normalno je v kubičnem milimetru krvi pri moškem 5.000.000 pri ženski pa 4.500.000 eritrocitov.

Pomemben del v sestavi eritrocitov je tudi haemoglobin (Hb). To je beljakovina in ima v sebi železo, ki omogoča prenašanje kisika do celic ter ogljikovega dioksida iz celic.

Bela krvna telesca ali levkociti sodelujejo pri obrambnih reakcijah organizma v boju proti kužnim klicam ali bakterijam.

Število levkocitov je normalno med 5000 in 8000 in koleba v zvezi z obrambnimi reakcijami organizma. Levkocitov poznamo več vrst (granulociti, limfociti, monociti), ki so v krvi v določenem razmerju, kar je predvsem pomembno pri ugotavljanju raznih obolenj.

Krvne ploščice ali trombociti imajo pomembno vlogo pri strjevanju krvi in pri ustavljanju krvavitev. Normalno jih je v kub. milimetru 200.000 do 300.000.

Pomembna sestavina krvi so tudi posebne beljakovine, na osnovi katerih določamo krvne grupe, ki so zelo pomembne pri transfuziji krvi in njenih derivatov.

Nekaj več o tem pa v naslednjem sestavku.

PREGLED ODSOTNOSTI V JULIJU

	% bolniška ods.	% red. let. dopust	% ostale ods.	% skupna odsotnost
PLAVČ	7.48	16.83	1.41	25.72
JEKLIARNA	9.11	14.95	0.91	24.97
LIVARNA	7.62	21.29	1.12	30.03
VALJ. BL. ŠT.	9.10	18.27	0.90	28.27
VALJ. ŽICE	9.65	19.74	1.03	29.42
VALJ. DEB. PL.	7.32	17.85	0.57	25.74
HL. VALJ. BELA	6.27	19.26	1.30	26.83
HL. VALJ. JES.	7.98	18.26	0.85	27.09
ŽIČARNA	7.92	19.57	1.40	28.89
PROFILARNA	8.27	20.59	1.08	29.94
VRAT. PCDB.	14.08	33.56	0.17	47.81
JEKLOVLEK	8.77	16.44	0.71	25.92
ELEKTRODE	12.81	19.83	0.69	33.33
ŽEBELJARNA	9.55	19.20	1.32	30.07
STROJNE D.	7.08	19.13	1.14	27.35
REMONTNE D.	6.47	20.77	0.64	27.88
VOZELJUVANJE	6.54	18.06	0.64	25.24
ENERGETIKA	5.67	20.41	0.25	26.33
TRANSPORT	9.15	16.11	0.90	26.16
DS KO-FI	5.84	19.46	0.21	25.51
DS K S I	9.05	16.77	0.31	26.13
DS E T N	4.27	24.33	0.56	29.16
DRUŽB. PREH.	10.60	15.73	0.57	26.90
S K U P A J	7.84	18.73	0.79	27.36

Odsotnost v juliju je bila izredno visoka, predvsem zaradi večjega koriščenja rednega letnega dopusta. V večini TOZD se niso držali planirane obsega dopustov, kar je tudi pripomoglo k slabšim proizvodnim rezultatom.

Bolezinska odsotnost je kot vsako leto v času dopustov nekoliko upadla, kar potrjuje našo domnevo, da še vedno marsikdo izkorišča to obliko odsotnosti.

Elektrikarja pri popravilu žerjava
(Foto S. Kokalj)

MESEČNI OSEBNI DOHODEK PRVIČ NA PLANIRANI VIŠINI

(Nadaljevanje s 1. strani)

izvoz in boljšo strukturo, je večja tam, kjer so delavci največ koristili letni dopust. Pri nekaterih temeljnih organizacijah, usmerjenih v izvoz, so bili rezultati bistveno slabši, zato je povečanje na ravni Železarni minimalno, čeprav je ta stimulacija večja v vsej storitveni dejavnosti, ki je v vseh mesecih letošnjega leta zaostajala za doseženo stimulacijo v proizvodnih temeljnih organizacijah.

Med štirimi temeljnimi organizacijami, ki imajo uveljavljen sistem premiranja večje proizvodnje oziroma produktivnosti, je bil razmeroma dober rezultat dosežen le v TOZD Valjarna žice in profilov. Samo v tej temeljni organizaciji se je delež premije povečal, v ostalih treh pa se je bistveno zmanjšal. Nizka proizvodnja in krepko zaostajanje za postavljenim planom sta značilna predvsem za elektro jeklarstvo in valjarno bluming-štel.

Večja odsotnost je povzročala težave v organizaciji dela, tako da kljub povečanemu prilivu rednih delavcev, počitniških delavcev in opravljanju obvezne prakse vsega dela ni bilo mogoče izvršiti v rednem delovnem času. Obseg dela prek polnega delovnega časa in več ur za manjkajoče vplivata na povečanje osebnega dohodka v juliju.

Poprečni osebni dohodek je na ravni Železarn za 11,4% večji kot v juniju, primerjava celotnega OD z refundacijami, pa kaže rast 11,2%. Mesečno poprečje je za 1% višje od planiranega poprečja za leto 1982, ker pa število delavcev še vedno ne dosega planiranega, so izplačana sredstva v višini poprečnega planiranega zneska za mesec. Zbirno poprečje za sedem mesecev kaže, da je osebni dohodek na delavca za več kot 4% nižji od letnega plana, izplačana sredstva pa so nižja skoraj za 7%.

Odstopanja od poprečnega gibanja osebnega dohodka v Železarni ta mesec niso poudarjena. Med vidnejšimi bi opozorili le na nekaj temeljnih organizacij.

Temeljna organizacija Transport je dosegla za 16,5% višje poprečje OD kot v juniju. K temu je največ pripomoglo višje doseganje učinka. Odsotnost delavcev je bila močno povečana glede na junij, prisotni delavci pa so z večjo intenzivnostjo dela uspeli opraviti vse potrebne storitve. To se ne kaže le v osnovnem merilu učinkovitosti, ampak tudi v stimulaciji za rast produktivnosti. K višjemu poprečju je prispevalo tudi delo na praznik, več sobotnega dopusta, ur za manjkajoče in delo prek polnega delovnega časa.

Na nadpoprečno povečanje osebnega dohodka v Energetiki ima največji vpliv praznično delo in dolžina poprečnega delovnega časa, ker velik del delavcev dela v neprekinjenem sistemu dela, v manjšem obsegu pa so k temu pripomogle tudi ure za manjkajoče, delo prek polnega delovnega časa, višja učinkovitost in stimulacija za rast produktivnosti.

V TOZD Valjarna žice in profilov so nekoliko manj presegli poprečno rast OD v Železarni kot prvi dve temeljni organizaciji. Tudi tu ima delo na dan praznika največji vpliv, nekoliko manj povečanje deleža premij in dolžina delovnega časa, vpliv nadur in ur za manjkajoče pa je komaj zaznaven. Povečanje OD v tej temeljni organizaciji bi bilo precej večje, če ni bi bila dosežena za 3,8% nižja učinkovitost.

Kljub višjim osnovam za 9% pa je v nekaterih temeljnih organizacijah juljski OD le minimalno večji. Med temi velja omeniti predvsem TOZD Livarna, Želbljarna in Družbena prehrana.

V TOZD Livarna je poprečni OD le za 3,4% večji kot v juniju. Na relativno majhno povečanje je vplival predvsem manjši obseg nadurnega dela, tako da je tudi število plačanih ur na delavce precej zmanjšano. V učinkovitosti je opazno le minimalno nihanje.

Na skromno rast OD v TOZD Želbljarna je vplivala predvsem nižja proizvodnja, zmanjšani izvoz in delo na dve izmeni, ki zmanjšuje dodatke na časovno razporeditev dela.

TOZD Družbena prehrana je ena redkih temeljnih organizacij, kjer je število plačanih ur manjše kot v juniju. To je posledica manjšega obsega nadurnega dela.

V juliju je zbirna prispevna stopnja od osebnega dohodka za jeseniško občino zmanjšana za 0,08%. Skupnost otroškega varstva in kulturna skupnost Slovenije sta znižali svojo participacijo na osebnem dohodku za 0,05 oziroma 0,03%. Zmanjšanje je res minimalno, toda kaže na pripravljenost vsaj enega dela negospodarstva, da svojo dejavnost in obnašanje uskladi s sprejetimi sklepi in smernicami, da

se ugotovljeni viški vračajo gospodarstvu, oziroma se že med letom uskladi višina prispevnih stopenj. Če ob tem ne bodo reducirani programi

teh skupnosti, je njihov prispevek k ustaljenim naporom tembolj pomemben.

R. P.

PRIMERJAVA UR IN ZASLUŽKOV – JULIJ 1982

Obdobje	ur na zaposl.	OD na uro	DIN na zap. brez bol. nad 30 dni	DIN na 182 ur brez bol. nad 30 dni	% učinka	Ind. OD 1981=100
L 1978	182,7	32,19	5.881	5.859	34,4	47,3
L 1979	183,1	41,87	7.688	7.620	36,7	62,0
L 1980	182,3	50,35	9.176	9.164	40,0	74,0
L 1981	181,8	67,12	12.367	12.377	45,4	100,0
I. 1981	184,3	58,76	10.828	10.694	44,0	86,4
II. 1981	172,3	59,33	10.226	10.798	44,4	87,2
III. 1981	182,7	57,71	10.544	10.503	44,6	84,9
IV. 1981	184,4	58,44	10.776	10.636	45,0	85,9
V. 1981	182,8	64,85	11.857	11.803	45,3	95,4
VI. 1981	180,2	64,90	11.697	11.812	46,6	95,4
VII. 1981	189,8	65,71	12.475	11.959	45,1	96,7
I–VII 1981	182,4	61,42	11.203	11.178	45,0	90,3
I. 1982	184,5	78,22	14.436	14.236	46,6	115,0
II. 1982	173,6	80,92	14.059	14.735	49,4	119,1
III. 1982	184,5	75,73	13.969	13.783	48,0	111,4
IV. 1982	183,9	75,64	13.913	13.766	48,0	111,2
V. 1982	184,6	76,18	14.060	13.865	48,1	112,0
VI. 1982	179,7	73,95	13.284	13.465	47,2	108,8
VII. 1982	182,6	80,95	14.778	14.733	46,1	119,0
I–VII. 1982	181,9	77,36	14.073	14.080	47,6	113,8

STRUKTURA OD ZA MESEC JULIJ 1982

Vrsta izplačila	Znesek OD v din	Din na fiz. zaposl.	Struktura OD v %		
			24 = 100	21 = 100	17 = 100
1. Osnovni OD	35.176.081	5.431	35,8	36,8	48,8
2. Učinek	16.248.958	2.508	16,5	17,0	22,6
3. Stimul. za proiz.	2.790.119	431	2,8	2,9	3,9
4. Ocena del. prisp.	4.564.111	705	4,6	4,8	6,3
5. Skupaj 1–4	58.779.269	9.075	59,7	61,5	81,6
6. Nočni dodatek	2.398.132	370	2,5	2,5	3,3
7. Popold. dodatek	1.319.590	204	1,3	1,4	1,8
8. Nadurni dodatek	822.551	127	0,8	0,8	1,1
9. Nedelj. dodatek	693.256	107	0,7	0,7	1,0
10. Sobotni dodatek	338.506	52	0,3	0,4	0,5
11. Praznič. dodatek	723.793	112	0,7	0,8	1,0
12. Skupaj 6–11	6.295.828	972	6,3	6,6	8,7
13. Otežkočeni dod.	1.144.383	177	1,2	1,2	1,6
14. Dod. za del. dobo	2.760.029	426	2,8	2,9	3,8
15. Sob. dopust	983.916	152	1,0	1,0	1,4
16. Ostala doplačila	2.054.194	317	2,1	2,1	2,9
17. Skupaj 5+12 do 16	72.017.619	11.119	73,1	75,3	100,0
18. Plačan praznik	3.885.587	600	3,9	4,1	5,4
19. Redni, izred. dop.	16.939.840	2.615	17,3	17,6	23,5
20. Nadom. OD za bol. odsot. do 30 dni	2.836.492	438	2,9	3,0	3,9
21. Skupaj OD iz sred. delov. organizacije	95.679.538	14.772	97,2	100,0	132,8
22. Nadom. OD za bol. odsot. nad 30 dni	2.807.478	433	2,8	2,9	3,9
23. Ostale refundacije	41.818	6	—	—	0,1
24. Izplačani neto OD	98.528.834	15.211	100,0	102,9	136,8

OBVESTILO UPOKOJENCEM ŽELEZARNE

Pri nakazilu pokojnin za mesec julij 1982 je SPIZ obračunala in odtegnila solidarnosti vsem upokojujencem, katerih pokojnina presega predpisani mejni znesek najnižjih pokojninskih prejemkov.

Ker omenjena služba ne razpolaga s podatki, kateri upokojujenci so v letošnjem letu plačali prispevek v času, ko so bili še v delovnem razmerju, obveščamo in svetujemo vsem upokojujencem, ki so odšli v pokoj po 31. januarju 1982, da zahtevajo povrnitev preveč plačanega prispevka pri pristojni občinski skupščini.

Železarna Jesenice je namreč prispevek solidarnosti obračunala in odtegnila v mesecu februarju po obračunu osebnega dohodka vseh zaposlenih v januarju 1982. leta.

»Kasarna« na Stari Savi

Pri SM peti (Foto S. Kokalj)

ŽELEZARNI IN STANETU TORKARJU PRIZNANJE ZIATI JUGOSLAVIJE

(Nadaljevanje s 1. strani)

izvodnih odnosih. Tako v Sloveniji obstoja že štirinajst lokalnih organizacij izumiteljev in inovatorjev, pred desetimi leti pa je naša zveza ustanovila še Center za tehnološke inovacije NOVUM z nalogo, da pomaga pri realizaciji inovacij. Tudi posameznikom smo pomagali k pridobivanju statusa profesionalnega izumitelja, katerih je v Sloveniji že okoli 40. Pri vseh naših delih smo uživali široko podporo predvsem sindikalnih organizacij, Gospodarske zbornice Slovenije in družbenopolitičnih predstavnikov. Naleteli smo tudi na odpore, ki so v vsaki aktivnosti normalni, vendar jih z vztrajno borbo vse bolj uspešno premagujemo. Naš prispevek k razvoju naše ožje in širše domovine ter tudi celotnemu človeštvu predstavlja le nadaljevanje zgodovinske tradicije slovenskega naroda. Spomnimo se široke aktivnosti matematikov (Vega, Močnik, Plemelj), izuma ladijskega vijaka (Ressel), dela na prenosu električne energije (Vidmar) nobelovca na področju kemije (Pregel), uspehi v kmetijstvu in čebelarstvu (Janša) in še mnogo drugih.

Največja naloga naše organizacije je široka mobilizacija najširših slojev našega ljudstva za soudeležbo pri nenehnem razvoju vse bolj učinkovitih metod za proizvodnjo nujnih življenjskih sredstev, da bi odstranili nevarnost krize v svetu. Predmeti naše prizadevanj so vsi elementi proizvodnje: človek kot intelektualni nosilec, predmet dela (izkoriščanje novih materialov, boljše izkoriščanje naravnih virov, izpopolnjevanje delovnih procesov mehanizacija, avtomatizacija, novo orodje, itd.) in črpanje neizkoriščenih energetskih virov (sonce, veter, male elektrarne, geotermike in podobno).

Samo s širokim angažiranjem vsega ljudstva se bomo uveljavili kot člen mednarodne človeške skupnosti. Dosedanji uspehi nam nudijo garancijo, da bomo lahko uspešno nadaljevali naša prizadevanja v tej smeri.

Tovariško srečanje so popestrili tudi kamniški pevci, ki so nam zapeli nekaj lepih pesmi.

Profesor Gerl je podelil potem posebna priznanja. Najvišje priznanje je prejel Franc Oman, predsednik poslovnega odbora v IBI Kranj, in sicer zlati znak s posebno listino. To priznanje je dobil za delo na področju inventivne dejavnosti v tekstilni industriji. O dosežkih tovarne IBI Kranj je bilo že veliko napisanega, prav tako o tovarni Omanu. Nadalje je bilo podeljenih še deset plaket, katere so prejeli posamezniki in delovne organizacije. Med posamezniki so bili: Jože Jan, Anton Jež, Srečko Bergant, Zoran Tratnik, Alojz Tomazin in Stane Torkar. Med delovnimi organizacijami pa: Železarna Jesenice, Tovarna električnih stikal Maribor, tovarna zdravil Krka Novo mesto.

Podeljenih je bilo tudi več diplom posameznikom in delovnim organizacijam. Prejeli so jih Elektrokovina Maribor, Sava Kranj, tovarna meril Slovenj Gradec, železarna Štore, občinski sindikalni svet Maribor, DIATI Kranj, TAM Maribor. Med posamezniki pa so jih prejeli: inž. Banovič iz Maribora, Bronislav Gospodinački iz Ljubljane, Aleš Zupan iz Kranja, Franc Prutič iz Ljubljane, Bojan Mal iz Ljubljane, Jože Adrilovič iz Maribora, Božo Hribenič iz Maribora, Franc Uršič iz Kamnika in Jože Grmek iz Maribora.

S srečanja so poslali tudi pismo marksističnemu centru pri centralnem komiteju ZKS. Navajam samo nekaj poglobitvinih misli: Tako kot se

naša stremjenja vključujejo v okvir stabilizacijskih prizadevanj, tako tudi vsebina našega dela ustreza resolucijam kongresov ZKS in ZKJ, ki naglašata nujnost vključevanja ustvarjalnega dela in inovacijskih procesov v prakso združenega dela.

Vendar – vse ostaja pri starem, to je pri deklarativnih stališčih, vsakodnevna praksa pa teče dalje po utečenih in za to področje zgrešenih tirih, kar po oceni povzroča vsak dan nepotrebno škodo in številne negativne posledice. Ob tem pa je zakonska osnova, ki z zakonom o združenem delu definira tudi položaj ustvarjalnega proizvodnega dela in njegove rezultate – inovacije, oziroma materialne pravice, povsem ob strani, kot da ne ostaja in ne velja, mnoge določbe tega zakona pa se uveljavljajo takorekoč do pike in vejice, čeprav morda nimajo take teže, kot inovacijski procesi. Ustava in zakon o združenem delu vsebujeta tri oblike družbenih sredstev: stvari, denarna sredstva in materialne pravice. Ta tretja oblika – materialne pravice, kot materializirano, v proizvodnji uporabljeno znanje pa praktično ne nastopa v gospodarstvu. Tudi na drugih področjih se ne pojavlja. Zato je logično, da se znanost s svojimi potrebami in storitvami ne pojavlja kot prvorazredna kategorija, temveč le kot strošek, kot družbena režija ali podobno. Isti položaj ima strokovno znanje na sploh. Storitve te vrste niso del proizvodnje, ampak vse kaj drugega:

- delovna dolžnost (čeprav mnogi drugi delavci stojijo ob strani);
- motnja v proizvodnji (saj vendar vse dobro teče po starem, zakaj spreminjati);
- delo na črno, šušmarstvo;
- zamisel se ne more realizirati, avtor vse skupaj opusti in podobno.

Kljub pozitivnim stališčem političnih faktorjev, ki se skozi leta z večjimi ali manjšimi poudarki ponavljajo, stvar ostaja na isti točki: izven stvarnih gospodarskih dogodkov in tokov.

Očitno je, da pozitivna politična stališča sama zastoja v inovacijskih procesih ne morejo premakniti z mrtve točke, celo takrat ne, ko je povsem jasno, da je odločnejše opiranje na lastno strokovno znanje nujnost sprotnega inoviranja tekoče proizvodnje in da so nova vlaganja predvsem iz inovacijskih izhodišč med predpogoji ali bistvenimi vprašanji družbene akcije, ki jo imenujemo stabilizacija. Postavljamo torej vprašanja:

- Kje so kratkostične točke med politično usmeritvijo in družbeno samoupravno prakso?
- Kakšno je pravo mesto inovacijskega dohodka v združenem delu?
- Kakšne so posledice zastoja na tem področju?
- Kje so izvori novega znanja za proizvodnjo?
- Kaj naj bi storili družbenopolitični dejavniki, da bi ustvarjalno delo lahko nastopalo v širših inovacijskih procesih v proizvodnji združenega dela?
- Kdaj usmerjati ta gibanja s prisilo (predpisi) in kdaj s stimulacijo?

Zelo radi bomo sodelovali. Vsebinska tega pisma bo tudi moto jesenskega posvetovanja. Inovatorji iz vse Slovenije so na tem srečanju postavili tudi rok za predloge kandidatov za letošnja jugoslovanska priznanja s področja inovacij, katera naj bi podelila Zveza DIATI Jugoslavije na dan novatorjev 12. oktobra.

Stane Torkar

SAMOUPRAVLJANJE NE GRE BREZ MORALE

(Nadaljevanje s 1. strani)

O pomembnosti vlaganj v dom na Kredarici je bilo veliko napisanega, med drugim tudi v 21. številu *Železarnja*, kjer je obdelana tudi finančna konstrukcija potrebnih sredstev ter način financiranja tako pomembnega slovenskega objekta. Problem premajhne zmogljivosti osrednje gorske postojanke Triglavski dom na Kredarici je poznan vseh slovenski, da ne rečemo jugoslovanski javnosti. Vsako sezono je dom namreč prenatrpan in planinci niso deležni potrebnega počitka. Kljub prizadevanju Planinske zveze Slovenije in Planinskega društva Ljubljana-matica, ki dom upravlja, so zaradi finančne problematike vsi načrti povečanja in posodobitve te planinske postojanke ostali neuresničeni. Nekateri ljubitelji gora so že sedaj prispevali v obliki obveznic in drugih sredstev okrog 8 milijonov dinarjev in s tem seveda spodbudili akcijo za povečanje tega osrednjega planinskega doma.

Projekt povečanja obsega 180 ležišč in restavracijskih sedežev, po notranji ureditvi je prilagojen prehodnim planincem, po konstrukciji pa meteorološkim prilikam na višini 2515 metrov.

Ugodnost tega sporazuma je v tem, da kot naložbo lahko porabimo obveznice posojila federacije za kreditiranje hitrejšega razvoja gospodarstva manj razvitih republik in pokrajine Kosovo. Obveznice, ki smo jih prejeli za plačano posojilo, bodo vnovčljive šele čez 10 let, ker so odplačila odložena z moratorijem, tako da bodo imele za nas pri tako visoki stopnji inflacije zelo majhno vrednost. Za potrebe izgradnje pa je banka pripravljena te obveznosti že sedaj odkupiti.

Na našo delovno organizacijo odpade obveznost združevanja v višini 4 milijonov dinarjev, kar vsekakor govori v prid temu, da železarnji čim prej pristopimo k podpisu in izvajanju tega predlaganega sporazuma.

2. To nedvoumnost in nevprašljivost tega sporazuma skuša nekoliko globlje pojasniti šele tovariš Klančnik v polemiki z uvodnikom »Ni mogoče dajati na pamet rešitev za vsakodnevne odprte probleme v praksi« in člankom »Botri inflacije:« »Vsi vemo, da samo nominalna vrednost obveznic ostaja nespremenjena, realna vrednost jim pa skladno z inflacijo stalno pada. Za organizacijo združenega dela pa je dodatna nerodnost v tem, da so obveznice sestavni del poslovnega sklada, na katerega se odmerjajo družbene dajatve. Obveznice torej ne prinašajo obresti, temveč nasprotno, še odnašajo dohodek« (Članek »Preizkusni kamen«, *Železar* št. 28).

Stvari torej ne kaže gledati s širšega družbenega vidika (inflacija), ki je pripeljal do spoznanja, da je trošenje sredstev iz bodočega priliva zaradi naše inflacijske mentalitete treba preprosto administrativno prepovedati. Na način financiranja je treba gledati iz našega tovarniškega plotu, kaj je ugodno za nas: znebimo se obveznic. Tisto, kar se bo naprej z njimi delalo in posledice, ki bodo iz tega nastale, pa nas toliko časa ne zanimajo, dokler nas ne lopnejo po naših pametnih buticah. Na način financiranja naj bi torej gledali s stališča, kot se v politiki reče, trenutnega kolektivno-privatnolastiškega interesa.

3. Članek J. Vidali »Ob članku Botri inflacije« v isti številki *Železarnja*, se o ceni načina financiranja ne vprašuje (v našem primeru gre samo za to, da terjatev do tega denarja odstopimo nekomu drugemu.)

4. Vidali je nato v članku »Botri inflacije« (*Železar* št. 30; odgovor na članek »Zaradi pomembnosti zadeve« v 29. št. *Železarnja*) navaja, da je »morala kot predstavnik strokovne službe ob predlogu te akcije in načinu financiranja (podčrtal B. L.) dati svoje mnenje in takega, kot sem ga napisala, bi ga ponovno in še za kakšno drugo akcijo s takim namenom«. Pravi pa tudi: »Res je, da bi se ta denar lahko vložil v izgradnjo nekega proizvodnega objekta, če bi banka hotela obveznice sprejeti v ta namen (podčrtal B. L.). Menim pa, prav tako tudi ostala slovenska javnost, da ima obnova Kredarice popolnoma drugo mesto...« (Strinja se tudi s tem, »da je PD Ljubljana-matica v privilegiranim položaju, ker se je tam zbralo nekaj ljudi, ki hočejo tvorno sodelovati«, pravi pa tudi, da »pri obveznicah ne gre za protizakonite spekulacije, ker je obveznica plačilno sredstvo«.

5. Gregor Klančnik v članku »Ponovno Kredarica« (*Železar* št. 31) zatrdjuje, »da investitor doma na Kredarici nima nobenih privilegijev

in spekulacij z obveznicami. Obveznice tudi v posesti gradbenega odbora za Triglavski dom ne bodo prej dosele in ne bodo prej vnovčljive kot druge, dobrodošle pa so tudi take s poznejšo dospelostjo za poravnano anuitet in obresti od premostitvenega in blagovnega kredita.«

6. In tako po vsem tem pisarjenju, ki smo se ga šli v petih številkah *Železarnja*, kjer smo se zaradi pomankljive informacije strokovne službe vrteli okrog resnice kot mački okrog vrele kaše, pridemo do prve stvarnejše informacije v Glasu (»Premostitveni kredit za Kredarico«, Glas 6. avgusta). Zvemo, da »odobranje premostitvenih kreditov te vrste ni usklajeno z letošnjo poslovno politiko Temeljne banke Gorenjske«. Spet smo torej pri botrih!

Po uvodnem delu se informacija nadaljuje takole: »Naložbo, ki bo zahtevala okrog 35 milijonov dinarjev (op. B. L.: druge se navaja podatek za celotno obnovo in izgradnjo v vsoti 50 milijonov din) in veliko prostovoljnega dela, je prevzelo Planinsko društvo Ljubljana-matica. Zbralo je že za 25 milijonov dinarjev obveznic, vendar pa zapadejo šele po letu 1984 in kasneje.

Zato se je izvajalec del na Kredarici, SGP Gradbenec iz Kranja, znašel v precej kočljivem položaju, ki ga otežuje še slaba likvidnost, saj je predplačil investitorjev vse manj. Tako sam ni sposoben premostiti časovnega razkoraka med izvajanjem del in vnovčljivostjo obveznic. Temeljno banko Gorenjske je zaprosil za odobritev premostitvenega kredita v višini 24 milijonov dinarjev. Kot vir sredstev v banki bi sodelovala potenciala Temeljne banke Gorenjske in Gospodarske banke iz Ljubljane, vsak z dvanaestimi milijoni dinarjev.

Odobranje premostitvenih kreditov te vrste ni usklajeno z letošnjo poslovno politiko Temeljne banke Gorenjske. Ker pa gre v tem primeru za širši družbeni interes, podprt s strani komiteja za turizem in gostinstvo Slovenije ter službe družbenega knjigovodstva, se je izvršilni odbor Temeljne banke Gorenjske odločil, da napravi izjemo.«

Zvemo torej dovolj. Govorimo in pišemo o potrebi po večjem vplivu združenega dela na poslovno politiko bank, izvršni odbor temeljne banke pa ob podpori republiškega komiteja za turizem (privatni interes turizma kot panoge) in službe družbenega knjigovodstva, ki naj bi v naši družbi opravljala kontrolo kršitev dogovorjene politike, krši delegatsko dogovorjeno poslovno politiko.

(94. člen ustave SRS: Evidenco in informacijsko analitične zadeve o razpolaganju z družbenimi sredstvi in nadzorstvo nad pravilnostjo podatkov o razpolaganju s temi sredstvi, nadzorstvo nad zakonitostjo razpolaganja z družbenimi sredstvi in nadzorstvo nad izpolnjevanjem obveznosti organizacij združenega dela in drugih samoupravnih organizacij in skupnosti ter družbenopolitičnih skupnosti ter druge zadeve družbenega knjigovodstva, ki jih določa zakon, opravlja služba družbenega knjigovodstva.)

Se je zdelo botrom potrebno v prvi vrsti prerezati nit družbene kontrole nad izvajanjem delegatsko sprejete poslovne politike?

Ob vsem tem pa se postavlja še vrsta drugih vprašanj.

Investicijska sredstva se morajo zaradi zmanjšane dotoka tujih kreditov, zaradi odplačevanja starih dolgov, zaradi zapiranja emisije v interesu (dolgoročnem) konvertibilnega dinarja ipd. letos v Sloveniji zmanjšati za 20–25%. Torej tega denarja ne bo na razpolago za kredit za kako manjšo, a nujno gospodarsko investicijo. Zaradi naraščanja izgub v gospodarstvu bodo marsikje morali najeti verjetno tudi kakšen premostitveni kredit za izplačevanje osebnih dohodkov. Kaj pa, če banka sredstev ne bo imela na razpolago zaradi svoje radodarnosti in izigravanja sprejete politike?

Pa tudi o energetski računici v zvezi z nafto, ki poganja gradbene stroje na Kredarici in o helikopterju, ki poleg ton gradbenega materiala vozi na Kredarico marsikaj, tudi vse mogoče turiste, se pri tej investiciji molči, čeprav o tem vprašanju govorimo na splošno vsepovsod v zvezi z vsemi mogočimi zadevami. (Delo, 11. avgusta: »Preskrba z nafto se je zapletla v pravi devizni labirint in zdaj nihče več ne napoveduje, kaj se bo zgodilo po koncu glavne turistične sezone. Očitno je, da bo na našem trgu toliko naftnih derivatov, kolikor bomo imeli deviz za nakup nafte. Do javnosti prihajajo samo odlomki

prekanj v družbenopolitičnih skupnostih o vprašanjih, koliko deviz je kdo dal za uvoz nafte in podobno. Gre za stvari, s katerimi prekrivajo pravi problem.«). Na takšne probleme mislijo, kot se zdi, le nekateri osveščeni posamezniki. »Bogdan Crnobrnja je v pismu, ki ga je poslal hrvaški in jugoslovanski borčevski organizaciji, izračunal, da bi zgolj za prevoz borcev na proslavo na Zvečev (skupna borčevska proslava ZZB NOV Hrvaške) porabili toliko nafte, kot jo potrebujejo v kakšni občini za setev (in kje so še vsi drugi tisoči, ki naj bi na Zvečev prišli od vsepovsod?)« (Delo, dne 12. avgusta)

Kot samoupravljalci – tako v strokovnih službah kot na zborih, ko o takšnih stvareh odločamo ali dajemo svoja mnenja – bi se nad vsem tem morali zamisliti! Navsezadnje se postavlja tudi vprašanje izterljivosti obveznic. Na to opozarja že Klančnik v svojem prvem članku: »... težave pa obstajajo celo z vnovčevanjem zapadlih obveznic cestnega sklada, ker je Skupnost za ceste SRS blikirana«. V Borbi dne 5. avgusta med drugim piše: »Največ zadržev, poudarjajo v skladu za nerazvite, povzroča zavlačevanje posameznih skupnosti s sprejemanjem predpisov o prevzemanju dolgov Kosova in letošnjih obvez federacije. Kajti vse republike in SAP Vojvodina so se obvezale, da bodo Kosovu odplačale 1,75 milijarde dinarjev anuitet za prej vzeta posojila.

Zakaj si tudi ob »primeru Kredarice« ne bi smeli zadajati vseh teh vprašanj? Zakaj delati izjemo?

Takih izjem je očitno v jugoslovanskem merilu vse več.

Na to opozarja tudi Borba dne 9. avgusta v komentarju »Finančna disciplina brez kompromisov«. Banke in njihovi komitenti se namreč zaradi zadnjih restriktivnih predpisov čutijo ogrožene v svojem dosedanjem škodljivem načinu poslovanja in menijo, da bi se bilo treba »dosedanjemu investicijskemu divjanju zoperstaviti obzirno in postopno, ob skrbnem upoštevanju izjem, specifičnosti in zahtev, da se čimveč začetnih investicij izpelje do kraja«. »To pa je prav tisto« nadaljuje komentator, »kar že več kot eno desetletje rastoče inflacije in splošnega nereda (razularenosti) na področju razširjene reprodukcije kot kakšno sveto pismo ponavljajo nosilci raznih nepremišljenih investicijskih podvigov in njihovi patroni iz ustreznih političnih struktur.«

»Zares moramo biti globoko okuženi z inflacijsko mentaliteto«, pravi pisec, »če smo dočakali celo to, da se poslovne banke rezervirano obnašajo do predpisov, ki jim zabranjujejo kreditiranje nesolidnih investitorjev. Absurdno je že dejstvo, da jim je bilo kaj takega sploh treba zabraniti. Saj bi ravno one same morale biti proti takemu kreditiranju! A glej, sedaj imajo še pomisleke glede predpisov, ki jim nalagajo, da se dosledno obnašajo, tako v lastnem interesu kot v interesu tistih, ki so jim zaupali denar... Ne bomo navsezadnje še verjeli, da si katerikoli resen bankir lahko prizadeva za izvajanje finančnih konstrukcij brez kritja in za usmerjanje kratkoročnih kreditov v dolgoročne plasmaje.«

»Priče smo enormnih težav, v katerih so se znašli celi deli gospodarstva, postavljeni pred izvršeno dejstvo, da solidarno nosijo breme nepremišljenih investicijskih potez svojih bank«, med drugim ugotavlja pisec. »Nesmiselno je sedaj tudi dokazovati, da niti banke niti njihovi komitenti niso pravi krivci, temveč da so razni politični faktorji, pod katerih pritiskom so bile sprejete te odločitve. Končne račune morajo vendarle poravnati delavci. Nikogar drugega ni.«

Kot tipičen primer takšnega nepremišljenega ponašanja bi lahko omenili nelikvidnost Privredne banke Zagreb, v kateri je »skoncitrirana več kot polovica skupnih dolgov hrvaškega gospodarstva«. »Vse velike investicije, o katerih smo s ponosom govorili do pred nekaj let, so legle, kot se kaže sedaj, na nemočno pleča banke« (glej »Danas«, dne 10. avgusta).

Vendar pa, kot beremo v različnih informacijah, v teh primerih ne gre za neko nepremišljenost in pomankanje poslovne morale bančnih struktur. Gre za splošno razširjeno nerealno prakso, ki ima tudi v naši OZD svoj položaj, za različne pritiske, splošno pomankanje odgovornosti, za botre, ki zaradi neinformiranosti delavcev in njihovega premajhnega vpliva na odločitve, stoje za različnimi investicijami in drugimi oblikami porabe.

Zanimiva je, na primer, Klančnikova ugotovitev iz njegovega zadnjega članka: »Stabilnost in dinamična rast gospodarstva pomeni, da

Plavžar (Foto B. Čušin ml.)

se poraba usklajuje s proizvodnjo. Mi se zlasti zadnjih deset let nismo držali tega, od prazgodovine veljavne načela in z zadolževanjem v tujini prehiteli zdravo rast proizvodnih zmogljivosti, širili investicijsko, družbeno in osebno porabo ter dvigovali življenjsko raven v nezasuženi okvir.« (Podčrtal B. L.)

Pred desetimi leti (29. septembra 1972) je bila namreč vsa naša, jugoslovanska, javnost seznanjena s »Titovim pismom«, kjer se med drugim ugotavlja sledeče: »Stabilizacija našega gospodarstva se srečuje s številnimi zaprekami. Še vedno nismo odpravili vzrokov nestabilnosti. Nismo izvršili temeljitega preokreta v dosedanjem obnašanju. Nelikvidnost še vedno pritiska z vso močjo. Raste številno delovnih organizacij, ki poslujejo z izgubami. Še vedno je precej nepokritih investicij. Družbenopolitične skupnosti niso poravnale svojih obveznosti do gospodarstva, proračunski viški pa niso vrnjeni gospodarstvu. Izvidi družbenega knjigovodstva in inšpekcijskih služb ostanejo brez ugotavljanja učinkovite zakonske in družbene odgovornosti...« In v sklepnem delu: »Sedanja etapa revolucije je odločilna za razvojne smeri in usodo socializma v Jugoslaviji. Bistvo je v tem: ali bo delavski razred zagospodaril s celotno družbeno reprodukcijo in zagotovil odločilno vlogo pri političnem in družbenem odločanju ali pa se bodo okrepili tisti odnosi in sile, ki nasprotujejo interesom delavskega razreda in samoupravljanja. V tem prelomnem trenutku ima zveza komunistov povečano odgovornost za smeri družbenega razvoja, za funkcioniranje in razvoj sistema socialističnega samoupravljanja, za krepitev revolucionarnega značaja oblasti delavskega razreda, za socialistično vsebino vseh družbenih odločitev.«

(Opomba: Kot je znano, se grozi, zaradi kršenja dogovorjenih meril za povečevanje, z nesamoupravno, administrativno zamrzitvijo osebnih dohodkov, torej na »področju, na katerem imajo delavci, po besedah člana predsedstva sveta ZSJ Stojčeta Stojčevskega, »največ samoupravnega vpliva, neprimerno več kot pri odločanju o investicijah, splošni in skupni potrošnji« (Borba, dne 9. avgusta). »V politični akciji, s katero je treba osebne dohodke uskladiti s čistim dohodkom in produktivnostjo dela, za opazovalce ni prostora. Konec septembra, rok, do katerega je treba to napraviti, ni daleč... To je edini način, da akcija uspe in da se izognemo zamrzitvi osebnih dohodkov«, pravi Stojčevski.)

Vidimo torej, da nimamo opravka le z inflacijo dinarja, temveč tudi z inflacijo stališč, z neuresničevanjem stališč, zaradi katerih se krepijo tiste sile, ki jih je napovedovalo Titovo pismo, ki zožujejo prostor samoupravljanju. Opraviti imamo z inflacijo odgovornosti, z inflacijo socialistične morale.

Tako so povsem razumljive ostre reakcije posameznih delegatov na XII. kongresu ZKJ, v primerih poposkusov lakiranja zaostrene situacije, ki vspodbuja k odgovornosti, npr. Milivoja Bojaniča: »Mi skozi resolucijo, referat in ostalo gradivo navajamo, da smo v obdobju med obema kongresoma ustvarili vidne rezultate. Ne vem, v čem se kažejo ti rezultati. Se kažejo v zadolženosti, ki je bila po 11. kongresu neke okrog osem milijard dolarjev, da bi sedaj dosegla 20 in več milijard, ali pa v inflaciji, ki dosegla vsemirska razmerja. Ali v številu nezaposlenih, ki gre preko števila 800 tisoč? Mogoče v boljši skupnosti in enotnosti? Mogoče v dobro rešeni reformi šolstva? Mogoče v bratstvu in enotnosti, ali pa v dobri ekonomski situaciji? Toda kljub temu je nekaj rezultatov. To nas še teši in nam daje potrpljenje.« (Danas, dne 6. julija 1982).

Ne morem si kaj, da ne bi navedel še enega podatka iz Borbe (dne 1.

avgusta letos), ki poziva k iztrenutju, k disciplini, k izvajanju odgovornosti, ne glede na to, kakšen položaj kdo zavzema: »Devetnajst tisoč protizakonitih dejanj in tristo pokradenih milijard: to je bilanca »dela« samo odkritih gospodarskih kriminalcev v Jugoslaviji in samo za minulo leto. In to nepopolna, a – po vsem sodeč – niti rekordna. Kajti letos je lanskega leta vsota, samo v prvih štirih mesecih, presežena za ravno sto milijard dinarjev.« Pisec nadalje opozarja, da je to samo en del kriminala, da so tu še razne oblike podkupovanja, nezakoniti krediti in provizije, spekulacije s tujo valuto in artikli, ki jih primanjkuje, bogatenje skozi stanovanjsko rento, zlorabe službenega položaja, črni fond v raznih društvi in organizacijah, nedovoljene transakcije in korupcije, koristne malverzacije ipd. In – ugotavlja pisec – ker so s tem povezani dostikrat posredno ali neposredno (če gre za nepošteno delo njihovih tovarišev, prijateljev, znancev ali sorodnikov) vplivi ljudje, prihaja do zavlačevanja in utišavanja postopkov v zvezi s temi slučajji (npr. »slučaj novinarja«, »afera dr. Medenica«, »primer slavonskobanjskih agrobiznismenov«, »Beograd-Inženiring«, kar zmanjšuje zaupanje našega delavskega razreda in občanov v voljo in moč ne samo organov samoupravne oblasti temveč tudi ZK, da bi takšnim nemoralnim dejanjem zares stopila na prste.« »Če bodo partijske organizacije o »konkretnih« imenih spregovorile šele, ko se jim bo (če se jim bo) izrekel sodni ukrep, kot se to sedaj običajno dogaja«, zaključuje pisec, »če se bo torej ZK še dalje obnašala, kot partija v opoziciji, ki stalno kritizira vse negativne pojave, v praktični borbi proti njim pa kaže zaskrbljujočo nemoč, kot je to nedavno rekel eden od članov CK ZK Srbije, bodo kriminalci še naprej ploskali svojim kritikom, kriminal pa bo še dalje »zaskrbljujoče« rasel. To pa je tisto, kar nikakor ne bi bilo dobro ne samo za naše gospodarstvo temveč tudi za politiko te dežele.«

Vprašanje, koliko smo »mož be-seda« ob uresničevanju dogovorjenega, koliko ne gledamo samo na svoje (osebne, lokalne) ozke temveč tudi na širše interese in koristi, koliko smo pripravljeni sprejeti nase svoj del odgovornosti – skratka, vprašanje socialistične morale, se v vseh teh primerih postavlja pred nas – ne le delo – kot eno ključnih vprašanj bitke za stabilizacijo in samoupravljanje.

Že stari dobri kitajski filozof Konfucij (pred 2500 leti) je vedel, kaj pomeni vzor in morala, čeprav je živel v razredni družbi (toliko bolj to velja za samoupravno družbo, ki naj bi z represijo in predpisovanjem reševala čimmanj vprašanj): »Ljudstvu se ne more upravljati s pomočjo znanja temveč s pomočjo morale... Zakoni so samo eno od sredstev oblasti. Razen tega, zakoni imajo omejene posledice... Boljši je vzgled. Kajti, prav tam, kjer naj bi učinkovali zakoni, tam se bo ljudstvo brez sramu izveleklo iz kazni. Tam pa, kjer se učinkuje z vzorom, tam bo ljudstvo občutilo sram in se bo popravilo.« (po Jaspersu).

Tudi pri teh trpkih vprašanjih sedanosti (v primerjavi s palestinskimi begunci smo še vedno v nebesih) moramo tvorno sodelovati, tudi ob teh vprašanjih se mora kaliti duh slovenske in jugoslovanske skupnosti, duh slovenske in jugoslovanske samoupravne družbe. In to že tu, v Dolini. Že v *Železarni*, v Ljubljani, v Beogradu...

Božidar Lakota

Dopisujte v *Železarnja*

ANALIZA RAZPRAVE O PREDLOGU IZHODIŠČ SREDNJEROČNIH PLANSKIH AKTOV V ŽELEZARNI

2

16. TOZD REMONTNE DELAVNICE (27/21 - P3 - 191-27-5/29 - 4):

Izraženo je bilo mnenje, da ni natančnih osnov za določena stališča, ker bo še prihajalo do sprememb. Zato naj se vzdržimo dokončnih stališč. Ne strinjajo se tudi z realnim padanjem osebnih dohodkov glede na rast življenjskih stroškov.

Delavski svet je ugotovil (nekoliko drugače, kot smo mi po naši evidenci), da je za predlog sprememb glasovalo 281 delavec od 313 prisotnih, kar je več kot polovica delavcev temeljne organizacije. Na osnovi te ugotovitve delavski svet naroča vodstvu TOZD, da izdela dokončen predlog vseh sprememb srednjeročnih planskih aktov ter jih posreduje SDS v razpravo.

17. TOZD VZDRŽEVANJE (19/18 - P5 - 178-0-2/14 - 5):

Tudi tu se je izražal dvom v realnost načrtovanja. Rečeno je bilo, na primer, da je to preobširen in prepomemben dokument, da bi lahko nanj dali kakršnekoli pripombe, ker jim ni poznan dejanski gospodarski položaj niti za eno leto naprej, da postopoma slabi zaupanje tudi v to predvidevanje oziroma v naše načrtovalce ter da naj se določi konkretna delitev del in odgovornost. Izrečena je bila tudi opazka, da je pri izvozu treba paziti, da ne bi kdo izvažal tistega, kar mora drugi spet uvažati ter da bi veliko deviz lahko prihranili, če bi čimveč rezervnih delov izdelali doma. Postavljeno je bilo tudi vprašanje, do katere meje bodo realni osebni dohodki še padali.

Pripomba delavskega sveta je bila, da pri izvozu-uvozni dejavnosti ni govora o nabavi rezervnih delov iz tujine, čeprav je znano, da nekateri spet uvažajo izdelke doma in da je pri investicijskih vlaganjih treba ugotoviti, katerim investicijam se bomo odrekli, da bomo dosegli 20-25 % znižanje.

18. TOZD ENERGETIKA (16/12 - P4 - 150-0-0/2 - 1):

V pripombah je izstopalo vprašanje energije. Rečeno je bilo, da je treba uskladiti energetske bilance in vse spremljajoče faktorje zaradi zamaknute obratovanja nekaterih agregatov in izvedbe novih investicij. Zaradi deficitarnosti energetskih medijev naj bi v plan vključili investicijo HE-Sava (2MW) v obliki cenega agregata, v investicijski program pa izvedbo HE Javornik (v letu 1984). Vključiti je treba tudi investicijo »nova vodarna na Jesenicah«. Postavljeno je bilo vprašanje, kako veliki bodo stroški za samo popravilo planov?

Delavski svet ni imel pripomb.

19. TOZD TRANSPORT (12/0 - 0-0-0/0 - 0):

Zapisnikov SDS nismo prejeli, delavski svet pa je predlog potrdil brez pripomb.

20. TOZD DRUŽBENA PREHRANA (5/4 - P1 - 107-6-0/35 - 0):

Delavski svet je ugotovil, da so vse SDS obravnavale predlog sprememb. Potrdil jih je s pripombo SDS restavracije Železarnice, da mora biti varčevanje prisotno na vseh ravneh, ne le pri delavcih. Vsi se moramo zavedati težkega položaja v Železarni, kar bo čutili v vsej občini. Pripomba je bila izrečena tudi v zvezi z vse višjimi stanarinami. Kljub temu, da so te vse višje, so stanovanjske soseske vse slabše vzdrževane. Tudi stanarine bi se morale umiriti.

21. DELOVNA SKUPNOST ZA KOMERCIALNE IN FINANČNE ZADEVE (8/7 - P0 - 125-1-0/35 - 1):

SDS niso imele pripomb, delavski svet pa do 27. julija predloga še ni obravnaval.

22. DELOVNA SKUPNOST ZA KADROVSKE IN SPLOŠNE ZADEVE TER INFORMIRANJE (8/1 - P1 - 12-0-0/4 - 0):

Predlog je obravnavala samo SDS CPSI in imela sledeče pripombe: Čimprej se je treba opreti na lastne sile. Nikjer ni

omenjeno vprašanje preskrbe z energijo. Poskrbeti je treba, da bodo sprejeti sporazumi o združevanju deviz in da se bodo izvajali. Navedeni bi morali biti ukrepi za zmanjšanje uvoza. Delavski svet je predlog potrdil brez pripomb.

23. DELOVNA SKUPNOST ZA EKONOMIKO, TKR IN NOVOGRADNJE (18/15 - P5 - 263-11-0/107 - 1)

Največ pripomb je bilo na vprašanje investicij. Nejasno je, kako naj bi bil plan rešen s 25 % znižanjem vrednosti investicij, če pa imajo podatke, da so cene investicije same po sebi narasle za 100 %. Vse investicije, ki so v teku, je treba izvesti neokrnjeno, da bo možna normalna proizvodnja (npr.: Ali je rešeno vprašanje žlindre pri VOD?). Vsako krnjenje investicij pomeni slabšo izvedbo projekta na račun tehnologije ali na račun delovnih pogojev (zato se SDS ne more opredeliti). SDS še pet let čuti, kaj pomeni prihranek na račun delovnega okolja. SDS meni, da je glede na inflacijo in omejevanje plana investicij napoved rebalansa plana izražena preveč optimistično.

Tudi druge pripombe so bile splošne in načelne. Tako, na primer, da se predvidevanja o proizvodnji in izgubah v prihodnjem letu preveč optimistična. Da bi morali razmišljati o ustavitvi proizvodnje tam, kjer zaradi iztrošenosti in zastarelosti agregatov ne dosegamo potrebne ravni kvalitete. Da je v zvezi s spremembami izredno pereče vprašanje tehnološke discipline, ki pa ga odgovorni še vedno ne rešujejo dovolj energično.

Rečeno je bilo, da je predlog premalo konkretiziran in tako daje premalo osnov za razpravo, da v njem ni vidno gibanje osebnih dohodkov v 1.1983-1985 in da bi morala biti razprava daljša. Neko SDS zanima, kakšna večina je potrebna za sprejetje navedenega predloga, druga pa se vprašuje, če dovolj poznamo lastno ceno proizvodov, pri čemer omenja, da je lastna cena proizvodov HVB višja od prodajne. Neka SDS podpira sicer izgradnjo jeklarne 2 v celoti, dopušča pa tudi možnosti, da bi se v prvi fazi gradila samo ena elektropeč. Predlagano je bilo tudi, da bi v okviru SOZD SZ lahko združevali več deviz za nabavo polproizvodov, ki nam jih primanjkuje.

Delavski svet je ugotovil, da je večina delavcev na delnih zbiorih obravnavala in potrdila spremembe, CPSI pa je naročil, da naj na osnovi zapisnikov izdela poročilo o izjavljanju prek zborov. Pripombe, ki so jih imele posamezne SDS, delavski svet sprejema in naj bodo vključene v delovno gradivo za pripravo dokumentov.

Kot vidimo iz tega pregleda razprav po TOZD in delovnih skupnostih, je bila marsikje izrečena vrsta pomislekov, sugestij, pripomb in predlogov v zvezi z gradivom, pa tudi to, da ni povsod potekala tako, kot je bilo načrtovano in kot bi morala. Toda o tem več prihodnjik.

Čeprav je bilo v informaciji SEO navedeno, da morajo SDS predlog izhodišč obravnavati (zaradi rokov, opredeljenih z odloki zvezne, republiške in občinske skupščine) že v mesecu juniju, smo po naši evidenci, ki jo vodimo na osnovi prejetih zapisnikov, ugotovili, da je do 27. julija obravnavalo predlog od 265 SDS 188 SDS (70,9 %) in da izidov razprav še niso ugotavljali delavski sveti TOZD Plavž, TOZD Varljarna blumung-štekel, Valjarna debele pločvine, Jeklovlek, Žebeljarna, Strojne delavnice in delovne skupnosti za komercialne in finančne zadeve. Od teh sta nam do vključno 16. avgusta poslala zapisnika o ugotovitvi le delavske sveta TOZD Plavž in Jeklovlek. Od 188 SDS je imelo pripombe k predlogu 49 SDS, 35 SDS (od 188) pa ni navedlo podatkov o izidu glasovanja, čeprav je bilo v informaciji CPSI navedeno, da se predlog sprejema z osebnim izjavljanjem. Osebo se je po naši evidenci izjavljalo o predlogu 2591 delavcev (40,8 %), od katerih se jih je 2395 izjavilo za, 47 se jih je vzdržalo, 151 pa jih je bilo proti (predvsem v Strojnih delavnicah). Izid glasovanja, sodeč po zapisnikih delavskih svetov, ki smo jih prejeli do 16. avgusta, so

ugotavljali le na sejah delavskih svetov TOZD Hladna Valjarna Bela, Žičarna, Profilarna, Strojne delavnice in Remontne delavnice. Treba je omeniti, da smo po 27. juliju prejeli zapisnike o tej razpravi na SDS še iz TOZD Valjarna debele pločvine in iz nekaterih drugih, ki v teh številkah niso upoštevani.

Ugotoviti je treba tudi, da kljub zahtevi po 20-25 % znižanju investicij v slovenskem merilu in kljub temu, da je bilo predlagano le minimalno znižanje v okviru Železarnice (okrog 1 %), tudi za takšno znižanje ni prave pripravljenosti. Z raznimi razlogi se temu znižanju oporeka, v TOZD Strojne delavnice pa so bile spremembe celo zavrnjene.

Analizo pripomb delavskih svetov glede investicij, uvoza-izvoza in gibanja osebnih dohodkov, ki so bile posredovane na CPSI do 27. julija, je pripravil tudi SEO-oddelek za ekonomske analize in planiranje za sejo odbora za gospodarstvo pri delavskem svetu Železarnice 2. avgusta. Delavski svet je apeliral na temeljne organizacije, da naj stališča okrog teh vprašanj uskladijo. Tako razprave o predlogu izhodišč niti sedaj še ne moremo imeti za zaključene.

Kar precejkrat in v različnih sredinah so bila izrečena tudi opozorila v zvezi s težavami, ki se pojavljajo pri planiranju zaradi premalo konkretnega gradiva, še v večji meri pa zaradi tega, ker je v sedanjih razmerah težko pravilno ocenjevati pogoje gospodarjenja oziroma dejanski položaj za leto vnaprej.

(Opomba: k nazivu temeljne organizacije ali delovne skupnosti pripisano šifro je treba brati takole:

- 7/7: v TOZD je 7 samoupravnih delovnih skupin in vseh 7 je predlog obravnavalo
- P1: pripomba (P) je imela 1 SDS
- 119-0-0: s predlogom se je strinjalo 119 delavcev, nihče (0) ni bil vzdržan, nihče ni bil proti
- 8 - 0: v zapisnikih je bilo navedeno, da 8 delavcev ni prisostvovalo sestanku, pa tudi nobena (0) SDS ni pozabila navesti podatkov o izidu glasovanja).

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje - Božidar Lakota

Staro železo je pripravljeno za martinarno (Foto S. Kokač)

SKUPNA PORABA V OBČINI ZA LETO 1982 POVEZANA Z RAZPRAVO O SREDNJEROČNIH PLANSKIH DOKUMENTIH

V času javne razprave o spremembah in dopolnitvah družbenega plana razvoja občine Jesenice v obdobju 1981-1985 poteka tudi razprava o zagotavljanju sredstev za realizacijo programov družbenih dejavnosti v letošnjem letu in učinkih izvajanja programov v prvih dveh letih na celotno srednjeročno obdobje.

Izvršni svet skupščine občine Jesenice je pripravil predlog revalorizacije sredstev samoupravnih interesnih skupnosti, o kateri prav v tem času tečejo razprave v odborih za planiranje SIS. V septembru bodo o tem odločale delegatske skupščine SIS in zbor združenega dela Skupščine občine Jesenice.

V skladu z resolucijo o družbeno-ekonomski politiki in razvoju SR Slovenije v letu 1982 ter letnim načrtom izvajanja družbenega plana občine Jesenice za obdobje od 1981 do 1985 v letu 1982 je bila rast sredstev za SIS družbenih dejavnosti v občini dogovorjena v višini 16,5 % glede na sredstva v letu 1981. Zaradi uravnavanja strukturnih neskladij med posameznimi področji je bila znotraj globala izvršena preporazporeditev sredstev v korist otroškega varstva in zdravstva tako v letu 1981 kot tudi letos. Z dopolnitvijo samoupravnemu sporazumu o temeljnih plana občinske zdravstvene skupnosti je odobreno povečanje sredstev v začetku letošnjega leta povzročilo porast sredstev za skup-

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

23. junija je izvršni odbor osnovne organizacije sindikata TOZD Hladna Valjarna Jesenice organiziral skupno sejo z vodstvi družbenopolitičnih organizacij in temeljne organizacije.

Na tem delovnem sestanku so se pogovorili o poteku proizvodnje zaradi pomanjkanja vložka. Izhodišče so jim bila stališča delavskega sveta Železarnice. Da bi proizvodnja tekla čimmanj moteno, so sprejeli več sklepov:

- Proizvodnjo bodo prilagajali danim možnostim, če pa bodo posamezni stroji prosti, bodo povečali usluge, to je prevažanje in rezanje za posamezne kupce.
- Pri programiranju proizvodnje za prodajo morajo dosledno upoštevati prioriteten vrstni red po nalogu prodajnega sektorja.
- Znižati morajo stroške porabe, istočasno pa še bolj racionalno porabljati surovine.
- Potrebno je zaostriiti odgovornost pri opravljanju posameznih del in opravil in še bolj učinkovito izvajati že sprejete sklepe o tehnološki in delovni disciplini ter upoštevati določila samoupravnih sporazumov, ki niso vedno dosledno izvajani.
- Ob zmanjševanju proizvodnje oziroma planskih obveznosti se mora zmanjševati tudi zaposlovanje na neproizvodnih delovnih mestih.
- Zaradi povišanja življenjskih stroškov je potrebno uskladiti rast osebnih dohodkov, saj zaostajajo za rastjo doseženega dohodka temeljne organizacije v preteklem obdobju. Kljub planiranim in izpolnjenim planskim obveznostim osebni dohodki v temeljni organizaciji padajo, hkrati pa se pojavljajo neuradne informacije, da se osebni dohodki v okviru občinske in družbene dejavnosti dvigajo, čeprav ta struktura izid dohodka gospodarstva občine, to je predvsem od dohodka Železarnice. Da bi take govorice lahko preverili, zahtevajo informacijo o dvigu osebnega dohodka delavcev v družbenopolitičnih skupnostih, samoupravnih interesnih skupnostih in občini v letu 1982.

Nosilci zadanih nalog morajo biti predvsem člani vodstvenih organov družbenopolitičnih organizacij in vodstva TOZD, pri tem pa mora najbolj priti do izraza delo komunistov v posameznih sredinah. Delovni skupini notranjega transporta so namenili 5.000 din od zbranih in oddanih odpadnih surovin za organizacijo izleta ali piknika. Iz sredstev, ki so jih dobili za zbrane odpadne surovine, so tudi mladinski

organizaciji namenili 5.000 din za njihovo dejavnost na področju športa in kulture. Mladi so se obvezali, da bodo občasno organizirali akcije čiščenja obratov v temeljni organizaciji.

Zaradi daljše bolezenske odsotnosti so sedmim sodelavcem dodelili socialne podpore.

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Tretja seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Valjarna žice in profilov je bila 6. avgusta.

Obravnavali so poslovno poročilo za prvo polletje. Ugotovili so, da so kljub pomanjkanju vložka in slabšemu asortimentu dobro poslovali. Zato so soglasno potrdili polletno poročilo in kazalce uspešnosti.

Izmed dalj časa bolnih sodelavcev so trem, ki so najbolj socialno ogroženi, dodelili po 3.000 din socialne pomoči. Na naslednji seji, ki bo koncem avgusta ali v začetku septembra, bodo razpravljali o delitvi finančne pomoči za nakup ožimnice.

Strelski družini Javornik-Koroška Bela so za organizacijo tekmovanja ob krajevnem prazniku 5. septembru namenili 1.000 din.

Predsednik izvršnega odbora je člane seznanil s Sklepi konference predsednikov izvršnih odborov in predstavnikov političnih organizacij strokovnih služb.

Kritično so ocenili problematiko garderobnih prostorov, ki se rešuje že od 1. avgusta 1979, to je od preselitve delavcev profilnih valjarn v valjarno žice. Zadoščili so vodstvu temeljne organizacije, da do naslednje seje izvršnega odbora pripravi analizo ukrepov za reševanje problema garderobnih in sanitarnih prostorov.

Referent za invalidnost mora čimprej urediti invalidsko upoko-jitev za bolnega sodelavca, ki ni sposoben za delo.

Razpravljali so tudi o izletih in sklenili, da SDS usl. in odprema v avgustu ali septembru organizira izlet v Beograd.

TOZD PROFILARNA

Šesta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata TOZD Profilarna je bila v torek 10. avgusta.

Obravnavali so polletne poslovne rezultate in ukrepe za izboljšanje stanja v svoji temeljni organizaciji. Kljub pozitivnim rezultatom morajo še izboljšati tehnološko in delovno disciplino.

Obravnavali so samoupravni sporazum o temeljnih plana posebne raziskovalne skupnosti za energijo, mineralne surovine in metalurgijo in niso imeli pripomb.

Podali so dokaj ostra mnenja o petih članih kolektiva, ki so v disciplinskem postopku, saj postaja delovna disciplina problem in jo morajo izboljšati.

Dogovarjali so se, da bi v septembru organizirali izlet. Člani izvršnega odbora morajo povprašati sodelavce v svojih okoljih, kakšne želje imajo. Datum in kraj izleta bodo objavili naknadno na oglasnih deskah.

Seznani so se tudi s stanjem celotne Železarnice. Podpirajo mnenje ostalih SDS, odborov za gospodarstvo in delavskih svetov, da je treba izboljšati tehnološko in delovno disciplino.

nosti socialnega skrbstva in zaposlovanja revalorizirajo za 4,26 %, medtem ko skupnost otroškega varstva ter zdravstvena skupnost zaradi že dogovorjene višje rasti v letu 1982 svojih sredstev ne revalorizirata.

Sredstva v takem obsegu naj bi zadoščala interesnim skupnostim oziroma izvajalcem družbenih dejavnosti za izvršitev dogovorjenih programov oh skrajno racionalnem notranjem gospodarjenju. Če bi se na posameznem področju pokazala potreba po spremembi programa iz samoupravnega sporazuma o temeljnih plana v letu 1982, bo interesna skupnost vodila razpravo o tem vzporedno z javno razpravo o spremembah in dopolnitvah srednjeročnih planskih dokumentov, ki je v teku in bo zaključena do 15. septembra.

Pri vsem tem pa moramo poudariti, da je razprava o dogovoru o temeljnih plana v OZD pokazala, da razlogov za spreminjanje programov v SIS ni, podana pa je bila jasna zahteva po racionalizaciji gospodarjenja. To pomeni, da strokovni predlogi ne smejo temeljiti na krčenju programov, temveč morajo vsebovati ukrepe za realizacijo sprejetih programov v dogovorjenem obsegu.

POJAV DOMOBRANSTVA IN NJIHOVE PRVE POSTOJANKE NA GORENJSKEM

Odlomek iz knjige Kokrški odred

Ujeli so in potem zločinško ubili tudi mladega, 1927. leta rojenega Bolkovca-Jožeta Bobnarja in Umakarjevega Andreja Pušavca, oba iz Vogelj, ter Franca Nagliča-Daneta (1919) s Prebajevca. Ta je bil komandir kurirske postaje. Kako so dušaji nad njimi, je videl Rado, partizan iz Ljubljane, ki je tam blizu našel dobro skrivališče. Bal se je, da bodo zločinci še naprej stikali po grmovju, a po krvatem opravi so odšli naprej.

Okoli treh popoldne se je nemška povodenj začela odtekat. Avtobusi in kamioni so prihajali in odhajali v različne smeri in šele tedaj sem lahko ugotavljal, kakšna sila je bila ta dan na hribu.

Potem sem se previdno začel plaziti proti goščavi...

Prišel sem na pot. Tu sem zaprepalčen naletel na razmesarjenega komandirja Daneta. Prepoznal sem ga le po kosih obleke. Pretresen sem potem v najbližji hiši našel tudi preostale tovariše. Ostalo nas je le sedem, devet pa smo jih ta dan izgubili.

Nekateri so umrli mučeniške smrti, eden med njimi pa zelo junake: sam si je vzel življenje. To je bil Stanko Gregorič-Pik, že star borec, a mlad mladinski funkcionar in spoštovano hraber fant (še iz 2. bataljona prvega Kokrškega odreda iz leta 1942, rojen 1924 v Podborštu pri Vogljah - op. I. J.). Če je bilo še huje, nikoli ni okleval. Že proti koncu te hajke, ko so se preganjajci spuščali s hriba, so Pika poškili do obkolitvene črte. Znašel se je med dvema ognjema. Rešitve ni bilo nikamor več. Pika pa ni čakal. Pred očmi preganjajcev se je uvel med dve skali. Nemci so zdaj hoteli dobiti živega. Pika je bil oborožen le z nasekano krakujevčanko. Z njo je udaril ob kamen ter jo podrl ob glavi. Zagrmelo je in Pika je raztrgalo. Živega niso dobili. Ob neki priložnosti, ko ga je tovariš prosil, naj bi nasekano bombo zamajal z njegovo italijansko paradržarico, je kljub tovarštvu to odklonil. Dejal je, da jo bo uporabil v primeru, ko ne bo druge rešitve. Živega da ne bodo dobili. In tega avgustovskega dne 1944. leta Pika ni snedel besede.

Vendar nam ta izguba ni vzela poguma, čeravno smo za usako rano čutili, kot bi jo dobil sleherni izmed nas. Z mislijo na padle smo še bolj zagrizeno kakor dotlej delali naprej.

Nekoč so Savo prešli tudi tik pod Radovljico. V prvih dneh septembra se je v Dragi nabralo okoli 150 novincev, predvsem starejših ljudi, ki res niso bili sposobni za bojne pohode, pa raznih godrnjačev in takih, ki so bili razrešeni raznih funkcij. Slednji so imeli orožje, drugi niso bili oboroženi. Komandant je vsem tem ljudem povedal, da bodo poslani na Primorsko, kjer bo zarje laže, ker je tam že precej osvobodjenega ozemlja. Ker na to niso računali, so bili precej nejevoljni. Toda morali so oditi.

Spremljala jih je četa, ki jo je vodil že preizkušeni komandir

August Čufar-Ferdo. Dobro je poznal teren, saj je bil nekaj časa tudi komandir transportne čete. Po odhodu teh ljudi so v odredu ostali predvsem mladi fantje.

Ker so območje pod Kruvcem nadzirali domobranci in v manjši meri Nemci, je štab odreda poslal tja 2. bataljon, ki mu je tedaj poveljeval odločni komandant Stanislav Dobro-Karlo. Z njim je šel tudi odredni komandant.

Pod Kruvcem so takoj ugotovili, da bi tod mogla uspeti samo močna brigada. Zato je bataljon dobil povelje, naj postavlja zasede in po možnosti v dolini mobilizira, zaradi varnosti pa naj se pogosto premika. Deloma obnovljeno vodstvo bataljona je te napotke tako hitro izpolnjevalo, da je že čez nekaj dni lahko poročalo o večji borbenosti. K čiščenju in utrjevanju kadra je bila v večji meri kot običajno pritegnjena tudi partijska organizacija. Ta je skrbela za boljše varovanje enote, za boljše disciplino, za dviganje morale in za boljše študijsko delo s kandidati KP. Pri tem se je brž odločilo, da so nekateri funkcionarji brezbržno opravljali svoje dolžnosti, zato je sledilo čiščenje kadra, kar je takoj naletelo na odobravanje vsega bataljona.

Partijska organizacija in novi komandant Stanislav Dobro-Karlo sta hitro popravila disciplino in bojno razpoloženje. To se je pokazalo v prostovoljnem prijavljanju za razne akcije, v čemer so prednjačili skojevci. Bojno razpoloženje pa bi bilo še boljše, ki bi bil bataljon tudi bolj oborožen.

Tudi 1. bataljon so čistili in utrjevali, vendar tedaj v manjšem obsegu kot drugega, tretjega pa še ni bilo.

V naporih pri utrjevanju odrednih enot je sodeloval tudi OBKOM za Gorenjsko. V ta namen sta v štab odreda prišla Bogdan Osolnik, ki je bil tudi član SNOS, in Ivan Bertonec-Janoš. V dneh od 2. do 4. septembra 1944 sta s političnim vodstvom odreda imela vrsto partijskih posvetovanj, in to ne le v odrednem štabu, temveč tudi po bataljoni, najprej v 2. bataljonu pod Storičem, nato pa še v 1. bataljonu, kjer je bila tudi minerska četa, ki je taborila v Dragi pri Begunjah. Čeprav je v teh dneh deževalo in so imeli konference tudi po šotorih, so bili uspehi dobri. K temu so zlasti pripomogli prepričljivi govori in analize Bogdana Osolnika.

Borci so na teh konferencah dobili odgovore na razna zapletena vprašanja.

Na teh konferencah in mitingih je bilo govora o nalogah ob koncu vojne, o prevzemanju oblasti, o volitvah, o odnosih med vojsko in političnimi organizacijami na terenu, o novostih na svetovnih in domačih bojiščih, posebno pa še o obnašanju zahodnih zaveznikov in kraljevske begunske vlade ter o pozivu AVNOJ z dne 31. avgusta 1944; ta je bil namenjen vsem tistim, ki so kakorkoli služili okupatorju, a si še niso umazali rok z izdajstvom ali s kakim drugim zločinom proti ljudstvu. Če se bodo do 15. septembra 1944

priključili enotam NOV in POJ, je govoril poziv, bodo s tem popravili svoje zmožnosti in napake. Na konferencah in mitingih so razkrinkovali domobranci in hrabri borce in ljudi v dolini, da zaradi nemškega in naraščajočega domobranskega nasilja ne bi v boju popuščali. Kljub temu, da se je vojna nagibala v prid NOV, domobranci, se pravi njihovi organizatorji, niso hoteli spoznati, da so povsem odisni od Nemcev in da pri Angležih ne morejo iskati zavezništva.

Po bataljoni, četah in ustanovah Kokrškega odreda so konec avgusta in v začetku septembra 1944 najpogostejše obdelovali naslednje teme: Nastanek in razvoj OF, Slovenska reakcija in OF, Slovenska reakcija in zavezniški uspehi nad Hitlerizmom, Odnosi NOV do vere, Svetovni politični dogodki glede na kapitulacijo Romunije in Bolgarije, Sklepi AVNOJ, Sredinci in njih zadržanje v boju slovenskega naroda za osvoboditev, O slovenskih mejah, Razkroj be-ge-a ob zavezniškem napredovanju proti mejam Nemčije, Partizanski zakonik za novince, Ureditev države na federalni podlagi in njen pomen za Slovence.

Poleg teh in drugih tem so po enotah, kar se je le dalo redno, spremljali vojska in politična dogajanja po svetu. Pri tem so največ razpravljali prav o be-ge-a oziroma o domobranstvu, o njegovem razvijanju in o pričakovanju njegovega razkroja. Treba pa je priznati, da tedaj ob vseh uspehih zavezniških sil in uspehih NOV in PO Jugoslavije in Slovenije ni bilo čutiti, da bi se domobranstvo razkrajalo. Godilo se je prav nasprotno. To so čutili tako borci kot veliki del prebivalstva.

Da bi bilo poveljevanje novim gorenjskim odredom olajšano, je štab 9. korpusa na osnovi ukaza glavnega štaba NOV in POS 9. septembra 1944 ustanovil tudi štab grupe gorenjskih odredov, ki se je naselil na Prtovcu. Ta štab je imel približno takšne naloge kot štab 1. grupe odredov (Gorenjske), ki je bil sestavljen spomladi 1942. Vendar je bilo zdaj, po dveh letih boja, vse drugače. Komandant tega novega štaba je zdaj postal Eugen Matejka-Pemc, politkomisar Radovan Dolenc-Perun, načelnik pa Dušan Svara-Dule. Za šefa obveščevalnega centra OC je bil pritegnjen že izkušeni Janez Jan-Svoboda, tedanji šef OC Kokrškega odreda, vršilec dolžnosti operativnega oficirja pa je postal gorenjski prvoborec Ivan Vamberger-Fajfar.

Kot predstavnik tega štaba je brkati major Dušan Svara-Dule obiskal Kokrški odred v Dragi pri Begunjah. S štabom odreda se je dogovoril glede medsebojnih odnosov in nadaljnjih nalog.

Med dokumentacijo štaba Kokrškega odreda zasledimo namreč poročilo z dne 18. 9. 1944, ki govori o mobilizaciji v mesecu juniju, juliju, avgustu in do srede septembra. To poročilo, ki ga je štab grupe zahteval 13. septembra, pravi, da sta v teh mesecih Gorenjski in Kokrški odred mobilizirala 793 novincev, ki so bili deloma poslani na Primorsko, deloma pa na Koroško. Toda glavni štab je že čez nekaj tednov štab grupe ukinil. Njegovi člani so bili razdeljeni po raznih enotah. Kokrški odred je bil spet neposredno vezan na štab 9. korpusa, podporočnik Janez Jan-Svoboda pa je bil poslej vse do srede novembra 1944 spet načelnik OC Kokrškega odreda.

(Se nadaljuje)

Največje zatočišče za jokavega trpina je bilo spanje. Ponoči je večkrat dolgo bežal v postelji - in nahajal se je vedno pri svojih v domačem kraju. Same lepe slike je pričaralo notranje oko v spomin. Toliko prijetnega se je prebujalo v mladeničevi duši: sošolci so ga obdajali. Med njimi zala Vojdova hčerka edinka. Pa še sosedova! Vsaka lepota po svoje! Samo, da jih je sedaj v spominu gledal z nadvse spotočrenimi občutki, skoraj kot sin ali brat, ki je potreben tolažbe.

S spanjem pa se je dijak zamotaval v nepričakovano kruto nevarnost: Večkrat je govoril naglas v sanjah... zaklinal je mamo ali babico, odgovarjal sosedovemu soletniku... in to slovensko! Glasno in slovensko! To seveda ni moglo ostati tajno. Posteljni sosedje so ga čuli. In po njem je bilo! Nekateri so bili zdajle na preži, da so ujeli vsako besedo, ki jo je izgovoril speči bedak.

Taka pokveka, taka podgana, pa ti moti spanje in gobeza bindiš! ga je sekal Ziljan Dromelj. Njegove sive oči so bile vedno na preži. Že od spočetka je bil proti dijaku. Zakaj? Bil je zagrizena renegatska šleva!

Tudi pes zalaja v spanju po pasje! je strelil nekdo iz Robertove bližine.

Svinjarija! je vsekaj še nekdo.

Zdravko pa se je delal, kot da spi. Nesrečen. Ni mogel razumeti, zakaj ga sanje tako izdajajo. Doma v hribu in v trgu pri mamini sorodnici vendar ni v sanjah govoril? Nikdar mu niso pravili kaj takega. Zakaj pa zdaj? Prav v tem tujem svetu? Med temi čudnimi fanti?

Kaj takega naj bo hajot, ko niti spati ne zna nemško?

Javiti bo treba grupenfirerju!

V domu pa je bilo toliko poslov, za katere so vpregali kazensko tiste siromake, ki so nehote prišli z domskim redom in hajot-disciplino navskriž! Zagrinjati in odgrinjati dolgo vrsto zaves po hodnikih. Ker je bila vojna zapoved za vse ljudi v takratnem nemškem tisočletnem rajhu, da se morajo ponoči okna zagrinjati. Niti lučica ne sme na prosto! Ker bi dajala znak sovražnim bombnikom. Krompir je bilo

VALENTIN POLANŠEK

38

ROMAN

KRIŽ S KRIŽI

treba lupiti. Vodo je bilo treba prilivati v koritaste pločevinaste posode na napravah centralne kurjave po hodnikih in prostorih... In še toliko drugih reči, ki so se v domu sprti nudile, da grupenfirerji in dežurni firerji vpregajo »tiste elemente«, ki pridejo na kazensko listo. Poleg tega so pregledovali dnevno in vmesno na vsem lepem tudi spet in spet omare, čevljene police, mizne regale v študijski sobi. Kontrola in kontrola kontrol na vseh koncih in krajih! Pa so že našli nakaj, da so te nadrlji in zapisali v kazensko knjigo.

Tako surov je bil notranji disciplinski pritisk, da se je vedno javljalo lepo število prostovoljcev za to ali ono opravilo. Bili so vmes taki, ki jim je presedalo, kako mrcvarijo nekatere. Bili pa so vmes tudi siromaki, ki so menili: Če se javim prostovoljno, bom morda omilil šikano, katere se itak ne morem izogniti. A vse sitnarjenje in podobne tiranije so ovili v vojaški izrek: Povelje je zato, da se izpolni!

Ha, že sama zadeva pozdravljenja je bila stalna past, da se ujameš! Zunaj na prostem se je dvigala desnica, v domu ali šoli pa so se sunkoma sukale glave. Kakor lutke okoli bajaca. In pogled v oči pozdravljenega. Ni bilo lepih oči. Hledne so bile. In vselej na preži, da se odklenejo usta, ki te bodo nahučali! In telesna drža! Nekaj togo zahtevnega, nekaj absolutnega, ki naj bi bolj funkcioniralo kot matematična ali fizikalna pravila: pokončna hoja, trebuh navznoter, prsi navzven, glava pokonci in kretanje kak-cak!

Mnogi fantje so bili tako na pogled vse drugo kot kak-cak postave: Vidno zgrbljen hrbet, predolge štorklaste noge (ali »O« ali »X« hoje), lopataste roke, čokato nasajen život, podolgovati gotski kriševi obrazi, upetniško trdo ostržene butice! O joi, raštevih postav je bilo malo. Korevlastega, zagamanega korakanja pe še in še.

In zunanost tistih, ki so komandirali in vzgajali in gnetli mlado meso z zagrizenim izpolnjevanjem »firerjevih povelj«...

Začnimo pri razredniku: Ni se postavljaj. A njegova skromnost je imela nekaj zgubljene, lesnega na sebi. Obek je imel veliko. Hlače vedno znova na ostrino zlikane. Pa parfumiran je bil. Zato je bilo v njegovi bližini prijetno, ker je dišalo po nečem sladkem in dobrem, dasi drugače ničesar ni izžareval. Prav njegova izgovorjava je bila občutno tekoča, v šaljivem pomenju, ki so ga fantje kmalu odkrili: Sline so mu rade letele med besedami na vse strani. Zlasti, kadar je povikal svoj glas v zahtevi, da mora biti »nemščina tekoča«.

Če bodo drug drugemu tako v obraz govorili, se ne bo treba umivati. Samo obriseš se z robcem, če ni brisače pri roki, pa si naredi! Se je upal nekdo v zaupnem krogu ponorečevati.

Profesor Strasar je poučeval tudi angleščino. Seveda so bila za tuji jezik druga pravila, ravno glede izgovorjave, da je po njegovem bila »tekoča«. Vedno je skušal popostriti svoje učne ure angleščine s kakšno anekdoto iz svojega bivanja v Veliki Britaniji. Kičasto pa je izzvenelo:

Ko je firer dal poziv, da se je treba vrniti v domovino, sem rade volje izpolnil povelje.

Kar je dvigalo v Karavankarjevih očeh še najbolj profesorja Strasarja, so bile glasbene ure za klavir. Zdravko je bil v Strasarjevi skupini. Tukaj je dijak mnogo pridobil, ne samo v igranju, ampak tudi v teoriji. Kar je ujel od Strasarja, je seveda uporabljal v glasbeni uri pri profesorici za petje gospodični Klančnikovi, pa tudi obratno.

(se nadaljuje)

MIHA KLINAR

4

TANGENTE OB BOROVEM ROMANU »ODLOŽENI«

(IZPISI IZ DNEVNKA)

Ti so - kakor je zapisal: »izkopali Klinarja, ki so nanj današnji kulturonosci pozabili, poezijo iz prej navedenih ciklov mojih pesmi pa je označil kot pesnikovo obsodbo pohlepa, sebičnosti, spekulativnosti in birokratov, poezijo, ki seveda »ni mogla zavreči spriženja družbe«.

... pesnik ni videl več rešitve in je samo ugotavljal: Nobene roke (Nobene palice) Nikjer ljudi... Nobenih kažipotov Nobenih poti... Zaman z rokami (poželjivo grabim) za zlato grivo vetra... (S ptico v srcu) v nemi stebel kamenin... (Pesmi iz let 1961, 1962).

»Brali smo, da je imel Ivan Kovačič-Goran leta 1935 Čufarjevo pesem Železobetona za pravi izraz proletarskih Jesenic. Tri desetletja pozneje je Klinar v pesmi Poslednji obraz videl le še razbito železo (rjaste) ničeve sanje, ki strmi jo kot mrtvaške lobanje, magnetno dvigalo nad njim pa so »kremplji predpotopne zveri, ki slažijo do okostnjaka pretekle, prihodnje dni«. Prispodob svojim razpoloženjem in mislim ne išče več med travami in zvezdami, marveč med polomljenimi plotovi, na sajastem snegu, v posekanem drevoledu, kjer se zdaj pne osemtonski žerjav: Eno samo drevo (med črnim koksom) je

še ostalo (in grabi s krošnjo (črnih rok) v nebo. (Ne bo se odkopalo). Med črnim koksom (bo umrlo) kot stari drevede.«

»Upor prot modernizaciji industrije, proti naselju novih blokov? Ne. Pač pa proti človeški, duhovni praznini, ki nastaja, ker je napredek le enostranski, tehniški. Ni uravnotežen v kulturi našega vsakdanjega življenja, v ljudskih odnosih. Klinarjeve pesmi so spomenik temu nesporazmerju, spomenik dobronemu delu današnjih Jesenic...«

Ta občutja in misel na pozabljene Pesmi za pozabljene so v meni vnovič oživila že ob branju Motta Borovih Odloženih.

V šestdesetih letih in celo že nekaj let prej so bila taka tudi občutja mnogih ljudi od spodaj, ki smo z velikimi upanji sprejeli Titovo kritiko napak v naši družbi v splitskem govoru in še bolj v kasnejšem Titovem pismu pred dobrim desetletjem. Iz istih vzgibov kakor ta kritika - seveda neodvisno od nje - je nastajala tudi moja lirika.

Dogajanja v »areni življenja« so se usedala v duše literarnih ustvarjalcev, vsaj tistih, ki arene življenja niso zapustili, se izrazila najprej v liriki, tej večni spremljevalki in registratorki trenutka, pa tudi v prozi, ki pa se je le nerada spoprijemala s sodobnostjo. A če se je, nikoli tako kritično, da bi pokazala zrcalo tudi tistim sebičnim in koristolovskim plastem naše družbe, ki ogrožajo delovnega človeka - samoupravljalca in proti katerim je bil delovni človek prav v času pred Titovim pismom kakor brez moči. Pisatelji se niso radi spoprijemali s to tematiko. To je storil šele Matej Bor s svojimi Odloženimi.

Matej Bor, prvi in največji pesnik naše revolucije, je pred štirimi desetletji s svojo zbirko Previharimo viharje postal ne samo eden velikih in večnih stebrov slovenske poezije, marveč tudi antena naših duš, saj še noben slovenski pesnik ni segel tako globoko v srca slovenskih ljudi kakor on.

In antena naših duš, tako sem si rekel ob prebiranju njegovih Odloženih, je ostal še danes, ko nam je kakor v zrcalu pokazal tisti nečedni del našega povojnega »odloženega« in še neodloženega življenja, pokazal prav tisto, kar nas boli in zaradi česar je lahko zaskrbljen sleherni delovni človek. Pri prebiranju Borovih Odloženih bo lahko postal pozoren na podobne pojave v svojem okolju in se spopadel z njimi. Nosilci

(se nadaljuje)

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Na 14. seji izvršnega sveta skupščine občine Radovljica, ki je bila 3. avgusta, so obravnavali poročilo o kršitvah držbenega dogovora o delitvi osebnega dohodka v občini. Osrednja pozornost je bila namenjena stališčem s posvetovanja predstavnikov občinskih izvršnih svetov konec junija na republiškem izvršnem svetu, ki ga je sklical predsednik Janez Zemljarič. O teh stališčih je poročal član občinskega izvršnega sveta in predsednik komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo. Gre za izvajanje najnovejših stabilizacijskih in varčevalnih ukrepov, zmanjšanje skupne in splošne porabe ter za prizadevanje za večje doseganje na področju izvoza.

Po sklepu vseh treh zborov skupščine občine Radovljica so za letošnji občinski praznik prejeli občinska priznanja s plaketo: Bogdan Ambrožič iz Ljubnega, Jože Ažman iz Glasbene sole Radovljica, Janko Rozman iz Bitenj v Bohinju, Janja in Janko Slivnik, kmetovalca iz Zg. Gorij in Slavko Staroverški iz Radovljice. Priznanja občine Radovljica so prejeli Gasilsko društvo Ribno, osnovna šola F. S. Finžgar Lesce in komorni moški zbor A. T. Linhart Radovljica.

Na prvi seji novoimenovane komisije za organiziranost in razvoj pri komiteju OK ZKS Radovljica 11. avgusta so spregovorili o delovanju in pristojnosti komisije ter oblikovali program dela do konca leta 1982. V nadaljevanju seje so presojali organiziranost v nekaterih osnovnih organizacijah ZK in drugih organih ZK na vseh ravneh v občini.

Petega avgusta je odšla na zvezno mladinsko delovno akcijo mladinska delovna brigada Stane Žagar iz radovljiške občine. Radovljiškim brigadirjem sta se tudi letos pridružila dva brigadirja iz pobratene občine Svilašnjac. Kljub temu pa brigada še ni popolna, ker manjka še nekaj brigadirjev, ki so bili sicer prijavljeni. Na akciji SISAK '82 bodo opravljali zemeljska dela na utrjevanju nasipa ob Savi in čiščenje terena. Brigada se bo vrnila z akcije 31. avgusta.

Poprečni neto osebni dohodki v prvih štirih mesecih letos so v negospodarskih radovljiških občinah znašali 13.963 din, kar je za 27% več kot v enakem obdobju lani, ko je bilo poprečje neto osebnih dohodkov 9.932 din. V negospodarskih delovnih organizacijah in skupnostih je bilo zaposleno v tem času 1.191 delavcev.

Čeprav vpis otrok za otroško varstvo na območju radovljiške občine za šolsko leto 1982/83 še ni zaključen, je že razvidno, da se število otrok v vrtcih letos ne bo bistveno razlikovalo od lanskega leta, ko jih je bilo 1060. Zaenkrat imajo prijavljenih na novo 354 otrok, ki so jih lahko vse tudi sprejeli. Le v Radovljici niso mogli sprejeti šest otrok. Letos je izredno veliko povpraševanje staršev za varstvo otrok do dveh let starosti. Tega varstva pa razen na Bledu še ne morejo povsem zagotoviti, upajo pa, da bodo z novimi oblikami in varstvenih družinah uspeli že letos sprejeti nekaj več otrok kot lani.

Gasilsko društvo Begunje, ki sodi med najuspešnejša slovenska in jugoslovanska gasilska društva, slavi v teh dneh stoletnico obstoja. Jubilejne prireditve so se pričele 11. avgusta, ko

je bil v Krpinu kulturni večer, 12. avgusta je bila velika gasilska vaja in otvoritev razstave gasilske opreme in dokumentarnega gradiva, 13. avgusta je nastopil v Begunjah ansambel Slak. Slavnostna seja društva, ki so se je udeležili številni gostje, je bila 14. avgusta v dvorani izobraževalnega centra republiškega sekretariata za ljudsko obrambo v Poljčah. Sklepna slovesnost je bila v nedeljo, 15. avgusta, ko je bilo v Begunjah slavnostno zborovanje in mimohod, ki so se ga udeležile tudi gasilske enote iz drugih občin in iz tujine. Na zborovanju so izročili namenu nov kombinirani gasilski avto.

Delovna skupina, ki so jo junija ustanovili iz predstavnikov vseh občinskih družbenopolitičnih organizacij in izvršnega sveta skupščine občine Radovljica, bo do konca avgusta obiskala po programu dela vse OZD v občini, ki ob polletnem obračunu izkazuje poslovne izgube in OZD, ki so kršitelji družbenega dogovora o usmeritvi dohodka za osebne dohodke. Ugotovitve delovne skupine bo v začetku septembra obravnaval izvršni svet in komite OK ZK Radovljica.

Po sklepnih podatkih statistične službe komiteja za družbeno planiranje in gospodarstvo pri skupščini občine Radovljica je od 1. januarja do 31. maja obiskalo turistične kraje radovljiške občine 93.207 gostov, kar je 18,4% več kot lani. Razmerje med domačimi in tujimi gosti je v precejšnji meri domačim, ki jih je bilo v tem času 76,5%, tujih pa 23,5%. Število nočitev domačih gostov je bilo letos v petih mesecih v primerjavi z enakim obdobjem lani višje za 1,7 nočitev, tujih gostov pa za 1,1%. Poprečna doba bivanja domačega gosta je znašala 3,9, tujega pa 3,4 dni.

Med pomembnimi izvajalci varstva kulturne dediščine je tudi arhivska služba, ki jo za radovljiško občino izvaja enota za Gorenjsko zgodovinskega arhiva Ljubljana. V prvem polletju 1982 so po programu arhivski delavci urejali fond Okrajnega ljudskega odbora Jesenice-Radovljica in serijo o vojni škodi. Uredili in opremili so tudi nepopolne zapisknike Kranjskega deželnega zbora (1861-1906). Prevzeli in zbrali so 47 skatel gradiva občinskega sindikalnega sveta Radovljica od leta 1947 do 1975 ter 6 skatel gradiva občinskega odbora ZZB NOV Radovljica od leta 1952 do 1977.

Konec meseca julija so delavci Cestnega podjetja iz Kranja zaključili dela na asfaltiranju in ureditvi nove, poldrugi kilometer dolge ceste na zgornjem ravnem delu Koble. Nova cesta je velika pridobitev za smučarski center pa tudi za vaščane Raven. Sredstva za cesto so prispevali Smučarski center Kobra oz. konzorcij tega centra in svet krajevne skupnosti Bohinjska Bistrica.

Planinsko društvo Bled je julija ponovno odprlo svojo kočo z okrepevalnico na vrhu Straže, priljubljene izletniške točke blejskih turistov. Koča je odprta vsak dan od 9. do 19. ure in je privlačja številne sprehajalce, saj je oddaljena od središča Bleda komaj pol ure hoda. Turistično društvo Bled razmišlja

o ponovnem in zboljšanem obratovanju sedežnice na Stražo, kar bo gotovo popestrilo turistično ponudbo Bleda poleti in pozimi.

Od 16. avgusta do 2. septembra ekipe izurjenih miličnikov in podvodnih raziskovalcev raziskujejo in čistijo posamezne predele Blejskega jezera. Akcija je organizirana v okviru dogovora med Raziskovalno skupnostjo Radovljica, Narodnim muzejem v Ljubljani, Gorenjskim muzejem, Zavodom za spomeniško varstvo Kranj in Zavodom SRS za varstvo naravne in kulturne dediščine.

Spominski muzej talcev v Begunjah je v prvih šestih mesecih 1982 obiskalo 23.096 domačih in tujih gostov, kar je za dober odstotek več kot lansko prvo polletje, ko je bilo 22.859 obiskovalcev. V muzeju so letos po oblikovni zasnovi akademskega slikarja Alojza Zormana izdelali novo muzejsko značko, popravili so ozvočenje ter kupili več novih stekel za zaščito izvirnih plakatov z razgledi okupatorja o streljanih talcih.

Manj zadovoljni kot z obiskom v drugih muzejih radovljiške občine so v prvem polletju 1982 z obiskom v muzeju Tomaža Godca v Bohinjski Bistrici. V šestih mesecih letos so namreč našli le 966 obiskovalcev, lani pa jih je bilo v tem času 1.114. Skoraj 14% manjši letošnji obisk gre bržčas pripisati premajni obveščenosti šolskih organov o možnostih poučnih izletov v Bohinju, pa tudi nezadostnemu informiranju turističnih poslovalnic o tem muzeju NOB in usnjarski obrti v Bohinjski Bistrici.

Ob svoji tridesetletnici, za kar je dobil priznanje s plaketo občine Radovljica, je komorni moški zbor A. T. Linhart iz Radovljice v petek, 6. julija, zvečer priredil v avli radovljiške graščine jubilejni koncert ljudskih in borbenih pesmi. Ob tej priložnosti so dolgoletnim članom zbora podelili Gallusove značke.

Pod pokroviteljstvom domicilnega odbora Prešernove brigade in tovarne glasbil Melodija Mengeš bo v organizaciji TD Pokljuka na Gorenjsko, 29. avgusta, tradicionalno tekmovanje harmonikarjev pri gostišču Pri tabornem ognju. Nastopili bodo harmonikarji amaterji iz vse Slovenije s po eno partizansko in narodno skladbo. Najboljši bodo prejeli plakete in lepe nagrade.

Matična knjižnica A. T. Linhart Radovljica s 13 izposojevališči ima 796 kvadratnih metrov prostorske površine in po sprejetih standardnih razmerjih v knjižničarstvu dosega 87% potrebnih površin glede na obseg dela in zalog in število bralcev. Po razvitosti spada radovljiška knjižnica v tretjo skupino, kar jo uvršča v prvo polovico knjižnic v slovenskih občinah.

Po pričakovanju so tudi na državnem padalskem prvenstvu na Rijeku, ki je bilo predzadnji teden v juliju, premočno osvojili vsa prva posamična in skupinska mesta v vseh disciplinah padalca Alpskega letalskega centra Lesce. S takšnimi dosežki se leški padalci uvrščajo med najboljše športnike v občini in na Gorenjskem.

V okviru kmečke ohceti na Bledu so se prireditve začele že 5. avgusta, ko so v festivalni dvorani svečano odprli zanimivo razstavo starih kmečkih in narodopisnih predmetov. Zbiranje teh predmetov sta organizirala organizacijski komite za pripravo kmečke ohceti pri TD Bled in časopisno podjetje Glas iz Kranja.

DOPISUJTE V ŽELEZARJA

PREDSTAVLJAMO VAM VZORNEGA OVČEREJCA IZ SREDNJE VASI

Med »šampioni poljoprivrede '81«, ki so se 10. junija letos zbrali v Bosanskem Samcu, je bil tudi Peter Robič iz Srednje vasi nad GOZD Martuljkom. Zadružna zveza Jugoslavije mu je namreč podelila: »Diplomo in znak priznanja za rezultate v ovčarstvu in delo v pašni skupnosti Srednji vrh.«

Ta diploma oziroma priznanje je še toliko več vredno, ker ga je Peter Robič, po domače Vavčar, zaslužil v izjemno težkih pogojih. To se je zlasti videlo v Bosanskem Samcu, kjer so diplome za rekorde prejeli v glavnem pridelovalci iz zelo rodovitnih področij domovine, kjer naravne danosti omogočajo da brez večjih naporov, vsaj fizičnih, združeni kmetje dosegajo prek 80 dt pšenice, 140 dt koruznega zrnja ali 800 dt sladkorne pese. Globoka zemlja, bogata z najnужnejšimi hranili, obilo sonca in možnost namakanja v sušnem obdobju je prav v krajih okoli Bosanskega Samca v tem času omogočala vsem poljščinam tako bujno rast in izgled za visoko rodnost, da bi človek nehotе vzklíknil z Otonom Župančičem: »Sveta si, zemlja, in blagor mu, komur plodiš.« (Duma).

Kakšni so pogoji, kjer živi in se ubada s kmetijstvom Peter Robič?

Njegova kmetija leži na samem na nadmorski višini okoli 1000 m na dokaj strmih pobočju Karavank. Ima deset hektarov svojih travnikov in sedem hektarov pašnikov tik nad gospodarskim poslopjem. Ker je zima dolga in zahteva veliko krme za prehrano živine, je poleg svojih obdelovalnih zemljišč vzel še štiri hektare travnikov v najem. V pogojih, kjer se le manjši del krme pospravi s pomočjo mehanizacije, zahteva priprava krme v vseh poletnih mesecih garaško delo od zore do noči.

Srednji vrh je center ovčarstva v Gornjesavski dolini že vse čase, kar pomni ljudje. Podobno kot drugi kmetje te vasi, ki je še danes najbolj kmečka v celotni jeseniški občini, je tudi Robič vztrajal pri ovčereji tudi v času, ko ovca ni bila prav nič popularna, ko so nekateri celo menili, da jo je treba iztriniti z nekdanjih pašnikov, češ da uničuje mlado gozdno podrast in ko je bilo rejsko, ter pospeševalno delo na

ovčereji popolnoma opuščeno. Kakor mnogi drugi se je tudi on bolj kot na javno mnenje in muhaste gospodarske tendence zanesel na zdravo kmečko modrost, ki ga je prepričala, da strma pobočja in obsežne planine nad Srednjim vrhom lahko koristno izrabijo le ovce. Za to vrst živinoreje ima Srednji vrh dolgo tradicijo, saj so ovce njemu in njegovim davnim prednikom dajale volno in meso.

Peter Robič pa je v ovčereji napravil več kot samo to, da je ohranjal zapuščino svojih prednikov in nadaljeval živinorejsko tradicijo. Svoj trop je nenehno povečeval in stalno skrbel za izboljšanje kakovosti tropa. Tudi v času, ko se nihče ni »brigal« za to pomembno vrst živinoreje, ko se je število ovc v Sloveniji zmanjševalo in je kakovost plemenskih živali zaradi opuščanja rejskih ukrepov padala, je Peter Robič na lastne stroške nabavljal kakovostne plemenske ovce za osveževanje krvi, ves čas je odbiral najboljše plemenske živali za razmnoževanje, skrbel za zatiranje zajedalcev, ki so prenekaletni tropi pritihi, ki niso ukrepali, močno prizadeli. Vse bolj je spoznaval, da je zaradi oddaljenosti od tržišča za mleko in dolge zime, ko se govedo krmi v hlevu, pravilna usmeritev v ovčerejo.

Tako ima danes nad 120 plemenitih ovc jezersko-solčavske pasme, ki že nekaj let predstavljajo dragoceno izhodišče material za širjenje in povečevanje oziroma obnavljanje ovčereje na drugih področjih Slovenije. Letno proda 10 do 15 plemenskih ovnov jezersko-solčavske pasme, ki uspešno oplemenjujejo ovčje trope po vsej Sloveniji. Ker se s svojimi ovcami redno predstavlja tudi na gorenjskem kmetijskem sejmu, ga pozna večina ljubiteljev oziroma rejcev ovc. Vsako leto proda TOZD Kooperacija Radovljica največ plemenskih živali, ki jih

ta posreduje drugim zadrugam. Tudi za leto 1982 ima s svojo zadružno organizacijo sklenjeno pogodbo za 50 ovc. Je eden redkih ovčerejcev, ki o svojem tropu vodi evidenco, da lažje skrbi za čim boljše plodnost in izjava rejske ukrepe. Bil je eden tistih, ki je za izboljšanje plodnosti sprejel v trop tudi ovna romanovske pasme. V skladu z rejskim programom, ki je predviden za prihodnost, poskuša tudi križanje jezersko-solčavske pasme z mesno texel pasmo. Njegovo rejsko delo je zato zelo dragoceno za celoten napredek ovčereje v Sloveniji. Kot napreden rejec, ki vedno pozorno prisluhne nasvetom pospeševalne službe, je postal član republiške komisije za ovčerejo v Sloveniji. Za svoje rejsko delo je prejel že priznanje na gorenjskem kmetijskem sejmu, priznanje in nagrado za največ oddane volne tekstilne tovarne Sukno Zapuže. Prepričani smo, da je tudi letošnja zvezna diploma in znak priznanja za rezultate v ovčereji prišla v prave roke.

S svojo usmeritvijo in rejskim delom je eden najuspešnejših izvajalcev smernic razvoja kmetijstva, kakor ga je začrtala strokovna komisija za krajevno skupnost Kranjska gora, kamor spada tudi Srednji vrh. Poleg številnega tropa ovc je še vedno zadržal deset glav govedi, za potrebe SLO pa redi tri konje haflingerje. V težkih pridelovalnih pogojih je prav gotovo njegov napor za več hrane in gospodarsko stabilizacijo nadporečen.

Pa še na enega prispevka, ki ga daje kmetijstvu, ne smemo pozabiti. S svojim zgledom in dejavno ljubeznijo do zemlje in živine je vzgojil pridne kmečke fante, ki bodo imeli voljo in pogum, da se bo tudi naslednji rod spopadel s težkimi razmerami kmetovanja, kjer samo jeklene mišice in znojno čelo pogujejo obstanek.

Prav bi bilo, da bi se najširša družba zamislila ob predstavljanju takega pridelovalca hrane in da bi najodgovornejši dejavniki družbenega in gospodarskega razvoja poleg čestitke razmišljali zlasti o tem,

kako kmetom v takih življenjskih pogojih, v kakršnih dela Peter Robič, nuditi ustrezno pomoč, pa čeprav je v svoji skromnosti izjavil, da ne dela zato, da bi bil v časopisu,

ali da bi hodil po priznanja, ampak mu je to samoupravna in domovinska dolžnost.

Prispevek pripravil: Pavel Razinger, dipl. inž. agr.

ZA ULTRAZVOČNO RENTGENSKO APARATURO DO DAROVALI

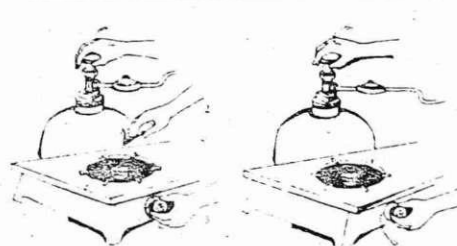
V mesecu juliju sta za nakup ULTRAZVOČNE RENTGEN-SKE APARATURE v jeseniški bolnici darovala:

— Janko S. Stushek 279,00 din, odstopljen avtorski honorar za objavljen članek v Železarju in

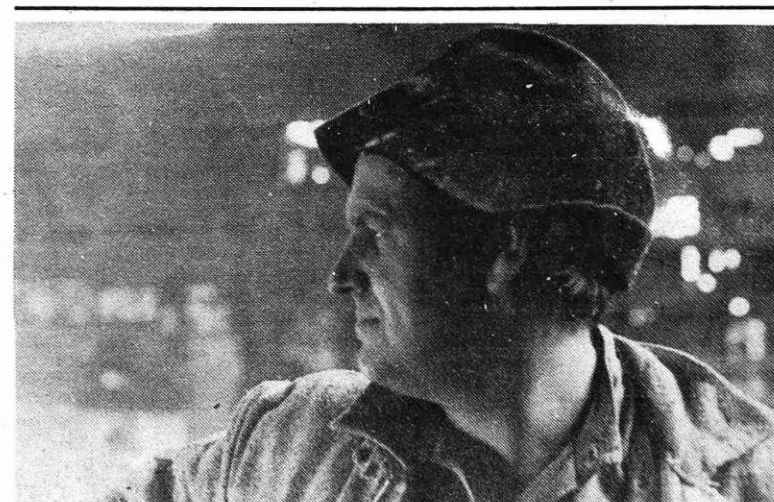
— Jožica Smolej iz Planine pod Golico 34 — 1.000,00 din kot lasten prispevek.

Delavci Splošne bolnice Jesenice in uredništvo Železarja se zahvaljujejo za prispevka.

Pridružite se tudi vi in prispevek namesto vencev in cvetja na grob pokojnim ali namesto drugih volil, čestitk in podobno, nakažite na žiro račun: SPLOŠNA BOLNICA JESENICE, štev.: 51530-603-31205, z navedbo: »namesto venca za tega in tega, darila in podobno.

Pri prižiganju plinskega gorilnika ravnamo takole: 1. odpremo ventil pri jeklenki, 2. pred ustjem gorilnika prižgemo vžigalico in šele nato odpremo ventil gorilnika (slika levo). Pri ugašanju plinskega gorilnika pa najprej zapremo ventil na jeklenki in šele potem zapremo ventil na gorilniku.

Naš plavčar (Foto B. Čušin ml.)

OGREVANJE IZ VROČEVODA V SEZONI 1982/83

Ogrevanje stanovanj in poslovnih prostorov iz vročevoda dobiva iz leta v leto večji pomen, ne samo zaradi tega, ker je vsako leto vključeno večje število stanovanj na ta vir ogrevanja, temveč tudi zaradi tega, ker je v sedanjem in verjetno tudi bodočem času daljinsko ogrevanje iz enega centra cenejša oblika ogrevanja. Istočasno pa zmanjšuje onesnaženost ozračja in okolico stanovanjskih objektov ter ima še celo vrsto prednosti: od nabave goriv, celotnega sistema ogrevanja, odstranjevanja ogorkov in raznih del, vezanih s klasičnim ogrevanjem ali ogrevanjem iz kotlovnice posameznega objekta.

Ko razmišljamo o prednostih, je potrebno povedati, da tudi ta način ogrevanja ni brez problemov. Nekaj teh so stanovalci tudi občutili pri krajših izpadih tople vode. V železnici Jesenice pridobivajo toplo vodo v dveh vrstah naprav: ena je »TTP«, ki ogreva vodo preko vodne pare, druga pa je vročevodni kotel, pri katerem direktno pridobijo vročo vodo. Gorivo za vročevodni kotel je mazut. Na drugih napravah je lahko tudi trdo gorivo ali plavžni plin. Vendar si brez vročevodnega kotla ne moremo zamisliti ogrevanja mesta Jesenice, ker so ostale kapacitete premajhne in lahko ogrevajo stanovanja ter poslovne prostore brez vročevodnega kotla samo, kadar se zunanja temperatura ne zniža pod minus tri stopinje Celzija.

Težave glede redne preskrbe z gorivi so znane, še zlasti pa predstavlja problem oskrbovanja s tekočimi gorivi. V bližajoči ogrevalni sezoni bomo verjetno imeli več težav z redno preskrbo z gorivi, kot pa z ogrevalnimi napravami, ne glede na to, ali gre za njihove proizvodne kapacitete ali pa za okvare teh naprav. Predstavniki TOZD Energetika v železnici Jesenice pravijo, da bodo pri vročevodnem kotlu do začetka kurilne sezone obnovili vse tiste dele, ki so bili v pretekli kurilni sezoni nekajkrat v okvari.

Na vročevodno ogrevanje je sedaj priključenih 2059 stanovanj, v skupni izmeri 107.888 kv. metrov stanovanjske površine. V teh stanovanjih živi 5991 občanov Jesenic. Poleg stanovanj se iz vročevoda ogreva še 49.060 kv. metrov poslovnih prostorov, trgovin in dvoran. Če te prostore (računsko) spremenimo v stanovanja, je to 981 stanovanj s povprečno 50 kv. metrov stanovanjske površine. Te številke kažejo, da moramo vročevod na Jesenicah vključevati v obsežne komunalne naprave, ki bistveno vplivajo na družbeni standard dobrega dela prebivalcev mesta Jesenic, Javornika in Koroške Bele. Z načrtovanjem razvojem vročevodnega omrežja bo v naslednjih letih vročevod še pomembnejša oblika ogrevanja mesta Jesenice, Javornika, Koroške Bele in Hrušice, seveda le pod pogojem, da bodo zagotovljena potrebna investicijska sredstva za širitev vročevodnega omrežja in večanja proizvodnih kapacitet v železnici Jesenice.

Kaj pa stroški in cene ogrevanja? Skupnost za cene pri Skupščini občine Jesenice je že obvestila občane prek radia Triglav Jesenice, da je na seji 21. julija letos sprejela sklep o povišanju akontacij za ogrevanje iz vročevoda za 35%.

Predlagatelj, železnica Jesenice – TOZD Energetika in Biro za urbanizem in stanovanjsko poslovanje Jesenice, sta predlagala povišanje akontacij za ogrevanje v višini 53% na do sedaj veljavne akontacije. Predlagala sta povišanje do višine stroškov pridobivanja in distribucije vroče vode. Iz predloga sledi, da je planirana poraba toplotne energije za sezono 1982/83 skupno 35.000 MWh za ogrevanje in 4.000 MWh za sanitarno toplo vodo (STV).

Strošek pridobivanja toplotne energije je 1.227,60 din/MWh, strošek dobave pa 12.351.034,00 din v vsej ogrevalni sezoni. Ta predlog je vseboval povečanje cen mazuta 10. oktobra 1981 za 17%, 19. febr. 1982 za 15% in 16. julija 1982 za 10%. Pri dobavi se je od dosedanjih stroškov bistveno povečala amortizacija na osnovna sredstva po novih amortizacijskih vrednostih in novih stopnjah amortizacije.

Na usklajevalnem sestanku, na katerem so poleg predlagateljev sodelovali tudi predstavniki skupščine občine in njenega izvršnega sveta, skupnosti za cene, samoupravne stanovanjske skupnosti in samoupravne komunalne skupnosti, je bil predlog obeh organizacij bistveno korigiran. Skupnost za cene je nato sklenila povišati akontacije, kot že rečeno, za 35%.

Takšen sklep pomeni, da je strošek proizvodnje določen na 1.142 din/MWh, strošek dobave pa 88.373,40 din. Iz tega sledi, da so stroški ogrevanja v kurilni sezoni glede na planirano porabo 39 milijonov 930.500,00 din, stroški dobave pa 8.837.340,00 din.

Če te skupne stroške delimo z 12-mesečnimi obroki in 161.210 kv. metrov (poslovni prostori so spremenjeni v kv. metre stanovanjskih pro-

storov), dobimo akontacijo 25,23 din za kv. meter ali za 35% večjo od dosedanje akontacije (18,69 din za kv. meter).

Takšna akontacija torej ne pokriva dejanskih stroškov ogrevanja. Resnici na ljubo je treba povedati, da del stroškov ogrevanja iz vročevoda pokriva oboje organizaciji združenega dela, železnica Jesenice in BUSP Jesenice. Kljub dokaj visokemu povečanju akontacij za ogrevanje ne moremo trditi, da v kurilni sezoni, ki je pred nami, ne bo povišanja povečanja. Razlog je ta, da morajo dejanske stroške ogrevanja nositi uporabniki.

Za primerjavo navajamo stroške ogrevanja, ki jih plačujejo stano-

valci v stanovanjskih objektih s skupnimi kotlovniciami za tekoča goriva. Stroški pri vseh kotlovnicih niso enaki, saj na te vpliva več elementov, in se več ali manj odražajo njihov vpliv tudi v ceni. Realno je primerjati povprečne stroške vseh kotlovnice, ki znašajo 37,00 din za kv. meter. Nastane torej velika razlika pri ogrevanju iz vročevoda in ogrevanja iz kotlovnice v posameznem stanovanjskem objektu. Seveda je neprimerljivo ogrevanje na trda goriva. Tudi cene ogrevanja iz daljinskega ogrevanja v drugih krajih ne moremo primerjati s cenami iz vročevoda na Jesenicah.

Ljubljana ima ogrevanje iz Toplane Ljubljana, Titovo Velenje ogrevajo z vročo vodo iz TE Šostanj itd.

Ti ogrevalni sistemi med seboj niso primerljivi, saj ima vsak izmed njih svoje posebnosti, ki bistveno vplivajo tudi na ceno toplotne energije, katero uporabljamo za ogrevanje.

BUSP Jesenice

SPOMENIK ŽRTVAMA FAŠIZMA NA SVINŠKI PLANINI

Celovec, 9. avgust (Sindok) – Pri Karluttovi domačiji na Svinški planini je v nedeljo Zveza koroških partizanov odkrila spomenik žrtvama nacifašizma, ki so ju nacisti poleti 1944 umorili in sežgali v gospodarskem poslopiju. Ešesovci so pobili najemnika kmetije in njegovo nosečo ženo, dveletnega otroka pa odpeljali v neznanje. Njihov »zločin« je bil, da so s hrano podpirali partizane na Svinški planini.

Predsednik Zveze koroških partizanov Janez Wutte-Luc, ki je sam bil borec na Svinški planini, je v svojem govoru poudaril pomen tega, da je slovensko odporniško gibanje proti nacističnemu režimu seglo tudi na severno stran Drave. Prebivalstvo je partizane večinoma prijazno sprejelo in jih podpiralo, predvsem pa je nacistične oblasti bolelo, da je podpora na najsevernejšem predelu dvojezičnega ozemlja na Koroškem prišla od pripadnikov obeh narodov v deželi. Proti razmahu partizanskega gibanja na Svinški planini so nacisti nastopili s tako gnusnimi zločini, kot se je zgodil pri Karluttovi domačiji in ki šteje med najhujše na severni strani Drave. Wutte je opisal zločin, katerega nemočna priča je bil, in posvaril pred neonacisti, ki tudi v Avstriji zopet dvigajo glavo.

Kot drugi govornik je dješki občinski odbornik Filip Warasch dejal, da bi morala postaviti spomenik žrtvam tretjega rajha občina Djekše že takoj po vojni, in se zahvalil Zvezi koroških partizanov, da je to zamudo nadoknadila. Rekel je, da je odkritje spomenika na Svinški planini pomembno, ker je to dokaz, da

je prišlo do odpora proti nacizmu na celotnem dvojezičnem ozemlju in ker sta bili pobiti žrtvi pripadnika obeh narodov v deželi.

»Odpor proti nacizmu, trpljenje, izsiljevanje in obojezni boj v okviru narodnoosvobodilne vojske – to je skupna zgodovina koroških Slovencev, zgodovina Zveze slovenskih organizacij in Narodnega sveta koroških Slovencev, kot je sedmi člen avstrijske državne pogodbe sad zmag nad nacizmom in naših skupnih prizadevanj«, je dejal Warasch in poudaril, da bodo koroški Slovenci uspešni le tedaj, če bodo kljub vsem razlikam spoznali, da morajo ostati enotni.

Med številnimi častnimi gosti, ki so se udeležili odkritja spomenika, je bil tudi današnji lastnik zemljišča dr. Thurn in Taxis, predsednika obeh osrednjih slovenskih organizacij dipl. inž. Wieser in dr. Grlic, dr. Franci Zwitter, član mednarodne zveze borčevskih organizacij Bogo Gorjan, predstavnik jugoslovanske generalnega konzulata v Celovcu, borčevskih organizacij z obeh strani meje in nekdanji borci s Svinške planine.

VEZISTI JESENIŠKO-BOHINJSKEGA ODREDA NA POHODU

Od 20 članov voda za zvezo Jeseniško-bohinjskega odreda se je pohoda ob obležitih in srečanja na Vogarju v nedeljo, 15. avgusta, udeležilo deset borcev te partizanske enote.

Najprej so se ustavili pri Sv. Janezu ob Bohinjskem jezeru v spomin na 4. april 1945, ko so borci tega odreda poglani v panichen beg okupatorja, ki je na ta dan hotel zavzeti Zgornjo Bohinjsko dolino in jo požgati. Drugi postanek so naredili na lepi razgledni točki, kjer stoji spominsko obeležje planincem železničarjem, ki so dali v NOB svoje življenje za svobodo. Postavilo ga je Planinsko društvo Železničar Ljubljana leta 1962. Počili in okrepčali so se pri planinski koči na Vogarju, nato pa so odšli do kraja, kjer stoji mala zidana hiša, na kateri je spominska plošča. Na njej piše »Leta 1944 je bil tu sedež voda za zvezo Jeseniško-bohinjskega odreda, vzdrževal je zvezo s partizanskimi enotami Gorenjske, Primorske in glavnim štabom NOV in POS. Obeležje je postavil področni odbor vezistov NOV Gorenjske leta 1976.«

Koča stoji na prijetnem sedlu, kjer se pot prevesi na štiri strani. Kmetje tu kosijo travo, številni pa so si tod okoli postavili počitniške hišice. Mimo gre precej planincev, ki se podajo k Sedmerim jezerom in na vrh Triglava. Delavci gozdnega gospodarstva gradijo novo gozdno cesto, ki se bo smelo dvigala v to višino in pripeljala semkaj še več obiskovalcev.

Nazaj je bila pot lažja in krajša, saj je na Vogar kar precej strmo. Po kratkem postaneku pri koči so se podali v dolino in ustavili ob spominskem obeležju, ki je na steni grada v Stari Fužini. Na njem piše »Sedež štaba Jeseniško-bohinjskega

odreda v letu 1945. Odred je osvobodil Zgornjo Bohinjsko dolino v februarju leta 1945.«

Udeleženci pohoda in prijetnega enodnevnega izleta, na katerem so obujali spomine na partizanska leta, so se nato z avtobusom, vlakom ali lastnim vozilom vrnili na Jesenice, Ljubljano in v druge kraje Slovenije, kjer pač sedaj živijo.

B. B.

Del udeležencev pohoda vezistov (Foto B. Blenkuš)

TRIDESET LET ROŽCE

V jeseniški občini je osrednja trgovska delovna organizacija Golica, ki združuje poleg delovne skupnosti skupnih služb temeljne organizacije: Rožca, Delikatosa in Zarja. Prav Rožca in Delikatosa sta bili prvi trgovski podjetji, ki sta se po vojni izoblikovali iz bivšega mestnega podjetja. Rožca – sedaj je štiri leta temeljna organizacija, prej pa je bila samostojno trgovsko podjetje – slavi letos 30-letnico delovanja.

Uspešnega, lahko zapišemo, saj so na prehojeno pot lahko ponosni. Z velikim trudom, tudi odrekanjem, vestnim izpolnjevanjem dogovorjenega so uspeli zgraditi vrsto trgovin predvsem v primestnih krajevnih skupnostih: v Zirovnici, na Blejski Dobravi, v Martuljku, Planini pod Golico, na Hrušici. Seveda je to zahtevalo tudi prilagoditev izbora v trgovinah, 60 odstotkov je namenjenih živilskim proizvodom, ostalo so potrebščine za gospodinjstva.

V kakšno specializacijo niso šli, stalno pa si prizadevajo, da bi bile njihove trgovine čimbolj založene. Tako pazijo na rok plačila računov in pri plačevanju so med najbolj vestnimi v Sloveniji. V preteklih letih, tja do leta 1975, jim je uspelo na dve, tri leta zgraditi eno trgovino, toda ta skrbnost je šla večkrat tudi na račun osebnih dohodkov zaposlenih. Sedaj v Rožci združuje delo 134 delavcev, med njimi je 130 žensk. Imajo tudi 12 učencev – študentov. Radi se pohvalijo, da je odsotnost z dela majhna in da so praktično ves kader vzgajali sami s štipendijami oziroma izobraževanjem ob delu. In morda je v tem tudi skrivnost za tako privrženost kolektivu.

Tudi samoupravno delo dobro poteka. Poleg 19-članskega delavskega sveta v okviru temeljne organizacije delujeta še odbor za delovna razmerja in odbor za ekonomiko, v okviru delovne organizacije Golica pa imajo skupne komisije: disciplinsko, stanovanjsko in odbor za ekonomiko, kjer se dogovarjajo o zadevah, ki so pomembne za celotno delovno organizacijo.

Razprave o vseh pomembnejših zadevah, bodisi pred zasedanjem skupščin, pred zbori in podobno, potekajo v sedmih samoupravnih delovnih skupinah, tako da se delavci res lahko seznajajo s problemi in ne zadnje tudi aktivno sodelujejo v razpravi. V tem novem mandatnem obdobju so k delu delegacij pritegnili tudi strokovne delavce, ki tako pomagajo delegatom.

Kot novost velja omeniti, da v okviru Golice deluje tudi delegacija za vse samoupravne interesne skupnosti materialne proizvodnje. Vse zore imajo izven delovnega časa, običajno ob pol osmih zvečer in da razen morda nekaterih sej delegacij nesklepnosti sploh ne poznajo.

Letošnje prvo polletje so zaključili uspešno, prihodek je bil za 0,4% večji, kot so načrtovali in za 33 odstotkov večji kot v prvem polletju lani. Kljub zelo nizkemu osebnemu dohodku – z 10.091 din na zaposlenega v prvem polletju krepko zaostajajo za poprečjem v občini, pa so vseeno med kršitelji dogovora, saj so

izplačali za 330.000 din več osebnih dohodkov, kot bi smeli. Toda ob tem moramo povedati, da so za poslovni sklad namenili 3,75 milijona din, za sklad skupne porabe pa 850.000 din, kar je vsekakor izredno spodbudno. Iz sklada skupne porabe namenijo znatna sredstva tudi za letovanje delavcev in imajo dovolj počitniških zmogljivosti za vse delavce.

Seveda pa jim tudi načrtov ne zmanjka. Morda se v tem trenutku še najbolj veselijo na Blejski Dobravi, kjer so 2. avgusta začeli z deli pri dograditvi trgovine oziroma razširitvi trgovine. V tej krajevni skupnosti pride samo 0,58 kv. metra površine na prebivalca, poleg tega pa se s povečanjem števila prebivalcev večajo tudi potrebe. Sedaj ima trgovina na Blejski Dobravi 79 kv. metrov prodajnih površin in 60 kv. metrov skladišč, po dograditvi pa bodo imeli 300 kv. metrov prodajnih in skladiščnih površin. Zgradili bodo tudi okrepčevalnico na 100 kv. metrih, skupni jezik pa so našli tudi s poštarji in v tem objektu bo tudi poštarni urad.

Ob tej gradnji je še posebno pomembno, da so to le sredstva zruženega dela – dve tretjini je lastnih sredstev, ostalo pa so sredstva SOZD ABC Pomurke, katere član je tudi Rožca, pa Loke in sredstva interne banke ABC Pomurke.

Dela naj bi veljala 16 milijonov dinarjev in dogovorili so se za fiksno ceno. Dela izvajajo delavci Gradbinca, temeljne organizacije Industrijske in nizke gradnje Javornik, otvoritev pa naj bi bila v začetku junija prihodnje leto. Načrtujejo tudi za zaposlitev štirih delavcev – dve v trgovini in dve v okrepčevalnici.

V tem srednjeročnem obdobju v Rožci poleg trgovine na Blejski Dobravi načrtujejo še pripravo projektov za trgovino na Hrušici, gradnje pa se bodo lotili, ko bo dovolj sredstev.

Stalno skrbijo tudi za urejenost trgovin, zamenjavo osnovnih sredstev in posodobitev trgovin ter za sodelovanje z dobavitelji izdelkov. Tako dobro sodelujejo s KZK Kranj, tovarno sladkorja v Ormožu, Oljanco v Britofu, pa Zlatorogom Maribor in podobno.

Vedo, da je bila združitev v sestavljeno organizacijo ABC Pomurke koristna in da je to pot za dobro preskrbljenost z izdelki. Kajti danes je trgovina na Jesenicah razdrobljena. Veliko majhnih trgovin sicer zagotavlja konkurenco, v teh zaostrenih razmerah pa je ob težavah pri zagotovitvi izdelkov predvsem problem, saj manjše trgovske organizacije težje nastopajo same kot pa združene.

RK

KANČEK ZA TURIZEM

POČIVALIŠČE OB SAVI

Ko sem se v četrtek popoldne pripeljal s kolesom na urejeno počivališče ob Savi (blizu savskega mostu v Kamnih), sem bil presenečen. Bilo je dovolj turistov, ki so se ustavili, da bi se nagledali lepote naših gora. Počivališče je lepo urejeno, teren so deloma zravnali in zasadili zelene breze, pa tudi odpadkov ne vidiš ležati, saj so namestili vreče za smeti.

To pa še ni vse! V senci zelenih grmov stoji malo gostišče (kamp prikolica), kjer gostje lahko spijejo sokove ali pojedjo vročo hrenovko. Urejene so tudi klopiče in mize, kjer se turisti ob šumenju deroče Save in ob pogledu na Julijce lahko »pripravijo« za nadaljnjo pot. Na

gostišču je tudi turistični zemljevid, na katerem si popotnik ogleda kraje, ki so vredni obiska. Tako zemljevid vabi turiste na ogled Peričnika, Vrat, Kranjske gore in še podobnih zanimivih krajev, ki jih na Gorenjskem ne manjka. Ob mojem obisku je bilo na počivališču kar precej zahodnonemških, nizozemskih in danskih turistov. Tu so počivali in se krepčali, potem pa nadaljujejo pot proti morju. Z veseljem lahko pohvalimo to počivališče ob Savi kot novo pridobitev v Gornjesavski dolini.

Urejeno počivališče, čisti zrak in ustrežljivi in gostoljubni prodajalci bodo pridobivali iz dneva v dan več gostov.

Tomaz Pšenica,
član turističnega podmladka
OS 16. december Mojstrana

DOPISUJTE
V ŽELEZARJA

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Pavle ZIDAR: Solveigina pesem. Cankarjeva založba 1982.

Petdeseta Zidarjeva knjiga kaže nekaj potez, po katerih lahko sklepamo, da se ta nakladar tako priljubljeni pisatelj spet obrača k širokemu občinstvu. Pri tem pa sploh ni povsem opustil svoje moralne zahtevnosti, ne poljudno-filozofskih razlag, ne izvirnega prijema, katerega se je posluževal v zadnjih delih: da se pripoved razvija skozi pogovore o zgodbah in o njihovih globljih pomenih.

Kaj naj bi bilo v pričujočem romanu takega, kar bo po mojem pritegnilo bralce? Predvsem sem v njem začutil nekakšno lahkotnost (ne površnost), s katero se pisatelj dotika stvari sodobnega sveta. Pa nekakšno sproščenost: ko da je pisatelj spet dobil občutek za humor. Pravzaprav tudi njegove zadnje knjige niso bile čisto brez te sestavine, vendar je bil to večinoma črni humor, ki se je izražal, vsaj za moj občutek, v krčevitosti in pretiranosti. Tudi nisem prepričan, da je bil ljudski humor Zidarjevih zgodnjih del enak temu, ki preveča prvo polovico **Solveigine pesmi**.

Zdaj bi lahko šel kar k bistvu stvari: nasploh se mi zdi avtorjev odnos do ljudi (predvsem do tega, kar se spleta med moškim in žensko, med materjo in sinom, pa med žrtvijo in njenim rabljem) manj krčevit, kot je bil doslej. Ni več tako zaznamovan z bolečino in z usodnimi ranami. Če se romanopisec zna poslati, je zame to vsakakor znak neke prave resnosti: resnosti, ki ni zgolj resnoba poza. V **Solveigino** pesem je vpletel šaljivo in hkrati mistično navdahnjeno detektivsko zgodbo (zgodbo o umišljeni kraji v Pleterskem samostanu). Te »kato-liske« kriminalke se ne bi sramoval niti pokojni G. K. Chesterton, ki je bil mojster te zvrsti. Avtor pa ob vsej lahkotnosti tudi tu vztrajno tipa za »zadnjimi stvarmi«, išče odgovore na človekova najbolj usodna vprašanja.

Naj to pomeni, da je avtor končno prebolel vse tiste iz mladosti izvirajoče travme, ki so bile hrana za dolgo vrsto povesti? V katerih se je takorekoč kot skozi ogenj povžival? Nasprotno, tista nakladanja prizadetost je ostala, tudi tu ga žene naprej, ga sili, da zastavlja vprašanja z največjo možno ostrino. In vendar se zdi, da se je nekoliko osamosvojil od svojega otroštva. Mnogogrede se spet vrača v čase, ki jih je opisoval v povesti **Dim** (ki diši po teti Julij). Se vedno zna biti globoko oseben: tudi če si je zastavil

pisateljsko nalogo, da bo premožgal človeško ozadje nekega grozljivega zločina, o katerem je bral v časopisu.

Gre za zločin podoben tistemu v Dreiserjevi **Ameriški tragediji**: Fant v neki dolenski vasi zadavi ljubico, ko od nje zve, da je zanosila. Pisatelj se sprašuje, kako je mogoče, da se je ljubček, ki je bil še pred nekaj leti zrtvin prijatelj v otroških igrah, sprevrgel v morilca? Avtor se pri iskanju odgovora poslužuje tehnike detektivskega romana. Tisto, kar raziskuje, pa ni materialna resnica o zločinu, pač pa njegovo človeško ozadje. In, konec koncev ne gre samo za tega mladotnega ubijalca, pač pa za človeka nasploh. Zunanje okoliščine so dane, dogodke poznamo. Pisatelj sili njegov **Poklic** (ki ga ne moremo ločiti od neke notranje nuje), da mora to razvozlati.

Nekoč sem bral izjavo nekega angleškega kritika, ki se mu je zdelo, da so vse Cankarjeve povesti in črtice napisane po vzorcu pridige. Nekaj je gotovo na tem. In če ne gre samo za formalne vzporednice (med pridigo in prozo določenega tipa), ampak tudi za vzporednico med duhovnikom (»dušnim pastirjem«) in pisateljem, potem bi to lahko veljalo še za koga (ne le za Cankarja). Pisatelj je v tem primeru tisti, ki je »poklican od nebes«, da razodene resnice, ki so navadnim ljudem prikrite. Pisatelj je tisti, ki ve več. Pa najsti kot družboslovec ali pa kot globonski psiholog.

Treba je priznati: Zidar je odbil ost takim (morda malce zlobnim) primerjavam. Res ne taji tega, da mu gre konec koncev samo za tisto

globoko skrito resnico (ki večini ni dana); vendar mu ni dana, pač pa jo išče. Skušajo jo najti v sebi skozi soočanje z grozo življenja; in, zadnje čase vedno bolj pogosto, v pogovorih z ljudmi, ki so v življenju kaj skušali. Svojo vlogo torej občuti kot vlogo medija, posrednika.

Ob **Solveigini** pesmi sem se bogve zakaj spomnil na aktualno pravdo o tem, kaj je in kaj naj bo literatura: igra — ali pa »posoda posvečene resnice«. Na prvi pogled se zdi, da je Zidar, ves kar ga je, na strani »posvečene resnice«, resnobnosti. In vendar je taisti pisatelj (morda celo mimo lastne volje?) prav tako tudi zavezan igri. S tem, da se je lotil pisanja romana, je nehote vstopil v igro, sodeluje v njej, sprejema njena pravila. In vedno bolj se zdi, da se v tej igri dobro znajde, da jo obvlada, in da mu celo »dobro de« (kot je zapisano v naslovu njegove jubilejne antologijske knjige). Tu je nemara razlaga za tisto lahkotnost, ki sem jo prej omenil.

S tem sem povedal predvsem to: zame igra ni nekaj manjvrednega, nekaj, kar služi golemu ubijanju časa. (»Tria baba lan, da joj prodže dan...«) Slaba vest, ki spremlja udeležbo v igri, je nedvomno bistvena sestavina tiste morale, ki služi zaslužnjenju. Če se te slabe vesti ne znamo otresti, bi to mogoče pomenilo, da v nas ni pripravljenosti za »carstvo svobode«. S to mislijo sem se povsem oddaljil od zidarjevske problematike. Pa nič za to: upam, da bom imel še priložnost, da se povrnem k nji.

Marko Hudnik

OCENA UREJENOSTI KRAJEV V OBČINI

Kraji v jeseniški občini so prek turističnih društev vključeni v republiško tekmovanje in tekmovanje Gorenjske turistične zveze glede urejenosti in varovanja okolja. Za letošnje leto je bilo dogovorjeno, da občinske turistične zveze ocenijo svoja občinska območja. Komisija za varstvo okolja pri Gorenjski turistični zvezi pa bo izbrala najboljše izmed dveh najbolje ocenjenih krajev v vsej občini.

Komisija občinske turistične zveze, ki so jo sestavljali: Ciril Čop, Ludvik Avguštin, Mijo Dasovič, Marica Dasovič, Franc Makše in Ivan Simič je ob koncu julija in v prvih dneh avgusta natančno pregledala jeseniško občino in na osnovi posebnega točkovnega sistema ugotovila, da je najlepše področje turističnega društva Dovje. Mojstrana, drugo je žirovniško območje, na tretjem mestu Rateče-Planica, na četrtem Kranjska gora in petem Jesenice.

Zelo zanimive so v zvezi s tem ugotovitve komisije. Za žirovniško območje so navedli, da je kljub temu, da turistično društvo ponovno deluje šele dve leti, aktivnost na področju urejanja okolja velika. Pripombe so imeli le glede neure-

jenosti javnih napajalšč in izgleda domačije Rada Prešerna v Vrbi.

Ceprav je jeseniško območje prejelo najslabšo oceno, komisija meni, da ne daje splošnega vtisa najslabše urejenega kraja. To področje ima to nesrečo, da so Jesenice industrijsko mesto z vsemi znanimi spremljevalci neurejenosti in onesnaženosti, ki jih prinaša industrija. Tudi velik tranzitni promet prispeva, da je urejenost slabša. Neurejenost voda, križišč, smetišča skoraj v mestu, gostota naseljenosti, neheterogena populacija, vse to vpliva, da kraj ne glede na prizadevanost turističnega društva in drugih ne more dati tistega splošnega izgleda, ki ga želimo.

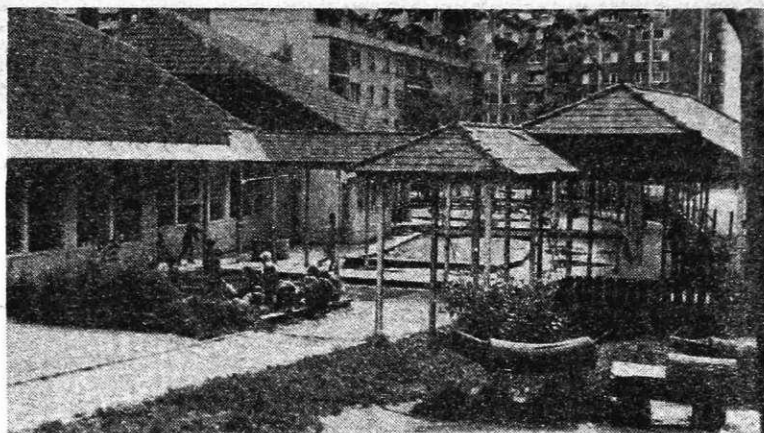
Komisija je ugotovila, da so posamezne, posebno delovne organizacije gostinstva, zelo malo naredile za boljše ureditev javnih lokalov. Sanitarije so, z izjemo nekaj lokalov, pod vsako kritiko. Neurejenost okolja bolnice, predvsem novozgrajenega prizidka, zelo negativno vpliva na splošni izgled tega javnega objekta. Slabo sliko celotnemu okolju na Hrušici dajejo improvizirane drvarnice, garaže, kurniki in podobno.

Na Dovjem in v Mojstrani je imela komisija prijetno delo. Ugotovili in zapisali so, da sta najbolj urejena kraja v jeseniški občini.

Za Kranjsko goro in okolico so imeli zelo veliko pripomb. Čeprav je to območje med turistično najbolj urejenimi, ima številne pomanjkljivosti. Z večjim posluhom in prizadevanjem turistično-gostinskih delovnih organizacij in z boljšo organizacijo bi ta kraj lahko bistveno spremenil svojo podobo in urejenost. Zelo zanimarjen izgled daje Rozmanov dom v Gozd Martuljku. Smetišče, iz katerega se neprestano kadi in širi smrad, je še vedno v Logu, torej v neposredni bližini naselij. Kanalizacija teče v največkrat suho strugo Pišnice. Opuščena trasa železniške proge je pravo skladišče vseh mogočih materialov, prav tako levi breg potoka Pišnica. Tu bi lahko zasadili okrasno drevje in naredili sprehajalno pot. Zelo veliko ograd je polomljenih. Slabo sliko dajejo zarjaveli zvonik cerkve in številne neopopravljene fasade hiš. Čimprej bo potrebno na Borovski cesti urediti enosmerni promet, ker se sicer fasad poslopij, ki so tik ob cesti, ne splača popravljati. Slaba točka **Podkorena** so še vedno smeti ob izviru Save, čeprav so bili po vasi nameščeni kontejnerji.

V **Ratečah** je bila komisija zadovoljna. Ugotovili so, da je naselje z okolico od Tamarja do Zelencev standardno lepo urejeno. Odkar glavni promet teče mimo naselja, prebivalci lepo popravljajo fasade svojih hiš. Problem pa je še vedno ureditev strug obeh hudournikov.

Zaključek komisije je bil, da se v tekmovanju Gorenjske turistične zveze predlagata področji Dovje-Mojstrana in Žirovnica. B. B.

Vrtec Angelce Ocepke na Plavžu (Foto I. Kučina)

»MOJE ŽIVLJENJE, VESELJE JE BILO DELO«

In tega je bilo v 100 letih **HELENE JAKELJ** iz Kranjske gore res veliko. Še danes, ko ponoči ne more spati, premišljuje, kako je bilo včasih in kako je danes lepo.

Sliši sicer slabo, pa tudi z vidom ni dosti bolje, toda »edin pamet imam še zdravo«, pravi. Tudi jezik ji teče kot namazan in v triurnem pogovoru s predstavnikmi Skupščine občine Jesenice, predsednikom Francem Brelihkom, podpredsednikom Francem Žerjavom ter predstavnikmi krajevne skupnosti Kranjska gora so le-ti redko prišli do besede. Pa kaj tudi bi, saj je bila pripoved Lenke, kot ji v Kranjski gori pravijo, zanimiva, dragocena, besedni zaklad pa bi ji tudi marsikateri mlad človek lahko zavidal.

14. avgusta 1882 se je v Kranjski gori na številki 25 rodila Smolejevemu Simonu in Neži, rojeni Tarmen, hči Helena. In 14. avgusta letos je slavila svoj stoti rojstni dan.

Helena Jakelj (Foto »Mojca«)

V 36.525 dneh življenja je Lenka nabrala veliko izkušenj, pretrpela marsikaj hudega, doživela pa tudi veliko lepega. Se posebno se z veliko ljubeznijo spominja vseh stikov s tovarišem Titom.

Osnovno šolo je obiskovala v Kranjski gori, v enajstem letu pa je začela z delom kot pesterna pri Budinekovih. Pri trinajstih letih je pomagala tudi v trgovini, če je bilo potrebno.

Ko jo je sosedja Francka pri sedemnajstih vprašala, če bi šla namesto nje ob novem letu delat na Koroško, je bila Lenka takoj pripravljena. Le mamo je bilo potrebno prepričati, saj delo v gostilni tedaj za mlado dekle ni bilo ravno zaželeno. »No, pa so mati končno le popustili.« Na Koroškem je ostala dobro leto. Pridna je bila in tudi

nemško se je dobro naučila. »Saj, zato pa sem šla gor«, pravi. In še danes ji nemščina gladko teče.

Ko se je vrnila s Koroškega, je šla h glavarju v Radovljico za sobarico, potem pa jo je delo vodilo v Trst, kjer je bila gospodarica kaj »šparovna«, pa v Ilirsko Bistrico, kjer se je izkazala tudi kot kuharica, pa v Rako pri Krškem. Potem je pomagala tudi v hotelu Razor s predsedkom vse do leta 1936.

Delala je tudi pri Joku in tam spoznala svojega moža Petra Jaklja, Smerinjakovega, kot se je reklo po domače. Nista se takoj vzela, šele leta 1917, ko je Peter prišel s fronte na dopust in ostal šest tednov.

V zakonu sta imela dva otroka, Frica in Marico, sedaj pa se je nabralo že sedem unukov in pet pravnukov.

V zakonu sta preživela 61 let, slavila zlato in biserno poroko, sedaj pa je Lenka že tretje leto vdova.

Njen mož je mnogo bral, pisal, mnogo je znal narediti, predvsem pa je znal pripovedovati številne zgodbe ter mlado in staro pritegniti k poslušanju.

Tudi Lenka je rada brala, še kot otrok in tudi kasneje, dokler so ji oči dopuščale. Še danes zna na pamet številne pripovedi, tudi 74 kitic je zanj malenkost. Pa ne zna povedati le pesmi drugih, tudi sama je spenila številne in najbolj dragocene so posvečene tovarišu Titu. Za njegov 85. rojstni dan je spenila eno, ko je bila stara 95 let in to ponoči, ki ni mogla spati. Njen mož pa je za tovariša Tita naredil pomanjšano Tičarjevo kočico. Tovarisa Tita oziroma tovarišico Jovanko je tudi prosila, ko so bile težave s priznavanjem pokojnine. Sedaj jo ima, pri osemdesetih letih pa je bila tudi prvič pri zdravniku — na pregledu zaradi pokojnine. V bolnici pa še ni bila.

Sedaj zanjo skrbita hčerka Marica in snaha Tončka in pravi, da se ima lepo. Dober spomin ima še, pa tudi apetit in najraje je polento, pa belo kavo, kislo mleko, bel kruh z mlekom, kratka domača, preprosta jed. »Star človek pride na otroška leta«, pravi. In alkohola tudi ne poskusi. »Preveč gorja povzroči. Pijača je poguba človeka!« uneto pribe.

Po 300 letih imajo tako v Kranjski gori spet stoletnico in če bo zdrave, bo prihodnje leto tak jubilej slavila tudi Lenkina sestrična v Podkorenju.

»Življenje je težka šola. Hitro je minilo. Do 20. leta malo bolj počasi, potem pa hitro.« In pritrdi besedam svoje tašče: »Bilo je, kot bi šla skozi Kranjsko goro in nazaj.«

Ob tem življenjskem jubileju — 100-letnici, želimo Heleni-Lenki Jakelj iz Kranjske gore tudi mi še veliko zdravih in veselih dni.

Rk

BLEJSKA KMEČKA OHČET JE BILA VŠEČ GOSTOM IN DOMAČINOM

Kmečka ohcet na Bledu je tudi to leto uspela, mogoče bolj kot vsa leta do sedaj, saj so jo znali blejski turistični delavci obogatiti s številnimi spremljajočimi prireditvami in zabavami.

Ob vrhuncu turistične sezone je primerna tudi vrhunska prireditev — tako menijo na Bledu. Zato so kmečko ohcet uvrstili prav v ta čas. Štiri dni je trajalo slavlje. Na tisoče gostov, domačinov in okoličanov je v teh dneh obiskalo Bled in si ogledalo prireditev. Vse je teklo po skrbno načrtanem programu. Vaso-vanje, fantovščina, vabljenje blejskih gostov, nakladanje bale, pa šranga in končno svatovski sprevod po blejskih ulicah s poroko na gradu, kjer sta se zares vzela Marica Janša iz Zg. Lipnice in Srečko Melinc iz Trnovca ob Soči — oba kmeta. Sledila je ohcetna pojedina po starih običajih, kot jih ve povedati Tončka Marolt in starejši Blejci, pa naj si bo od običajev do obleke, opreme, pesmi, glasbe in ne nazadnje jedade. Prav temu namenja prireditelji še posebno skrb in to je ena od posebnosti in izvirnosti te prireditve. Prireditve, ki se naslanjajo na stare običaje, je pri nas v zadnjem času vse več, le da jih je malo tako skrbno pripravljanih.

Kar je bilo letos še posebej privlačno, pa je bilo vse, kar je spremljalo to prireditev. Za to si blejski turistični delavci zaslužijo še posebno priznanje. To je bil sejem domače in umetne obrti. Nad 30 stojnic so postavili in prihiteli so obrtniki iz vse Slovenije s svojimi izdelki. Čeprav vse ni bilo najbolj izvirno, na kar bo v bodoče potrebno malo bolj paziti, vendar je tudi kič šel dobro v prodajo.

Zanimanje je pritegnila »suha roba«, pa stara kmečka košala, stenske ure, sveče vseh barv, steklo, pleteni jerbasi in podobno. Vsega je bilo dovolj in gostje so kar radi kupovali tudi nekaj našega za svoje domove. Seveda ni manjkalo tudi

starih skrinj kar precejšnje vrednosti.

Številni ljubitelji starih kmečkih predmetov so razstavljali v Festivalni dvorani. Za to razstavo, ki je letos prvič spremljala ohcet, sta ljudi navdušila Turistično društvo Bled v sodelovanju z uredništvom Glasa. Bilo je mnogo zanimivega, kar še hranijo naši kmetje na svojih podstrešjih.

Takšen majhen muzej bi lahko na Bledu imeli vso sezono v avli festivalne dvorane. Razstavo starih predmetov je dopolnila še razstava umetniških slik akad. slikarke Melite Vovkove, na katerih je prikazala naše narodne noše.

Za veselje, zabavo in domačo hrano so poskrbeli gostinci in gostilničarji, ki so postavili svoje stojnice ob cesti od Festivalne dvorane do hotela Park. Ta del ceste je bil tokrat zaprt za ves promet in kako je bilo to prijetno. Želeli bi, da bi bilo na Bledu tako vsaj v času turistične sezone. Na stojnicah si dobil vse: od žgancev z mlekom — ponujala jih je Pristavčeva iz Bohinja v narodnih nošah — do domačega kruha, za katerega je bilo veliko povpraševanje. Manjkalo tudi ni plesa in glasbe vseh vrst. Škoda, da je zadnji večer večji naliv pokvaril zaključno veselje!

Vse priznanje blejskim turističnim delavcem in delavcem KUD Bled za trud, da so vse to pripravili. Ni jih moč posebej naštevati, saj so zaslužni vsi! Prav gotovo bodo v bodoče poskušali ohcet pripraviti še bolje, saj je izkušen vse več. Zaslužili bi še več pozornosti, da bi za to prireditev izvedlo čim več turistov. Precej bo k temu prispevalo na stotine posnetkov, ki jih bodo gostje odnesli domov in jih kazali svojim prijateljem in znancem.

B. Benedik

Heleni Jakelj je ob njeni stoletnici čestital tudi predsednik Skupščine občine Jesenice Franc Brelih, sprejemu, ki ga je priredil, pa so prisostvovali še podpredsednik Franc Žerjav, tajnik krajevne skupnosti Kranjska gora, sekretar občinske skupščine Božo Ahec, hčerka Marica in snaha Tončka. (Foto »Mojca«)

OB SMRTI STANKA KOCIJANČIČA-MARJANA

Prejšnjo nedeljo smo se na leščanskem pokopališču poslovili od Stanka KOCIJANČIČA-Marjana, ki se ni dopolnil 67 let. Mlada leta je preživel na očetovi kmetiji v Zgornjih Gorjah, se pozneje izučil za ključavničarja in se zaposlil v jeseniški železarni. Delo v tovarni in poznanstvo ter sodelovanje s komunisti Tonetom Thalarjem, brati Stražišarji, Andrejem Prešernom in Ivanko Mohorič je pustila na njem svoj pečat. Zato je ob okupaciji vedel, kje je njegovo mesto in 29. avgusta 1941. leta vstopil v takratni gorjanski vod na Pokljuki. S tem sta se z bratom Janezom, ki je prav tako pobegnil, izognila nemški aretaciji.

Bojna pot, ki jo je prehodil Marjan od 29. avgusta 1941 do 15. maja 1945, je bila trda, polna odrekov in preizkušenj. Bil je eden tistih neustrašnih borcev, ki so z vsem žarom delali in se borili za osvoboditev slovenskega naroda in zmago delavskega razreda.

Ni kolikokrat je prehodil domačo Mežaklo, Pokljuko in Jelovico, vso Gorenjsko po dolgem in počez. Ni naključje, da je bil že pozimi leta 1941 med organizatorji vstaje v blejski kotlini, takrat, ko se je vstaja razširila tudi v bohinjski in Gornjesavski dolini.

Vedno mu je bilo zaupano odgovorno terensko ali vojaško delo, posebno pa organizacija boja proti ovaduhom in izdajalcem, kajti kmalu po okupaciji se je tudi v takratni gorjanski občini pokazalo, da bo gestapo v boju proti osvobodilnemu gibanju uporabljal ljudi, ki so pripravljeni sodelovati z njim, ki poznajo terenske razmere na Mežakli in Pokljuki ter obrobni hribovi nad Blejsko Dobravo. Zaspom, Podhomom in Poljanami. Pozimi leta 1943 je postal komandir varnostno obveščevalnih skupin (VOS) za Gorje – Bled, Bohinjsko Belo, Zaspom in Blejsko Dobravo. Skupine so imele nalogo, da s svojimi ukrepi varujejo narodnoosvobodilno gibanje in naše aktiviste ter se borijo proti vsem, ki bi hoteli ovirati in razbijati razvoj tega gibanja. Zato so Nemci hoteli razbiti in uničiti te enote in vtihotapliti svoje ljudi v partizanske vrste. Za Marjana so Nemci ponujali 2000 nemških mark nagrade tistemu, ki ga ujame živega ali mrtvega.

Gestapu se je posrečilo vtihotapiti v partizane na Pokljuko Jožeta Poklukarja iz Poljske. Ta je dobro poznal teren in partizane na Pokljuki in Mežakli. Tako so bili Nemci dobro obveščeni o premikih in poteh partizanov, toda ne dolgo. Poklukar je zaradi svojega obnašanja kmalu postal sumljiv. Po planinah je plačeval lonček mleka kar po 20 do 50 mark. Vedno je imel dovolj cigaret, še posebno pa se je zanimal za kurirska poba, gospodarske komisije in prav posebno za VOS, oziroma komando VOS.

Marjan je postal pozoren nanj, še prav posebno zaradi njegove izredne prijaznosti. Aprila, maja in junija 1944 so bila večkrat iznenada napadena nekatera taborišča gospodarskih komisij, posebno na južni in jugovzhodni strani Mežakle.

Aktivisti in obveščevalci so tudi obveščali, da so Poklukarja videvali v družbi sumljivih ljudi. Aktivisti z Bleda in Gorja pa so poročali o sumljivih poteh Antona Trojarja iz Laz (Zg. Gorje). Zelo pogosto je hodil na Bled k frizerju pod hotel Jelovico ali k zdravniku in kot se je pozneje zvedelo, je imel tam kontakte z gestapom.

V noči z 19. na 20. julij 1944 je Prešernova brigada izvršila uspešno akcijo na Jesenicah in takrat se je za akcijo odločil tudi gestapo. Kake tri mesece smo taborili v Kočevniku, na južni strani Mežakle, tik nad Krnico in v hodu v dolino Radovne. Zaradi varnosti in konspiracije se je Marjan odločil za izgradnjo novega taborišča in to tik pod vrhom Kugle, prav tako na južnem delu Mežakle, toda nad Lazami. Taborišče je bilo okrog 25. julija zgrajeno. Toda ko sem se 20. julija vračal s Pernikov, kjer sem bil pri kurirjih in oddal ter prejel pošto, sem na poti v novo taborišče v sedlu med Kuglo in Stenami na kolovozni poti, ki pelje iz Laz proti vrhu, zagledal kolono policistov, ki se je vzpenjala proti sedlu.

Stekel sem nazaj in nato okoli Kugle proti še nedograjenemu taborišču, kajti tam so bili komandir Marjan in obveščevalca Vinko Pogačar ter Jože Stajer. Moral sem jih opozoriti na Nemce. Takoj mi niso verjeli, toda vseeno smo se umaknili v gosto nizko smrečje, nekoliko metrov od taborišča. Kmalu smo zaslišali šestlet listja, lomljenje suhih vej in nemško govorico. Taborišče so nam temeljito razbili, razbili pa so tudi taborišče gospodarske komisije, nedaleč od našega. Ko so policisti odšli, smo se vrnili. Ob pogledu na razdejana taborišča je Marjana presunila misel, da je bilo to delo opravljeno po naročilu in da so Nemci natančno vedeli za taborišča.

Počasi smo odšli proti sedlu, kjer smo nenadoma srečali, malce presenečeni, morda ona bolj kot mi, Trojarja in zaslišali nedaleč stran nekaj strelav. Na vprašanje, če je srečala ali videla policijsko kolono, je odgovorila, da ne. Marjan je pozneje dejal, da je imel občutek, da ženska laže in ni se varal.

Ko smo se vrnili v staro taborišče v Kočevniku, smo tam našli Pretnarjevega Martina iz Poljan. Le kaj dela tu? Bil je eden redkih, ki je vedel za to taborišče in da ga lahko uporablja samo v sili. Povedal je, da je Ferčev, tudi član gospodarske komisije, odšel na neko zvezo, on pa da se je jutraj vrnil, malo podrejal, odšel na potrebo in ko se je ozrl po pobočju Kugle, je zagledal isto kolono policistov, ki sem jo videl tudi jaz in zato je stekel po bližnjici proti našemu staremu taborišču.

Pod streli, ki smo jih slišali, je padla partizanka Julka Eržen, roj. Ambrožič iz Spodnjih Gorj.

Tedaj so pa tudi obveščevalci Triglavске čete od svojih terenskih aktivistov z Bleda dobili dokaj natančne podatke o sodelovanju Trojarja z gestapom. Z aretacijo Trojarja in žene se je končno razkrilo celotno izdajalsko delo. Zasliševanje teh dveh je pripomoglo do razkrinkanja Poklukarja.

Pri zaslišanju smo ugotovili, da bi Trojarjeva za komandirja VOS Marjana prejela 2000 mark, ki so bile razpisane na njegovo glavo, o čemer je vedelo tudi še dvanajst drugih gestapovskih plačancev, katerih naloga je bila, da uničijo rajonski komite partije, gospodarske komisije, kurirje in da izdajo terenske sodelavce OF. Trojarjeva sta priznala, da sta nekatera navodila prejela tudi od Poklukarja. Anton Trojar je tudi priznal, da je od gestapa prejel več litrov žganja, ga izročil Poklukarju, kar je za pri sočenju tudi priznal, z namenom, da upijajo Marjana in ga nato, seveda če bi jim uspelo, zvežejo in živega predajo gestapu na Bled. Za sodelovanje z gestapom je njega in ženo pripravil svak, da bi si tako prislužil denar za izplačilo dote svojim sestram. Zena Antona Trojarja je pod pretvezo nabiranja suhljadi po tem delu Mežakle, tja do Pernikov zasledovala partizane in njihova pota, posebno pa pota vosovcev, ki pa jih nikakor ni mogla najti. Dolgo časa je pri zasliševanju zanikala vsako sodelovanje z gestapom, toda pri soočenju z možem in Poklukarjem je vse priznala, nato pa je hlinila nezavest. Šele po priznanju teh izdajalcev je postalo jasno, zakaj so naši kurirji, člani gospodarskih komisij in terenski delavci padali v zasede, bili ubiti ali preganjani in zakaj so bile razbite nekatere javke in zveze z aktivisti.

Areteacija teh treh izdajalcev je na blejskem gestapu sprožila hitro reakcijo. Začele so se hajke v smeri našega taborišča. Umaknili smo se na Pokljuko in Nemci so šli za nami. Pri tem so ubili dva pastirja-mladinca iz Podhoma in Krnice, naša mlada obveščevalca Joška Janša in Stanka Beznička. Ujet je bil tudi borec Triglavске čete. Nemci so požgali tudi nekaj koč in staj.

S tem razkrinkanjem izdajalcev je bilo delo okupatorja na Pokljuki in Mežakli onemogočeno, vohunska mreža je bila tako raztrgana in izdajalstvo se v tem okolišču po teh poletnih dogodkih leta 1944 ni več pojavilo.

Areteacija teh treh izdajalcev je na blejskem gestapu sprožila hitro reakcijo. Začele so se hajke v smeri našega taborišča. Umaknili smo se na Pokljuko in Nemci so šli za nami. Pri tem so ubili dva pastirja-mladinca iz Podhoma in Krnice, naša mlada obveščevalca Joška Janša in Stanka Beznička. Ujet je bil tudi borec Triglavске čete. Nemci so požgali tudi nekaj koč in staj.

S tem razkrinkanjem izdajalcev je bilo delo okupatorja na Pokljuki in Mežakli onemogočeno, vohunska mreža je bila tako raztrgana in izdajalstvo se v tem okolišču po teh poletnih dogodkih leta 1944 ni več pojavilo.

Ob grobu v Lescah sva z Vinkom Pogačarjem obudila ne le spomin na te dogodke, ampak tudi na Marjanovo neuklonljivost, na njegovo zvestobo partiji, da je bil med glavnimi organizatorji VOS na blejsko-gorjanskem območju in bil vedno neolčljivo združen z vsemi tistimi dejanji in dogodki osvobodilne borbe, ki so privedli naš narod do največjastnejskega sadu štiriletnega boja – do svobode.

Bil je izreden tovariš, prvoborec, iskren in hraber in tak nam bo za vedno ostal v spominu.

Roman Stana

STANKO KOCIJANČIČ – MARJAN

Šestega avgusta je po krajši in hudi bolezni v 67. letu starosti umrl prvoborec in nekdanji delavec jeseniške železarne Stanko Kocijančič-Marjan iz Nove vasi.

Rodil se je 2. novembra 1915 v Zgornjih Gorjah. Kot velika večina prebivalcev gorjanskih vasi je bil tudi tovariš Kocijančič že pred vojno napredno usmerjen in je deloval v kulturnem društvu "Svoboda".

Ko so leta 1941 Nemci okupirali Gorenjsko, se je že v juliju in avgustu povezal s prvimi gorjanskimi in jeseniškimi prvoborci. Ker so ga Nemci hoteli aretirati, je skupaj z bratom Janezom 29. avgusta vstopil v Gorjanski vod Jeseniške čete. Od tedaj je sodeloval v številnih znanih akcijah v jeseni leta 1941 in zimi 1941–42. Bil je med organizatorji decembrske vstaje leta 1941 na gorjanskem območju in potem borec Pokljuske čete in kasneje bataljona. Sodeloval je tudi v znanem boju 19. januarja 1942 na planini Lipanci. Avgusta 1942 je bil na Jelovici hudo ranjen.

V drugi polovici leta 1943 je ob ustanovitvi Varnostno obveščevalne službe postal komandir vosovskih skupin za področje Gorje – Bled in kasneje pripadnik Vojske državne varnosti. Uspešno se je boril proti raznim gestapovskim in belogardističnim agentom.

Po poklicu je bil ključavničar in se je po vojni zaposlil v Železarni, v obratu 2400 na Javorniku. Bil je nosilec Partizanske spomenice 1941 in številnih drugih odlikovanj.

V ZAVETIŠČU POD ŠPIČKO

Že nekaj časa je preteklo, odkar me je Miro, gospodar zavetišča Pod Špičko, povabil naj grem z njim. Odašal sem precej časa, končno pa sem se odločil, da grem z njim v zavetišče, ki ga vzdržuje PD Jesenice na nadmorski višini 2050 metrov.

Na pot sva se podala popoldne na dan pred dnem vstaje. Iz Kranjske gore sva se z avtostopom odpravljala na Vršič. Na Tičarici sva si napasla oči in kmalu šla spat, saj je bila jutraj pred nama naporna pot. 22. julija, na dan vstaje, me je Miro zbudil že okrog 4. ure jutraj. Natovorila sva svoja nahrbtnika, ki sva jih napolnila že zvečer z razno robo za vzdrževanje koč. Mirov nahrbtnik je imel okoli 30 kg, moj pa ne več kot 10 kg.

Pot se je vila navzgor in navzdol. Uro in pol sem sledil, potem pa nisem vzdržal njegovega tempa. Svetoval mi je, naj ne hitim in počasi pridem za njim. Pot je precej naporna za nekoga, ki ni vajen takih poti. Hoje je kar za štiri ure. Zmerno sem napredoval, ker se mi ni nikamor mudilo. »Še dobro urico,« mi je rekel Bine, ki me je dohitel, »pa boš prispel in odbrdel dalje. Pod kočjo mi je prišel nasproti Miro in hvaležen sem mi bil za to.

Pred vrati koč me je pozdravil Francelj

– oskrbnik, kot vedno nasmejan. »Pa s' le prišus, mi je rekel. »No, vidiš, naši fantje dajo v nahrbtnik na Vršiču do 50 kg tovara, pa so v dveh urah in pol pri meni, ti pa z desetimi kilogrami hodiš štiri ure.« Preslišal sem njegovo zbadanje in ga vprašal, če ima kaj za jezo. »Jaz« je rekel, »javaljivi biser ali pa planinski čaj.« Njegov čaj je res planinski, skuhan iz materine dušice, gorskega pelina, borovničevja, šentjanžev in drugih zelišč. Res se prileže, ko prileže do koč.

Nova kočja je res taka kot si jo želi vsak planinec. Lansko leto je bila obnovljena. Vsa je obita z aluminijevimi pločevino in izgleda kot zvezdica pod Špičko. Notranja oprema, ležišča, vse je novo. Novi pogradi, novi jogiji. Koča, velika 9 x 6 m, lahko prenoči do 50 oseb. Za red in čistočo skrbi oskrbnik Franci tako, kot da bi bila njegova. V pogovoru mi je rekel: »Toneček, tukaj sem kralj planin.« Nisem se čudil, kajti kočja je res na izjemno lepem kraju.

Vedno nasmejanemu Francelju hvala za prijetno počutje v koči. Ob odhodu nam je zaželel »srečno«. Mi mu želimo, da bi bil še mnogo let oskrbnik tako lepe kočje.

Toneček Majcen

VTISI Z MEDNARODNEGA SREČANJA MLADIH PLANINCEV

Vsako leto Planinska zveza Slovenije preko akcije pionir-planincev izbere prva tri društva, da pošlje svoje predstavnike na mednarodno srečanje planincev. Letos je bilo to srečanje v Zvezni republiki Nemčiji v majhni vasi Burgberg blizu Obersdorfa. Prišli so predstavniki Avstrije, Italije, Nemčije, Grčije, Južni Tirolci, iz Slovenije pa: Ksenja Hlede PD Maribor – matica, Primož Steblaj – PD Vrhnika in Barbara Malenšek PD Javornik – Koroška Bela. Naš vodja je bila Anda Grošelj iz Kopra.

Primož, Ksenja in Anda so prišli na vlak že v Ljubljani jaz pa sem se jim pridružil na Jesenicah. 7. avgusta, malo pred polnočjo, smo zapustili Jugoslavijo. Voznja ni bila preveč prijetna. Vlak je bil precej poln in stili smo skoraj pol noči. Jutraj ob šestih smo izstopili v Münchnu in kmalu nato dobili zvezo za Immenstat. Čez približno dve uri smo se sedeli na tej postaji in se pogovarjali z Grki, ki so bili prav tako namenjeni na srečanje. Tovarišica Anda je telefonirala v Burgberg in kmalu je prišel kombi. Spoznali smo prvega prijatelja iz Sončne hiše, kakor se je imenoval naš novi dom. V Burgberg smo se pripeljali okrog devetih jutraj. Takoj ko so nam pokazali sobo, smo se utrujeni od vožnje zvrnili na postelje in zaspali. Šele pozno popoldne smo odšli na teraso. Po večerji smo imeli spoznavni večer. Najbolje smo se razumeli z Avstrijci, kajti ti so najbolje znali angleško. Kmalu smo spet odšli spat.

Jutraj je deževalo, zato nismo odšli na izlet, ampak smo imeli nekakšen raziskovalni dan. Na listku smo imeli napisano, kaj moramo prnesti iz gozda. Iskali smo zelo različne stvari npr: nekaj mehkega, nekaj nenavadnega, ptičje pero, živalsko kožo, kost, odpadke, nekaj, kar te spominja na samega sebe... Skupaj z Avstrijci smo našli skoraj vse stvari. Ob vračanju smo si ogledali motivirje, kjer so da tako onemahnena, da se na rastlinah kažejo spremembe, nekakšne mutacije. Ker smo prejšnji večer videli že film o tem, se nam je pokrajina zdela že kar znana. Dodobra smo se prepričali, kaj pomeni onesnaževanje talne vode. Vreme se je izboljšalo, zato smo takoj po prihodu v Sončno hišo zaprosili za kolesa, ki so nam bila na voljo. Hoteli smo si ogledati velik dvorec, ki smo ga popoldne videli z bližnjega griča. V njem je bil med vojno zapor in sedež SS za to pokrajino. Ko smo prišli v Southofen, smo najprej malo postopali, a ker nismo našli nikjer smerokaza za dvorec, smo se odločili za ogled vojaškega pokopališča. Ura je bila že pozna in morali smo se vrniti, da ne bi zamudili večerje. Po večerji smo urejali stvari, ki smo jih popoldne nabrali v gozdu. Nalepili smo jih na list in zraven napisali njihova imena v slovenščini in nemščini. Nato smo igrali še odbojko. Okoli desetih zvečer smo od utrujenosti kar popadali v postelje.

Ko se je jutraj oglašil zvonec za zajtrk, smo imeli nahrbtnike že pripravljene. Za ta dan je bil predviden izlet na hrib, ki se je videl z dvorišča. Razdelili smo se v tri skupine skupaj pa smo po poti, po brezpotju in skupina za plezanje. Odločili smo se, da gremo po poti, kajti ponoči je deževalo in je bilo vse precej spolzko. Spet smo bili skupaj z Avstrijci. Najprej smo hodili po visoki travi, v kateri se je pot kar izgubljala in spotoma jedli maline. Potem smo prišli na gozdno pot, po kateri smo hodili vse do vrha. Videli smo tudi gamele. Na vrhu se nam je odprl prekrasen razgled na okolico. Za nami se je dvigal Grün-ten, na katerem je televizijski pretvornik. Na Grün-ten je z nasprotne smeri speljana tudi žičnica in menda je pozimi tu krasna smuka. Ustavili smo se tudi v planšarski koči in popili pravkar pomloženo mleko. Po vrnitvi v Sončno hišo smo se ves večer igrali razne igre. Spat smo šli okoli enajstih.

V torek smo se po zajtrku odpravili v Southofen, da bi kupili razglednice. Malo smo hodili še po trgovinah, ker pa smo se morali vrniti že ob enajstih, nam je zmanjkovalo časa. Po kosilu smo se vozili s kajaki na bližnjem jezeru (Alpsee), ki pa se po lepoti sploh ne more primerjati z našim Bledom ali Bohinjem. Vseeno je bilo lepo. Tudi kopali smo se. Voda in sonce sta nas precej utrudila, toda po večerji smo z Avstrijci vseeno še kartali. Nautili smo se dve novi igri. Spat smo odšli že precej pozno.

Zaspali smo jutraj že pred zajtrkom pripravljali nahrbtnike, kajti ta dan je bila pred nami tura. Takoj po zajtrku smo odšli. Vozili smo se približno trideset ur do gondole in potem še petnajst minut z gondolo. Na vrhu smo si najprej ogledali okolico. Zvedeli smo, da je avstrijska meja oddaljena le nekaj deset metrov, kar nas je nemalo presenetilo. Švice nismo videli zaradi megle. Ko smo začeli hoditi, sem opazila, da je ves greben najbrž iz konglomerata. Res je bilo tako. Celo gorovje je bilo iz tega sprijetega sedimenta.

Nekaj časa smo hodili po nemški strani, nekaj časa po avstrijski. Mejo označuje bodeča žica, ki pa je bila visoka le kakih osemdeset centimetrov. Čudno se mi je zdelo, da ni nikjer nobenih graničarjev. Vso pot je bilo tako vroče, da nam je pot curkoma lil s čela. Na vsakem vrhu smo se ustavili in se razgledali. Ko smo malicali v neki senci, smo pogledali na višino: bili smo približno 1500 metrov visoko. Spomnim se, da se je najvišji vrh imenoval Hochhähdrich, povzpeli pa smo se še na Hochgrat in nekaj drugih vrhov. Na koncu smo se ustavili v avstrijski koči in se okrepčali. Pred seboj smo imeli še kako uro in pol hoje, nekaj sicer po mehki poti, na asfaltu pa so nas podplatili kar pošteno začeli peči. Ustavili smo se ob potoku in si jih hladili. Uh, kakšen užitek! Pot se nam je potem zdela kar prijetna. Ko smo zagledali naš kombi, so se nam noge kljub 8-urni hoji kar same zganile. Kmalu smo prišli v Sončno hišo. Vsi so bili že tu: tisti, ki so šli na kopanje, na vožnjo s kajaki in v sotesko ter tisti iz plezalnega vrta. Ni nam bilo žal, da smo se odločili za izlet, kajti plezali in kopali se bomo lahko še doma. To je bil za nas najlepši dan na taboru. Po prijetnem tušu so nam Italijani na žaru spekli večerjo. Kasneje smo se zbrali še pri kresu in peli. Naučili smo se italijansko pesem »Bella chiale«. Južni Tirolci so začeli pesem »Ko fantje vsi«, potem pa jo je vsaka država zapela v svojem jeziku. Ta večer je bil res lep.

Naslednji dan smo se odločili, da gremo na izlet s kolesi. V Southofnu nas je skoraj napravl dež, ampak na srečo smo se ravno pravi čas vrnili v Sončno hišo. Popoldne smo imeli podobno igro kot prvi dan, le s to razliko, da je bil teren Burgberg. Treba je bilo prešteti vsa cerkvena okna, napisati imena pralnih praškov v trgovini, prešteti poštne nabiralnike, izračunati, koliko stane trinajst litrov super bencina (moram reči, da je veliko cenejši kot pri nas), dobiti večerjajni časopis...

Zvečer smo imeli program in ples. Program so pripravili Južni Tirolci. Bil je kot nekakšna humoristična kronika celega tedna. Ples so organizirali Italijani. Ni bilo preveč zanimivo, zato smo se kmalu pobrali spat.

To jutro smo imeli veliko pospravljanje. Približno ob enajstih smo se odpravili skupaj z Južnimi Tirolci do Immenstata, potem pa z vlakom do Kemptena. Tam smo se poslovili. Mi smo šli naprej v München. Ob dveh smo v Münchnu že jedli pizzo, na kateri pa ni bilo nič drugega kot nekaj paradiznika, malo sira in veliko popra. Pa smo kmalu pozabili na to slabo hrano. Ogledovali smo si München. Videli smo grobnico Ludvika I., obelisk iz prve svetovne vojne, veliko vodnjakov... Hoteli smo obiskati staro in novo pinakoteko, a sta bili obe zaprti. Tudi muzeja z grških, in rimskih kipov na Kraljevem trgu sta bila zaprta. Tako smo celo popoldne pohajkovali po Münchnu in se ob osmih zvečer vrnili na železniško postajo. Vzeli smo nahrbtnike iz garderobe in čakali na vlak. Upali smo, da ne bo treba celo pot stati. Imeli smo srečo. Kmalu smo dobili prazen kupe. Raztegnili smo sedeže in polegli. Zdi se mi, da sem bila hitro na Jesenicah – približno ob dveh ponoči.

Ko potegnem črto pod tem tednom, lahko rečem, da mi je bilo zelo všeč. Spoznala sem nove prijatelje, novo deželo. Ampak naših gora ne bi zamenjala za vse na svetu. Pri nas je tako lepo...

Barbara Malenšek
MO PD Javornik-Koroška Bela

Dopisujte v Železarno

POHOD DELAVCEV DELOVNIH ORGANIZACIJ SOZD SŽ V LOGARSKO DOLINO

Komisija za športno rekreacijo in Planinsko društvo Železar Store organizirata v soboto, 28. avgusta, pohod v smeri: Rogovilec – Knezova domačija – Strelovec – Klemenčkovke jame – Logarska dolina.

Zbirališče pohodnikov bo pri gostišču ROGOVILEC (ob cesti za Logarsko dolino), odhod pa ob 7. uri.

Udeleženci pohoda naj bodo opremljeni s primerno planinsko opremo. Prijave pošljite do srede, 25. avgusta, na sindikat Železarne (telefon 3266). Ob prijavi navedite mesto vstopa v avtobus.

V Logarski dolini bo za vse udeležence pohoda ob zaključku organiziran piknik in zabavni program.

Odhod avtobusov izpred Čufarja na Jesenicah bo v soboto, 28. avgusta, ob 5. uri.

V primeru izredno slabega vremena bo pohod odpovedan en dan pred pohodom – do 8. ure.

PRVENSTVO ŽELEZARNE V PLAVANJU

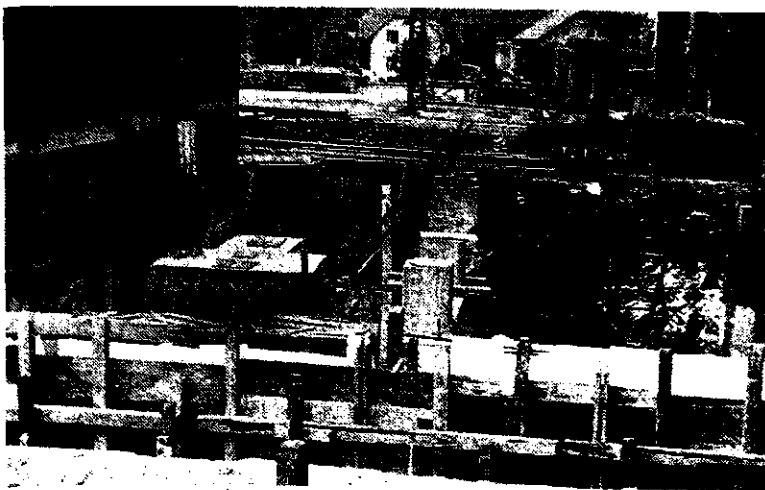
V kopališču Ukova bo 27. avgusta s pričetkom ob 17. uri v izvedbi plavalnega kluba Jesenice prvenstvo Železarne v plavanju za leto 1982.

Tekmovanje je v ženski in moški konkurenci. Tekmovalci bodo razdeljeni po starostnih skupinah, in sicer: ženske: od 35 in nad 35 let, moški: do 25 let; od 25 do 35 let; od 35 do 45 let in nad 45 let. Plava se 50 m prsi slog, 50 m prsto in štafeta 4x50 m prsto. Štafeta se plava samo v moški konkurenci. V vsak plavalec lahko nastopi trikrat, oziroma v vseh treh konkurencah. Starejši tekmovalci ali tekmovalka lahko nastopita v mlajši skupini, mlajši v starejši ne more nastopiti. Za ekipo uvrstitev se šteje seštevček časov treh plavalcev in to iz starostnih skupin; do 25 let, od 25 – 35 let, boljši čas nad 35 let ter čas štafete.

Za štafeto plavajo iz vsake starostne skupine po en tekmovalce.

Številni prijavi ne meomejemo, enako velja tudi za štafeto.

Prijave sprejema vodja tekmovanja na dan tekmovanja od 16,30 do 16,50.

Temelji za novo vakuumsko napravo (Foto S. Kokač)

INTEGRAL TOZD MEDKRAJEVNI POTNIŠKI PROMET, DELAVNICE, TURIZEM IN ŽIČNICE JESENICE

objavlja naslednja prosta dela in naloge

1. dva voznika za mestni promet na Jesenicah
Pogoji: poklicni voznik motornih vozil »D« kategorije, dve leti delovnih izkušenj.
2. avtoličarja
Pogoji: KV ali PK avtoličar, eno leto delovnih izkušenj.
3. sprevoznika
Pogoji: dokončana osemletka, znanje slovenskega jezika.

Izbrani kandidati bodo sklenili delovno razmerje za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Prijave z dokazili o izpolnjevanju pogojev in kratkim opisom dose-
danih zaposlitev pošljite do vključno 1. septembra 1982 na naslov:
INTEGRAL, TOZD Medkrajevni potniški promet, delavnice, turizem
in žičnice JESENICE, Titova 67.

Kandidate bomo obvestili o izbiri v 15 dneh po poteku roka za
zbiranje prijav.

VZGOJNOIZOBRAŽEVALNI ZAVOD JESENICE — TOZD OSNOVNA ŠOLA GORENJSKEGA ODREDA ŽIROVNICA

objavlja prosta dela in naloge učitelja biologije s polovično delovno
obveznostjo za določen čas, in sicer nadomeščanje delavke, ki je na
porodniškem dopustu, od 1. septembra 1982 do 1. maja 1983.

Pogoj za prevzem dela je končana ustrezna šola.

Kandidate prosimo, da čimprej oddajo vloge v tajništvo TOZD.

ZAHVALA

Ob smrti dragega moža, očeta,
očima, brata in strica

ALBINA VISTRA

se zahvaljujemo vsem sorodnikom,
sedem, prijateljem in znancom za
izkazano pozornost, pomoč, izrečena
sožalja ter darovane cvetje in vence.

Iskrena hvala pevcem za zapete
žalostinke in godbi na pihala ter
gospodu župniku s Koroške Bele za
poslovilne besede. Posebno zahvalo
izrekamo dr. Novaku in dr. Grošlju
za dolgotrajno zdravljenje.

Hvala vsem, ki ste ga v tako
velikem številu pospremili na nje-
govi zadnji poti.

Vsi njegovi

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik-
Koroška Bela in članicam krožka
ročnih del se za čestitko oziroma
lepo darilo ob mojem življenjskem
prazniku — 75-letnici iz srca za-
hvaljujem.

Marija Pibernik

ZAHVALA

Društvu upokojencev Javornik-
Koroška Bela se najlepše zahva-
ljujem za prejeto čestitko ob mojem
rojstnem dnevu.

Ivan Prešern

ZAHVALA

Ob odhodu v pokoj se iskreno
zahvaljujem kolektivu TOZD Že-
ljarna za dragocena darila. Iskreno
se zahvaljujem tudi Vlado Stenovcu
za poslovilne besede.

Vsem skupaj želim veliko delovnih
uspehov in medsebojnega razume-
vanja.

Francka Čelik

ZAHVALA

Izvršnemu odboru osnovne or-
ganizacije sindikata TOZD Jeklar-
na se najlepše zahvaljujem za denarno
pomoč, ki mi je zelo dobrodošla v
času moje bolezni.

Halim Softić

ZAHVALA

Ob izgubi dragega moža, očeta in
starega očeta

TONETA GROSMAYERJA

se žalujoči iskreno zahvaljujem
vsem, ki ste ga v tako velikem šte-
vilu spremili na njegovi zadnji poti
in mu podarili cvetje.

Iskreno se zahvaljujem dr. Dra-
žiču za zdravljenje in vsem sosedom
in prijateljem za pozornost in po-
moč.

Se enkrat hvala vsem, ki ste
kakorkoli počastili njegov spomin.

Vsi njegovi

DEŽURNI TRGOVINI

V soboto, 21. avgusta, bo-
sta na Jesenicah od 7. do
19. ure odprti trgovini:
Specerija Bled — super-
market Union, Titova 22 in
Rožca — samopostrežna
trgovina 9, Bokalova 5/a

DEŽURNA LEKARNA

V mesecu avgustu bo za
občini Jesenice in Radov-
ljica dežurna lekarna v
Radovljici.

DEŽURSTVO V AVTOMEHANIČNIH DELAVNICAH NA JESENICAH

V soboto, 21. avgusta:
Anton PONGRAČIČ, Jese-
nice, Kidričeva 6.

REŠITEV KRIŽANKE IZ 31. ŠTEVILKE ZELEZARJA

GP, belka, rabatost, ove-
ritev, AK, Tibet, kuna,
vladna palača, klan, Niro,
sanke, estrih, Aleksej, tat,
Korotan, ež, etaža, Art,
Popa, asana, BN, kuverta,
Anam, jasa, rafal, okol,
orika, LS, Talj, JR, TG,
Minak, averz, ovira, acetal-
dehid, vikar, taca, patoka,
trafo.

KRAJANOM BLEJSKE DOBRAVE KOČNE IN LIPC

V počastitev krajevnega
praznika Blejske Dobrave
bo proslava v nedeljo, 22.
avgusta, ob 14. uri na
prostoru za šolo.

Po proslavi bo veselica s
srečolovom.

Skupščina krajevne
skupnosti in DPO

UGANKARSKI SLOVARČEK

AKRONIM — beseda, se-
stavljena iz začetnih črk ali
zlogov ene ali več besed

BLIER — francoska film-
ska igralka (Bernhard)

IDAHO — ameriška zvez-
na država z glavnim me-
stom Boise

KROL — nizozemski no-
gometaš, ki igra v Italiji
(Ruud)

MOSES — ameriški atlet,
olimpijski zmagovalac leta
1976 na 400 m z ovirami
(Edwin)

TRIANON — ime dveh
gradov v versaškem parku

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

21. in 22. avgusta ameriški barvni
triler VELIKA IGRA, režija Max
Boilois, v glavni vlogi William An-
thón, ob 17. in 19. uri.

23. in 24. avgusta nemški barvni
erot. film RESNICNE ZGODBE —
7. del, režija Walter Boos, v glavni
vlogi učenci srednjih šol, njihovi
starši in predavatelji, ob 17. in 19.
uri.

25. avgusta ameriški barvni pust.
film INSPEKTOR KLUZO V AK-
CIJI, režija Bloke Edwards, v glavni
vlogi Peter Sellers, ob 17. in 19. uri.

27. avgusta ameriški barvni film
RAZJARJENI BIK, režija Martin
Scorsese, v glavni vlogi Robert de
Niro, ob 17. in 19. uri.

28. in 29. avgusta angl. barvni
pustol. film PRISEGA MAŠČE-
VALCA, režija Terry Marcel, v
glavni vlogi Jack Palance, ob 17. in
19. uri.

KINO PLAVŽ

21. in 22. avgusta nemški barvni
erot. film RESNICNE ZGODBE —
7. del ob 18. in 20. uri.

23. in 24. avgusta ameriški barvni
triler VELIKA IGRA ob 18. in 20.
uri.

26. avgusta ameriški barvni pust.
film INSPEKTOR KLUZO V AK-
CIJI ob 18. in 20. uri.

27. avgusta fr.-italijan.-nem. barv-
na drama SIJAJ ZENE ob 18. in 20.
uri.

28. in 29. avgusta italij.-franc.-
nem. erot. film LULU ob 18. in 20.
uri.

KINO KRANJSKA GORA

21. avgusta angl. barvni pust. film
DEKLETA IZ PLEMENA AŠAN-
TI ob 20. uri.

25. avgusta nem. barv. erot. film
RESNICNE ZGODBE — 7. del, ob
20. uri.

28. avgusta amer. barvni triler
VELIKA IGRA ob 20. uri.

1. septembra italij.-franc.-nem.
barvni film LULU ob 20. uri.

KINO DOVJE

21. avgusta amer. barvni grozlj.
film SHOW PREPLAHA IN GRO-
ZE ob 19.30

22. avgusta angl. barvni pust. film
DEKLETA IZ PLEMENA AŠAN-
TI ob 19.30.

28. avgusta nemški barvni erot.
film RESNICNE ZGODBE — 7.
del ob 19.30.

29. avgusta ameriški barvni triler
VELIKA IGRA ob 19.30.

ČLANOM ELEKTROTEHNIČNEGA IN STROJNIŠKEGA DRUŠTVA

Elektrotehnično in strojno društvo organizirata v septembru dve
ekskurziji, in sicer:

— Dne 17., 18., 19. in 20. septembra ogled hidrocentrale v Skopju
z ogledom Dojranskega jezera ter Soluna v Grčiji. Odhod z Jesenic bo
17. septembra ob 17. uri na letališče Brnik, povratek 20. septembra
v večernih urah.

Cena ekskurzije je 7.000 din. Podrobne informacije dobite pri tov.
Jamru, št. tel. 2055 in tov. Zupanu, št. tel. 2561.

Rok prijave je 20. avgust.

— Dne 17., 18. in 19. septembra ogled tovarne MIOSTANDARD-
KOOPERANT japonske tovarne HONDA v Osijeku, mesta Osijek.
Džakova in zgodovinskih muzejev ter ilirsko-keltskega naselja Mursa.
Odhod bo 17. septembra v zgodnjih jutranjih urah, povratek pa 19. sep-
tembra v večernih urah. Prevoz z avtobusom.

Cena ekskurzije je 3.950 din.

Prijave in informacije sprejema Tjaša Kalan, št. tel. 2730. Rok pri-
jave 20. avgust.

Število prijavitelcev je omejeno na 40.

ŠPORTNO DRUŠTVO JESENICE, Ledarska 4, JESENICE

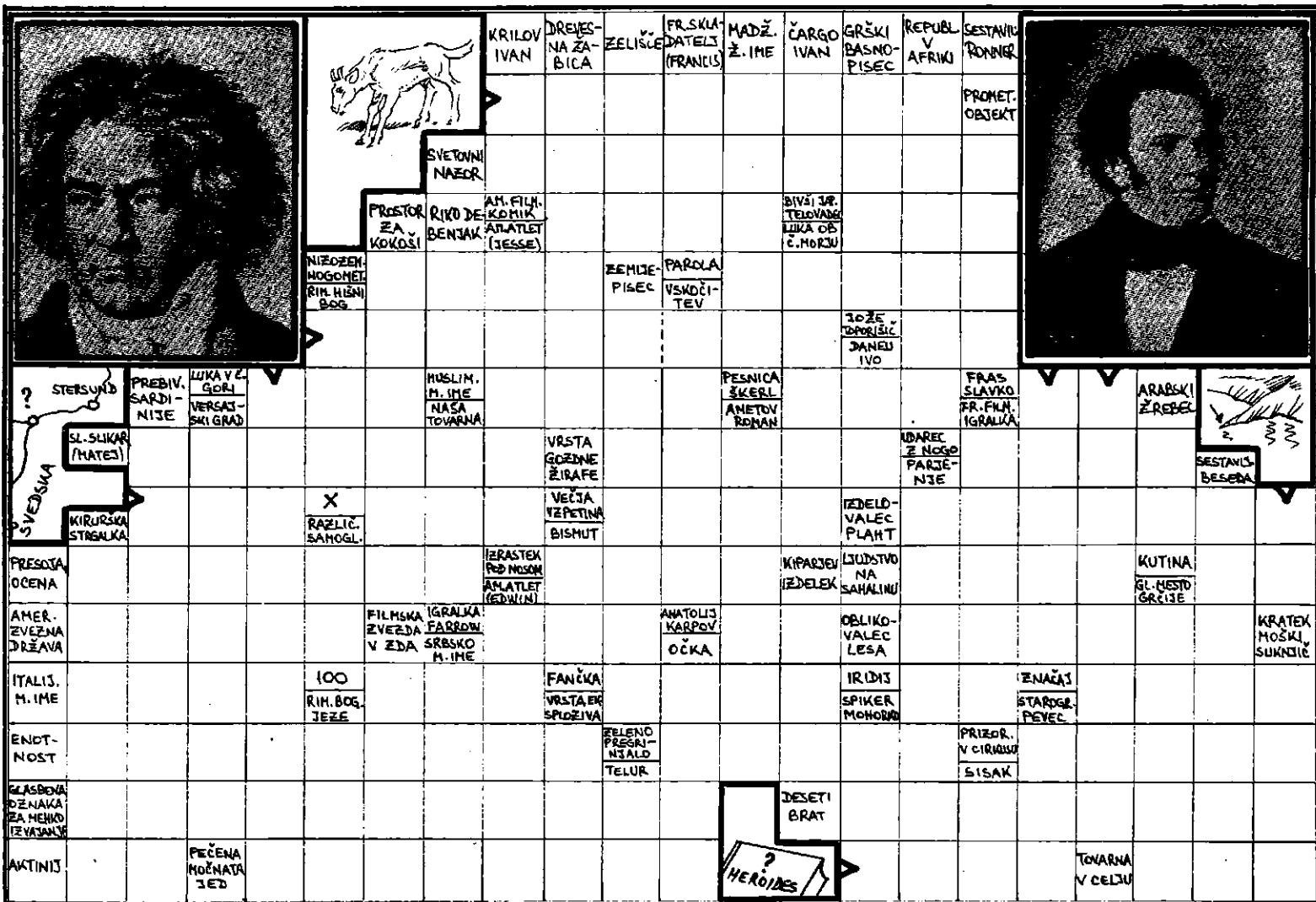
DAJE V NAJEM

poslovne prostore v športno-kulturni dvorani v Podmežakli nad
restavracijo STADION najboljšemu ponudniku.

Pogodba bo sklenjena za določen čas. Najemnina v skladu s
predpisi in po posebnem dogovoru o dokončni dograditvi teh prostorov.

Pisne ponudbe pošljite v 14 dneh po objavi na naslov: Športno
društvo Jesenice, Ledarska 4, 64270 JESENICE.

ŠD Jesenice

VZDRŽEVALCI V BALINANJU, SILVO KAPUS UBRANIL PRVO MESTO

V sredo, 11. avgusta, je bilo na balinišču v logu Ivana Krivca na Jesenicah v lepem sončnem popoldnevu balinarsko prvenstvo delavcev TOZD Vzdrževanje železnic na Jesenicah. Udeležilo se ga je 16 tekmovalcev, ki so bili razdeljeni v štiri grupe po štiri tekmovalce. Zmagovalci grup so tekmovali od 1. do 4. mesta, drugo uvrščeni pa od 5. do 8. mesta.

Rezultati finalne skupine: Babič: Boršnar 13:5; Kopus: Trontelj 13:12; Babič: Kopus 13:11; Trontelj: Boršnar 13:12; Kopus: Boršnar 13:15; Trontelj: Babič 13:16.

Rezultati za uvrstitev od 5. do 8. mesta: Kraljič: Komlenovič 13:10; Alibašič: Hu-

dolin 13:12; Hudolin: Komlenovič 13:4; Kraljič: Alibašič 13:4; Alibašič: Komlenovič 13:4; Kraljič: Hudolin 13:9.

Končna uvrstitev: 1. Silvo Kopus, 2. Marjan Trontelj, 3. Albin Babič, 4. Miro Boršnar, 5. Anton Kraljič, 6. Šerif Alibašič, 7. Franc Hudolin, 8. Drago Komlenovič.

Prvih pet tekmovalcev bo sestavljalo ekipo TOZD Vzdrževanje na sindikalnem balinarskem prvenstvu Železnic, ki bo predvidoma v začetku meseca septembra. Balinarskemu klubu Jesenice in vodju tekmovalca Marjanu Stražisarju za dobro organizacijo najlepša hvala. M. L.

JADRANJE NA DESKI

JADRANJE NA DESKI

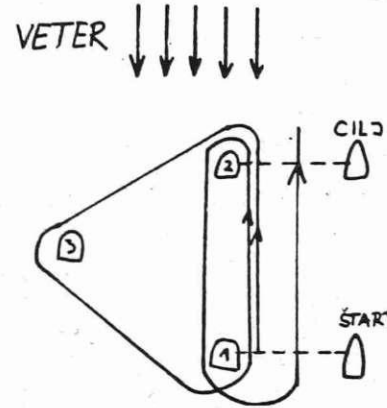
Mnogo jih je po vsem svetu, ki jih je zavojila deska s premičnim jamborom in jadrom. Število tistih, ki na novo poskušajo ukrotiti nemirno jadro, se veča iz dneva v dan. Tudi pri nas jih je vsak dan več. Od rane pomladi pa tja do pozne jeseni vidimo jadralce najrazličnejših velikosti in barv, ki jih krmarijo bolj ali manj večje roke, na morju, jezerih oziroma vsaki malo večji mlaki, kjer je mogoče vsaj nekaj metrov jadriranja.

Verjetno mnoge zanima, kje in kdaj se je rodil ta šport. Skušali jim bomo ustreči z nekaterimi podatki, hkrati pa bomo posredovali nekaj osnovnih podatkov o opremi in najosnovnejših prijemih in veščinah, ki so potrebne, da obstojimo na deski in da nas veter ponesi po vodni gladini — veselju in užiku naspoti.

TAKO SE JE VSE ZAČELO

Bilo je 21. maja 1967. leta v Kaliforniji v Združenih državah Amerike. Letalski konstruktor JIM DRAKE je prvič skušal zapluti z desko za jadriranje na valovih, na katero je postavil premični jambor z jadrinom. Ta ideja je že več let dozorevala v njegovi glavi, od jeseni 1966 pa mu jo je pomagal reševati HOYLE SCHWEITZER. Po najrazličnejših zapletih in poizkusih zaradi dolžine in debeline jambora, dolžine, debeline in nosilnosti deske, loka — držala za krmarenje jadra, zglobov itd. jima je počasi uspevalo, da ju je veter, ki se je ujel v jadro, njune drsalke (The Skate), kot sta prvotno imenovala svoje novo plovilo,

nesel vsakokrat nekaj metrov dlje. Ime, po katerem je ta športni rekvizit in z njim nov šport spoznal ves svet, pa je spontano prišlo iz ust navdušenega novinarja Berta Salisburija iz Seattle, ki je prvič videl pluti desko: »Oh, saj to je windsurfer« (wind pomeni veter in surfer desko za jadriranje na valovih — ta šport je zelo priljubljen na peščenih obalah Tihega oceana).

Svoj izum sta patentirala in ustanovila firmo Windsurfing International Inc., ki je izdelovala prve deske in jadra.

Cez pet let (leta 1972) so se prve jadrne deske pojavile tudi v Evropi. Ob Starnbergerskem jezeru v Zahodni Nemčiji so leta 1973 odprli tudi prvo šolo za poučevanje jadriranja na deski. Prvi Slovenci so pričeli razmišljati o tej novi obliki rekreacije leta 1974. Dve leti kasneje so ustanovili klub Delta v Ljubljani, ki je leta 1977 organiziral prve regate, leta 1978 pa je z Imgradovo pomočjo (Imgrad je tovarna v Ljubljani, ki je prva pri nas začela izdelovati jadrne deske) izdal prvo knjižico o jadriranju na deski.

JADRANJE NA DESKI DANES

Po petnajstih letih so poskusi dveh ameriških prijateljev in entuziastov prerasli v šport, ki ima danes v svetu več kot dva milijona navdušenih ljubiteljev. Z njim se spoprijemajo mladi in starejši in ga po nekaj napornih dneh neprestanega padanja v vodo osvojijo in vzljubijo. Iz prvotne oblike rekreacije se je razvil pravi šport s svojimi različnimi zvrstmi, tekmovalni in zmagovalci, rekordi in rekorderji. V letu 1984 bo jadriranje na deski prvič tudi uradno sestavni del tekmovalstva na letnih olimpijskih igrah. Še nobenemu športu doslej ni uspelo, da bi bil v tako kratkem času svojega obstoja sprejet med olimpijske športe.

Tekmovalno in rekreativno jadriranje na deski se razvija v različnih smereh, ki imajo vsaka svoje značilnosti in zanimivosti:

- regatno jadriranje,
- hitrostno jadriranje,
- maratonsko jadriranje,
- akrobatsko jadriranje,
- jadriranje in skoki na valovih.

REGATE

Regate so bile prve oblike tekmovalstva v jadriranju na deski. Zgledovale so se po regatnih tekmovalstvih jadrnic. Regatno polje ima obliko trikotnika (imenjuje se olimpijski trikotnik). Omejujejo ga tri boje, ki morajo biti pravilno postavljene glede na smer vetra (glej skico!). Med seboj so oddaljene 500 do 800 metrov. Tekmovalci se postavijo na štartno črto, ki jo ponazarjata boja 1 in štartni čoln. Jadralci pričnejo na znak sodnika, kar je lahko pisk, strel ali dvig zastavice. Dosežena mesta po prevoženih regati se točkujejo s kazenskimi točkami, in sicer: prvo mesto 0 točk, drugo mesto 3 točke, tretje mesto 5,7 točke, četrto 8 in naprej 10,7, 13, 14 itd. Tekmovalci vozijo več regat, navadno pet, zmagovalci pa je tisti, ki zbere v seštevku najmanj kazenskih točk.

Regatna tekmovalstva so razdeljena v več razredov. Po pravilih Mednarodne jadrne tekmovalne zveze (IYRU) in Mednarodnega združenja za jadriranje na deski (IBSA) so razdeljena v tri skupine:

- razred I (nekdanji odprti razred) vključuje tudi okrogle deske,
- razred II (nekdanji odprti razred) vključuje tudi okrogle deske,
- razred III sestavljajo tandemi, to je daljša jadrna deska z dvema jamboroma in dvema jadroma za dva jadralca hkrati.

V posameznih državah te skupine upravlja nacionalne zveze oziroma druge organizacije, ki jih mora priznati IBSA. Vsaka jadrna deska, ki sodeluje na regatah, mora ustrezati pogojem, ki so določeni v pravilih razredov.

Vsako jadro mora imeti številko, ki jo določi nacionalna zveza in začetnico države, za katero tekmuje (za Jugoslavijo je Y). Velikost teh oznak je določena. Jadro mora imeti tudi emblem razreda. Med najpomembnejšimi so členi, ki določajo mere deske in ostale opreme.

Za razred II je za desko predpisana največja dolžina 3900 mm, najmanjša širina deske na najširšem delu je 630 mm, debelina deske pa ne sme presegati 220 mm. Teža deske s smernikom, a brez gredljia in druge opreme, mora biti vsaj 18 kg. Prepovedani so jermeni za noge. Gredljia ne sme segati globlje kot 700 mm od spodnjega dela deske, ne sme biti pritrjen z vrvmi ali s čim drugim. Prav tako velja za smernik, da ne sme segati globlje kot 300 mm od spodnjega dela deske in ne sme biti pritrjen z vrvmi ali kako drugače.

Največja dovoljena dolžina jambora je 4700 mm (merjeno od površine deske), presek pa mora biti okrogel. Jambor se mora nagibati vsaj 90 stopinj na vsako stran. Velikost loka je poljubna.

Določene so tudi največje mere jadra: sprednji rob sme biti dolg največ 4400 mm, zadnji rob 4300 mm in spodnji rob 2580 mm. Od zgornjega oglišča do sredine spodnjega roba jadra je lahko 4300 mm. Na treh četrtinah višine je širina jadra 940 mm, na polovici višine 1680 mm in na četrtini višine pa 2270 mm. Jadro sme imeti največ tri žepke za letvice, površina okna na jadrju pa sme biti največ en kvadr. meter in najmanj 0,4 kvadr. m.

Tekmovalci sme na tekmovalstvu uporabljati le eno desko, dvoje jader in dva gredljia. Med regato sme uporabljati od vsakega le po eno. Ostalo opremo lahko menjuje, dovoljen je tudi trapez. Natančneje smo razložili pravila tekmovalstva II. razreda zato, ker so ta tekmovalstva najpogostejša in jih je tudi pri nas največ. V razredu pa se priporoča tekmovalstvo v dveh različnih kategorijah zaradi različne telesne teže tekmovalcev: v eni kategoriji tekmujejo tekmovalci teški pod 75 kg in v drugi težji kot 70 kg.

Poleg že navedenih razredov so mednarodno priznani tudi drugi razredi, v katerih tekmujejo tekmovalci z enakimi deskami proizvajalca, ki ga določa razred: Windsurfer, Windglider, Mistral, Sailboard, Dufoir, Fly Fly itd. Vsi večji izdelovalci desk za jadriranje si skušajo pridobiti pravico do svojega razreda.

Morda lahko kot zanimivost dodamo, da bo na olimpijskih igrah leta 1984 v San Franciscu tekmovalstvo v razredu Windglider. Na natečaju za olimpijsko desko je zmagala ta nemška firma predvsem zaradi glasov vzhodnih — socialističnih držav, kjer je podjetni šef firme Fred Ostermann odprl nekaj podjetij za izdelavo svojih desk. Mnogi tej deski nasprotujejo, češ da je izbran model zastarel, saj ga izdelujejo že od leta 1975. Razvoj pa je prinesel že mnogo novih spoznanj in bolj dogmatičen oblik. Zaradi zastarelosti in prevelikega števila reklamacij je firma Windglider propadla. Kupil jo je francoski izdelovalec jadrnic Dufoir Marine, ki izdela največ desk na svetu. Zato so zaradi olimpijske deske nastali novi zapleti, ki jih še niso dokončno rešili.

(se nadaljuje)

Mal

SPOMINSKI POHOD NA RATITOVEC

Obveščamo člane Planinskega društva Jesenice, da je 5. SEPTEMBRA SPOMINSKI POHOD NA RATITOVEC.

Priporočam prevoz z vlakom ob 5. uri zjutraj z Jesenic do Škofje Loke, naprej z avtobusom do Železnice, nato je do Ratitovca približno tri ure peš hoje.

Istočasno opozarjamo člane na izlet na LISCO, ki bo ob dnevu planincev — 12. septembra.

Zaradi naročila avtobusa prosimo, da se čimprej prijavite na PD Jesenice. Cena prevoza z avtobusom bo približno 200 din. Odhod avtobusa bo ob 5. uri zjutraj in bo peljal do mesta proslave.

JESENICE: ILIRIJA 3:3 (2:1)

Jesenjski nogometaši so se v okviru priprav za jesenski del tekmovalstva v slovenski nogometni ligi — zahod v nedeljo, 15. avgusta, prvič predstavili domačemu občinstvu. Gostili so moštvo ljubljanske Ilirije, ki je bilo lansko leto član slovenske nogometne lige.

Tekma je bila na dokaj kvalitetni ravni, čeprav je bila odigrana v času najhujše vročine. Jesenčani so boljše igro pokazali v prvem delu. Potrebno je reči, da je trener Žurman, ki bo v novi sezoni vodil ekipo, dal priložnost vsem igralcem in so prav številne zamenjave vplivale na igro v drugem delu.

Strelec vseh treh zadetkov je bil Karahozlić. Nastopili so: Tokić, Osmičević (Okršar), Mlakar, Novak, Ignjatović, Troha (Zubanič), Kovatič, Dabičević (Bešić), N. Omanović, Džamastagić (Lamberger), Karahozlić.

V petek, 20. avgusta, gostuje na Jesenicah moštvo Arsenal iz Titova. Tekma bo ob 16.30 na igrišču v Podmežakli.

PREDZADNJI TURNIR V TENISU

V nedeljo, 22. avgusta, bo na sporedu predzadnji turnir v tenisu, ki ga organizira košarkarski klub Jesenice. Turnir se bo pričel ob 7. uri na igrišču v Podmežakli, tokrat bo pokrovitelj Sportno društvo Jesenice.

Kakovost prikazanega tenisa raste od turnirja do turnirja, vse več pa je tudi tistih, ki se odločijo nastopiti; na zadnjih turnirjih je igralo tudi nekaj igralcev iz sosednjih občin.

Do konca sezone bosta odigrana še dva turnirja, deseti pod pokroviteljstvom TKS Jesenice in zadnji, finalni, na katerem se bodo pomerili najboljši štirje igralci za prvaka Jeseniške občine v tenisu za leto 1982. Natančni termini zadnjih dveh turnirjev bodo objavljeni v tedniku Železar in preki radia Triglav Jesenice.

Nasvidenje torej na predzadnjem turnirju v tenisu v nedeljo.

MB

OBVESTILO TENISAČEM

Teniška sekcija pri TVD Partizan Javornik-Koroška Bela obvešča vse igralce tenisa na Kresu — krajane KS Javornik-Koroška Bela, da bo teniški turnir za prvaka krajevne skupnosti v soboto, 21. avgusta, s pričetkom ob 7. uri zjutraj. Prijave bomo sprejemali 15 minut pred pričetkom tekmovalstva. V primeru slabega vremena bo turnir v nedeljo, 22. avgusta, ob isti uri.

Obenem obveščamo vse igralce tenisa na Kresu, da bo pozivni turnir v počastitev praznika KS Javornik-Koroška Bela v soboto, 28. avgusta, ob 7. uri zjutraj. Prijave bomo sprejemali 15 minut pred pričetkom tekmovalstva. V primeru slabega vremena bo turnir v nedeljo, 29. avgusta.

Odbor

NOGOMETNI TURNIR »TRI MEJE« — FINALE 26. AVGUSTA NA JESENICAH

Tudi letos se bodo nogometaši iz treh prijeteljskih dežel Avstrije, Italije in Jugoslavije srečali na turnirju, ki bo tokrat ponovno na Jesenicah v organizaciji ZTKO Jesenice in NK Jesenice.

Zreb je določil, da se 18. avgusta pomerita Jesenice in Trbiž, današ, 19. avgusta, ob 17. uri pa bo na nogometnem igrišču v Podmežakli še tekma Bela peč (Italija) : Kelag (Avst.).

Vse štiri ekipe se bodo jeseniškim ljubiteljem nogometa predstavile še v četrtek, 26. avgusta, ko bo ob 15. uri tekma za 3. mesto, ob 17. uri pa tekma za prvo mesto med zmagovalcema iz prvih srečanj.

Turnir je posvečen tudi visokemu jubileju jeseniškega nogometa. Vse, ki jih nogomet zanima, vabimo, da si turnir ogledajo. B. r.

KOŠARKARSKA PRAVILA

5

MRTVA ŽOGA

- Žoga postane mrtva:
- a) ko je dosežen zadetek;
 - b) pri vsakem prekršku;
 - c) ko se zgodi napaka, dokler je žoga živa ali v igri;
 - d) pri držani žogi ali ko se žoga zatakne med košem in tablo;
 - e) ko je očitno, da žoga ne bo šla v koš pri prostem metu zaradi tehnične napake trenerja ali namestnika ali pri prostem metu, ki mu sledi še en prosti met;
 - f) ko sodnik zapiska, dokler je žoga živa ali v igri;
 - g) na znak merilca 30 sekund, dokler je žoga živa;
 - h) ob koncu polčasa ali podaljaska.

Žoga ne postane mrtva kljub zgoraj navedenim predpisom in zadetku, če je dosežen, velja:

1. kadar je žoga v zraku pri prostem metu ali pri poskusu zadetka iz igre v primerih, predvidenih pod c, f, g, h;
2. pri napaki nasprotnika, dokler je žoga še v posesti igralca, ki poskuša doseči zadetek in zaključiti svoj poskus z neprekinjenim gibom, ki ga je pričel, preden se je zgodila napaka;
3. če ni posvečena pozornost prekršku pri sodniškem metu.

PREKINITEV ČASA

Prekinitev časa nastane in se ura za igro ustavi, kadar dal sodnik znak za:

- a) prekršek;
- b) napako;
- c) držano žogo;
- d) neobičajen zastoj pri vračanju mrtve žoge v igro;
- e) prekinitev igre zaradi poškodbe ali oddaljitev igralca, oddaljitev pa je zahteval sodnik;
- f) prekinitev igre iz kakršnegakoli razloga po nalogu sodnika;
- g) na znak za iztek 30 sekund.

ZAHTEVANA PREKINITEV (time-out)

Trener ima pravico, da zahteva time-out. To stori tako, da gre k zapisničarju in jasno zahteva time-out, tako da z rokami pokaže običajen znak.

Lahko se uporablja električne naprave, ki omogočajo trenerja, da zahteva time-out, ne da bi zapustila svoje mesto. Take naprave pa se pod nobenim pogojem ne morejo uporabljati za zahtevo menjave igralcev.

Zapisničar obvesti sodnika, da je zahtevan time-out, s svojim znakom, ko je žoga mrtva, ura za igro pa ustavljen, vendar preden je žoga znova v igri.

Po en time-out se vpiše moštvo za vsako minuto, ki jo porabi, kot je predvideno v teh pravilih. Če je moštvo, ki je zahtevalo time-out, pripravljeno za igro pred koncem time-outa, je prvi sodnik v takem primeru pooblaščen, da igro takoj nadaljuje.

Time-out se ne vpiše, če je poškodovan ali izključen igralec ali igralec, ki je naredil svojo peto napako, zamenjan v času ene minute, ali če je poškodovan igralec takoj pripravljen, da nadaljuje igro, ali če sodnika dovolita prekinitev zaradi razvezane copate.

Zapisničar mora dati znak za time-out, preden pride žoga v igro (isto velja za menjavo).

Med time-outom lahko namestniki in pomočnik trenerja pristopijo k bočni črti in poslušajo trenerjeva navodila.

DOVOLJENO ŠTEVILO ZAHTEVANIH TIME-OUTOV

Vsako moštvo lahko zahteva v vsakem polčasu dva time-outa in enega v vsakem podaljasku. Neizkoriščen time-out se morejo prenesti v naslednji polčas ali v daljšek.

(Se nadaljuje)

NOV VIŠINSKI REKORD NAŠE ŽENSKÉ ALPINISTIČNE ODPRAVE — 7495 m

Po sijajnih in svetovno odmevnih uspehih naših vrhunskih plezalcev po letu 1960, ko je bila izvedena naša prva himalajska alpinistična odprava, so uspehi v zadnjih letih v zaseženih in z ledom okovanih stenah, grebenih in vrhovih Makaluje, Everest, Lhotseja in še prav posebej na Anconagui izredno dvignili ime in čeno našega alpinizma v svetovnem alpinizmu.

Dosežki naših najboljših plezalcev in alpinistov so vzemirili in razgibali aktivnost tudi izredno velikega števila mladih alpinistov, ki iz leta v leto napredujejo in hitijo od uspeha do uspeha in pomembnih zmag v domačih in tujih gorah. Njihovi dosežki niso več sad mešanih plezalnih navez, zmagovalne in uspešne so tudi v samostojnih ženskih navezah. V alpinističnih sekcijah in odsekih v Celju, na Prevaljah, v Ljubljani, Kranju, Kamniku in številnih drugih mestih, vaseh in delavskih središčih se načrtno šola in vzgaja številčno močan in tehnično sposoben kader alpinistov.

Le-te nečje živeti od imen in slave fantov, ki so se v zadnjih letih uveljavili z Marjanom Manfredom, Stanetom Belakom-Straufom, bratoma Stremfelj, Francem Knezom, Tomazinom in Brentetom ter Bergantom in drugimi iz Tržica ter bratoma Podgornikom iz Gorice ali vrste odličnih vrhunskih plezalcev iz Idrije, temveč hočejo tudi same posesti v boju za večjo uveljavitev našega ženskega alpinizma.

Zato so same že več zadnjih let načrtno pripravljale prvo samostojno žensko slovensko alpinistično odpravo v gore Sovjetske zveze, v vrhove Pamirja, na najvišji vrh ZSSR — Pik komunizma, visok 7.495 m.

Pik komunizma v Pamirju so prvič osvojili in premagali odlični sovjetski alpinisti že leta 1933 z odpravo, ki jo je vodil Evgenij Abalakov. To je bil prvi večji dosežek sovjetskih alpinistov, ki je močno odmeval v alpinističnem svetu.

Pozneje so sovjetski alpinisti in tudi drugi večkrat vztrajno napadali to močeno zasneženo in ledeno goro. Veliki in pomembni uspehi so bili doseženi še leta 1968, 1971 in pozneje. Alpinisti svetovnega imena so goro napadali in osvajali z lažje severne in težje južne strani.

Neučinkane kandidatke so po večletnih načrtnih pripravah le dočakale 13. julij letos, ko je prek Moskve odšlo proti vrhovu Pamirja sedem naših najboljših alpinistov, ki so po dosežkih zadnjih let zaslužile zaupanje slovenske planinsko-alpinistične javnosti.

Našo prvo samostojno žensko alpinistično odpravo je vodila veliko obetajoča 26-letna Marija Sabolek-Frantar, ostalih pet izbrank pa je iz Ljubljane, Kamnika, Celja ali Kranja. Med potjo se je naša prvi ženski alpinistični odpravi priključila še Ana Mažar iz Splita.

Po dolgi pripravi so naše plezalke, vseh sedem, dosegle najvišji vrh ZSSR Pik komunizma po Borodinkovi smeri, ki je po njihovih ocenah in merilih ocenjena s 5B stopnjo. Vsekakor je bila pred vzponom potrebna primerna aklimatizacija in seznanjanje z vremenskimi, snežnimi in ledeniškim razmerami.

Nekaj pomembnih letnic v razvoju našega ženskega plezalnega športa in alpinizma:

Pri nas so hote ali ne hote hodile v gore že v preteklem stoletju majerice in pastirice v Savinjsko-Kamniških planinah in Grintavcih, Juljskih Alpah, na Jezerskem, v Logarski in Koprski dolini in Kamniški Bistrici, pa tudi po robih in pašnikih Karavank. Posebno marljiva in podjetna so bila dekleta v Bohinju in v Dolini. Med triglavskimi ovčimi in kozjimi pastircami so bile poznane Jera Peterman-Vahica in Spela Lakota-Orehovka z Dovjega in Mojstrane, ki sta s tropi ovej in koz obredli vse robe pod Cmirom, Stenarjem, Triglavom in Skrlatico. Pred več kot sto leti, leta 1870, se je Rozka Škantar-Sestova iz bohinske Srednje vasi kot prva ženska povzpela na sam vrh Triglava. Prav ta pogumna in neustrašna Bohinjka je postavila rojstno letnico našega ženskega planinstva, ki je za njo naglo hitelo v plezalni šport in alpinizem.

Pred prvo svetovno vojno od leta 1905 do 1910 se je Maša Švigel iz Ljubljane kot prva ženska povzpela na tedaj težko dosegljive vrhove: Triglav, Jalovec in Skrlatico.

Po prvi svetovni vojni, po letu 1921, so bili Skalaši tisti, ki so navdušili ženski svet ne samo za planinstvo temveč tudi za plezanje in alpinizem.

Nevina Rebek-Prevc je bila prva ženska, ki je 24. avgusta 1924 preplezala in ukrotila severno steno Triglava. Za njo so se zvrstile Mira Marko Debeljakova, zmagovalka 900-metrse severne stene Spika in za njo še odlična vrhunska plezalka Pavla Jesih, ki se ponaša z vrsto najtežjih skalastičnih plezalnih smeri v vseh naših prepadnih in prevesnih stenah. Nadja Fajdiga iz Kranja je bila leta 1963 sploh prva ženska, ki je preplezala 1200 metrov visoko severno steno Matterhorn. Kot meteor je po letu 1980 zablestela na našem in svetovnem alpinističnem nebu Barba Lipovšek-Ščetinin, ki je leta 1967 postavila naš prvi višinski rekord s 7.134 m, ko je dosegla vrh Pik Lenina v Pamirju. Deset let pozneje je Slava Mrežar-Suhac dvignila naš ženski višinski rekord na višino 7.350 m, ki jo je dosegla v Hindukušu.

Višinski rekordi naših plezalk in alpinistek se neprestano dvigajo. Marija Sabolek-Frantar, Lidija Honzak, Ana Mažar, Andreja Žagar, Irena Komprej, Marija Perčič-Stremfelj in Lidija Pankinier so ga letos zakoličile na višini 7.495 m, za kar jim vsi iskreno čestitamo.

Uroš